

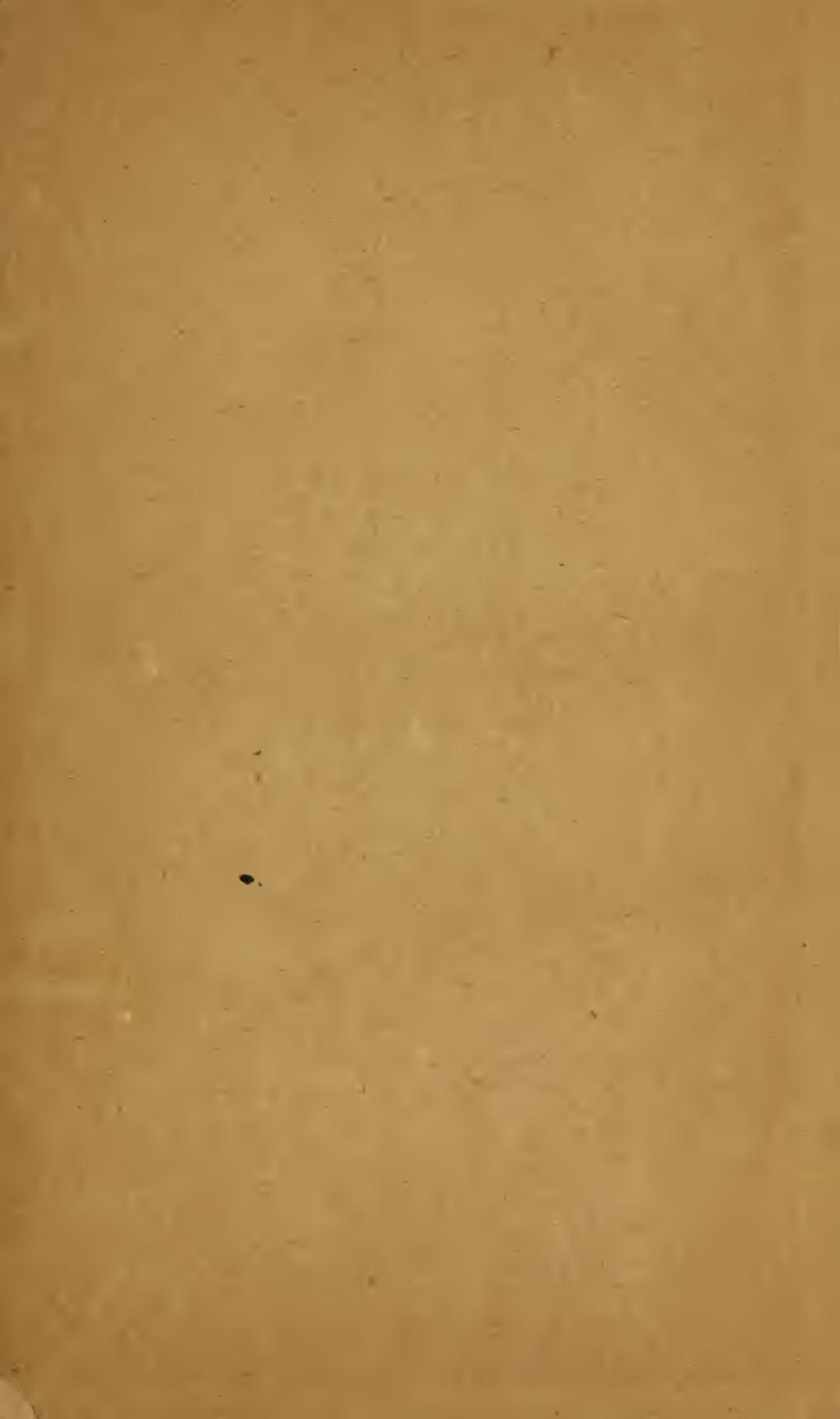
PG
1233
A8
1868

LIBRARY OF CONGRESS.

Chap. PG 1233

Shelf A8
1868

UNITED STATES OF AMERICA.

✓ Астріа. Мін. cult. и. нац.

П Р В А

ЕЗЫКОСЛОВНА ЧИТАНКА

ва

1234

Србска народна училишта

УЧИЛИШТЕ

у

Аустрійскомъ царству.

Круто везана и съ леђа у платну 27 новч.

У БЕЧУ.

У ц. кр. наклади училиштныхъ книига

1868.

PG1233

.A8

1868

За явна училишта прописане книиге само се оне продавати могу, кое имаю билѣгъ Дирекціе училиштны книига, осимъ ако бы на то и другій тко Министерствомъ наука и просвѣте особито опуномоћенъ быо; а никто несмѣ книиге те продавати ~~скупљ~~, него што имъ је цѣна изметнута на насловномъ листу.

Првый одсѣкъ.*)

1. Богъ и родительи.

Богобой сѣдне у врту кодъ ногу свое
матере, и, држећи склоплѣне руке у крылу,
слуша съ вниманиемъ, што му мати приповѣда.
Она є говорила о Богу.

Све, штогодъ видиши, говораше она, одъ
милостивога Бога долази. Ово овдѣ лѣпо
црвено, оно тамо плаветно и жуто цвѣће што
расте, то му є Богъ дао да може расти; ве-
лике воћке, съ коихъ крушке и ябуке беремо,
икоє ты сладко једешь, све є то милостивнога
Бога дѣло; плаво небо надъ нама Богъ є
свео; сунце, мѣсецъ и сјайне звѣзде Богъ є
створио. Милостивый Богъ дао ти є и матерь
такође твою и отца твога, и данъ ноћь бди
са своима Ангелма надъ тобомъ, да ти се ни-
какво зло не случи. Хоћешь ли и ты зато
милостивога Бога свымъ срдцемъ любити?

* У једно врѣме са првымъ степеномъ јзыкословија.

Хоћу, мати, хоћу свымъ срдцемъ любити Бога, и свако вече и свако ютро Богу се молити.

Послѣ нѣколико дана отиде Богобой съ отцемъ своимъ и нѣколико другова своихъ у шуму. Ђѣца стану трчати тамо амо по шушњарку, скачући несташно. Богобой се успуже на стѣну, погледи отуда на отца и другове, кои су у долини остали, и почне изъ гласа весело викати. Отацъ се уплаши, и повикне на нѣга, да се таки доле силази. Богобой усхвати послушати отца, но наследредъ се осклизне, и падне доле.

Устрављеній отацъ помысли, да є Богобой већь мртавъ; но, кад' ближе притрчи, види, да є Богобой, на густо гранѣ пао безъ свакога вреда. Отацъ му помогне сићисе, отиде съ нимъ кући, и обоица приповѣде матери, шта се случило. Видишь, рекне мати, Богъ те є милостивный сачувао, ёрбо Га свакій данъ у молитви призываши. Али у будуће буди смотреніи, ёрбо несташанъ буде често казнѣнъ.

*За мене се родитељи брину,
И то свакій Боговештий данъ:
Юшромъ зато радости ми сину,
Сладакъ ми є сваке ноћи санъ.
Одъ ныхъ учимъ Бога познавати,
Кой дѣчицу добру милує,
Бога Отцемъ благимъ звати,
Кой намъ добро свыма дарує.*

2. Братъ и сестра.

Стоянъ и Стана буду єдаредъ сами кодъ куће. Томъ приликомъ рекне Стоянъ Стани: Ходи да по кући што добро за ѕло потражимо, па да се сладко најдемо.

Стана одговори: Ако ме одведешь на такво мѣсто, гдѣ настъ нитко неће видити, а мы да идемо.

Ходи у млечару, рекне Стоянъ, па тамо да појдемо пунъ танъиръ скорупа.

Стана одговори: У млечари ће настъ видити сосѣдъ, кой на улицы дрва цѣпа.

А мы да идемо у куйну, рекне Стоянъ, тамо є лонацъ са медомъ, пакъ ћемо умакати хлѣба.

Стана одговори: Тамо настъ може опазити сосѣдка, коя ено на прозору сѣди и преде.

У подруму, рекне Стоянъ, има ябука, ту є тако помрчина, да настъ заиста неће нитко видити.

Стана му на то одговори: О любезный мой Стояне! а заръ ты заиста мислишь, да тамо нитко настъ невиди? заръ ништа не знашь за оно тамо горе око, кое и крозъ зидъ у помрчину види?

Стоянъ се промысли мало, пакъ онда уплашено рекне: Право имашь, любезна сестро; я се нисамъ одма сѣтіо тога. Богъ и ондѣ види, гдѣ настъ никакво човѣчіе око видити не може; мы дакле ямачно нигдѣ зла учинити нећемо.

*Штогодъ чинимъ, и гдѣгодъ самъ,
Свуд' ме види благий Богъ;
Зашо неху за зло да знамъ,
Страсти давимъ срдца мог'.*

3. Ютреня пѣсма.

Сайно є сунце Богъ створіо, данъ бѣлымъ
свѣтлымъ учиніо, и мени дає радость сладку,
кад' чинимъ дужность мою сваку.

Браз ова мени прође ноћь, нова ми є цѣлог'
тѣла моћь; одъ зла ме є сачувао Богъ, радость
срдца повысіо мог'.

Свакій данъ се я Богу молимъ, и добра увѣкъ
дѣла творимъ; па ме никад' не грызе совѣсть,
јутро, вече весело ми єсть.

4. Житно влаже.

Землѣлѣлацъ нѣкій отиде са своимъ
сынчићемъ Миркомъ на ньиву, да види, хоће
ли скоро сазрѣти жито.

Кад' дођу на свою ньиву, опази Мирко,
како гдѣкои класови сасвимъ управо стоја а
други доле оборили влатъ, па рекне: Штета,
да се оволико влаже до землѣ готово сагнуло;
ал' вальда и ніе ни на какву корыстъ.

Отацъ одкине два влата и рекне: Ви-
дишь, овай влатъ овдѣ, кои се смиreno са-
гнуо, пунъ є найлѣпшихъ зrna; а овай, кой є

тако горделиво врхъ свой укочіо, сасвымъ
є празданъ.

*Тко се горди и надима,
Тай памети сасвымъ нема.*

5. Смиреность высоко се пенѣ.

У селу нѣкомъ у Італіи живіо є убогій землѣдѣлацъ, коме є жена нѣгова само єднога родила сына по имени Срѣтка. Сиромашно дѣте ово чуvalо є свинѣ, али є малого имало памети.

Родителы су свагда учили свога Срѣтка, да буде утивъ и смиренъ предъ свакимъ човѣкомъ. Друга сеоска дѣца презирала су свинярче то.

Едаредъ прође онуда, гдѣ є Срѣтко съ другима свинярчадма стадо чувао, єданъ Калућеръ, кой позове дѣцу, да му єдно одъ ныхъ путъ крозъ шуму покаже. Брѣме бяше кишовито, и дѣца грубо одговоре: Хоћемо да, како ніе, по томе времену. Ал' Срѣтко искочи између ныхъ, поздрави лѣпо Свештеника тога, и пође, да га проведе крозъ шуму.

Успутъ примѣти Калућеръ изъ мудрога одговараня дѣчаковог', да є Срѣтко быstre главе, па га одведе са собомъ у свой Монастыръ, и съ допуштенѣмъ родителя съ временемъ га покалућери.

Срѣтко се сад' съ найвећимъ трудомъ преда науки, и, премда є съ временемъ най-

ученіи одъ свію Калуђера постао, опеть се ни найманѣ поносio ніє, него остане увѣкъ смиренъ, учтивъ и услужанъ. То буде узрокъ, те су га сви почитовали, и онъ стане у достоинству брзо напредовати, буде Епископъ, а найпослѣ Кардиналъ. Кад' умре Папа, онда едногласно буде Срѣтко 24. Априла 1585. изабранъ за Папу, а то є найвышше достоинство у Римско-католической цркви.

6. Вечерня пѣсма.

Кад' се дѣца сну предаю, онда звѣзице устаю ;
Ангели се съ неба слазе, да на добру дѣцу пазе,
и сву ноћь чуваю.

7. Ката.

Мати рекне Смиляни и Радивою : Дѣцо !
сутра ћемо зоромъ поћи на брзовозу у Темишваръ къ старой майки ; ал' морате рано устati, ёрь добро знате, да брзовозъ нечека, пакъ онай, кой ніє на врѣме готовъ, мора да остане кодъ куће.

Дѣца се томе яко обрадую, ёрь су къ старой майки радо ишла, знаюћи, да имъ свагда воћа и колача даде. Џео тай даньни о чёмъ се другомъ разговарали нису, него једнако о сутрашњемъ путovanю, напредъ се радуюћи красотама, коима су се одъ свое старе майке надала.

Но Радивой бяше врло неуреданъ дѣчакъ. Играчке, књиге, хальине разбацио є

онъ по свы угловы, а не да сваку стварь на сгодно нѣно мѣсто остави. Кад' му є требало вѣнь поѣи у училиште, онда є обычно почео текъ тражити свой прописъ и таблицу за рачунъ, па се тако тымъ често закашнявао и одъ учителя казнѣнъ бывао. Кад' бы съ отцемъ проѣисе требало, заиста бы му свагда онда хальине у нереду быле; часъ му є быво рукавъ на горнью хальини распаранъ или раздртъ, часъ прснякъ укалянъ. Зато га є често морао отацъ кодъ куће оставити, и самъ отиѣи, да се проѣе.

Смиляна познаваюћи неурядность нѣгову, запыта га юштъ у вече предъ путованіемъ: Радивое! а еси ли ты све твоє ствари тако уредіо, да ихъ сутра одма наћи можешъ? — Есамъ, есамъ, одговори онъ, и свалисе у постелю.

Сутраданъ зоромъ требало є поѣи; рогъ поштанскій затруби, у брезовозны колы стое вѣнь коны упрегнути. Мати и Смиляна похите къ колма, и Радивой хтѣде за ньима. Гдѣ ти є капа? рекне му мати, трчи брже по капу! Радивой полети натрагъ у кућу, потражи тамо капу, но не наће ю. Нема мое капе, повикне, морамъ и безъ капе путовати.

Мати му то не усхватѣ допустити. Нећешъ ты, рекне она, гологлавъ са мномъ путовати; кадъ немашь капе, а ты морашь кодъ куће остати. Я съ неуряднымъ дѣтетомъ не смѣмъ предъ стару майку изаћи, а чекати те вѣнь выше не можемо, докъ ти капу наћешъ.

Сотымъ се попну, и кола се крену, а Радивой остане плачуши, казнѣнъ тако за свою неурядность.

8. Одзывъ.

Малый Ранко юшти ніс ништа знао о одзыву. Едаредъ викне онъ на ливади: Хоагъ, хоагъ! Нато му се одма изъ близу лежеће шуме одзове: Хоагъ, хоагъ! Загуђенъ повиге Ранко: Пако си ты? И изъ шуме спети му се брати гласъ: — си ты? Ранко викне: Пако си лудъ деранъ! — лудъ деранъ! одзове, му се изъ шумице напрагъ. — Садъ се разбрди Ранко и стане све већма грудити викајући. Но сва му се та грудна бѣрно напрагъ вратила. — Мъслећи, да му деранъ

накавъ пркоси, уђе у шуму, и погне по џблой шуми тога тражити, али не могаше наћи никога.

Кад' дође Ранко кући, почујисе матери, како се нѣкакавъ невалјо деранъ у шуми скриво, и одтуда му пркосио. Мати му рекне: Немашь право, и самъ себе тымъ тужиши. Преда да знашь, да су то све саме твое собствене рѣги, кое си гуо. Еръ, као што си бећь выше ауштий твое лице у води видио, тако си сад' твой гласъ у шуми слушао. Да си ты лѣве рѣги викао, лѣве бы се и тебе изъ шуме повратиле.

Какавъ позывъ,
Такавъ отзывъ.

9. Орахъ.

Стана и Ана играшесе у бршу.
Слугайно у єданъ лахъ опазе одадвѣ
єданъ орахъ, кой є се дрвета пао
быо, аа се стану свађати гиј да
буде орахъ.

Я самъ та прва видила викне
Стана, мой є орахъ. — Ніе швой,
неко є мой, рекне Ана, еръ самъ
та я пре видила неко ты.

Кад' се дѣвойшице те мале не
могаше погодити, гиј є орахъ,
онда Добренъ. ныховѣ старici
брата. проговори: Идите на край
брша аа кад' я изброимъ єданъ,
два, три, онда постригите, и коя
басъ пре къ ораху дотри, нѣнъ
ће бити орахъ. Али не стригите
свѣћь нико, да не паднесе; еръ

брзини не помаже једно текуће
штранђанство.

Мале дубоћицу приме совјетник
Добреновић и отиду на другији
крај врата. Добрен ћ брои: један!
два! — три! а оне, што год су
већима могле пострадати у ораху.

Ана је добро упамтила бра-
тровљеву ономену, и гледала је
преда се на земљу, да не би из-
ненада преко камена или грудве
какве посрнула. А Стана је штре-
гала као слба, не гледајући ни
преда се ни на страну, но само
на орахе, желећи своје цѣље.

Па шта се догодило?

Стана је бржје штргала него Ана
али' наследарег заине о нѣкакву

цѣпанициу, коя є предъ нѣомъ лежала, и сгрувасе, колиња є дуга, на землю. Пре, него што се она подигне истриги Ана предъ ню, скита съ радостіу орахъ и дигне га весело себи выше главе. Стана погне плакати а Добренъ братъ ѹої рекне: Зашто ниси добро преда се пазила? Стара пословица вели: Кад' хиташь, тази добро преда се! Уаимати то!

10. Дѣте и слонъ.

Дѣте. Кодъ толике снаге твоє, слоне, коя као не може да клоне, опетъ дѣцы даёшь се гледати, и којшта свакій часъ пытати; твой господаръ са тобомъ се титра, мило ти є, кад' се съ тобомъ игра.

Слонъ. Я се и самъ дивимъ моїй ћуди, да ме могу ухватити люди; али выше значи мудрость людска, нег' сва ова снага моя слонска. Господаръ ми дає ести, пити, тко му неће благодаранъ быти?

11. Буди миролюбивъ и задоволянъ.

У врѣме велике скupoће даде нѣкій ботатъ човѣкъ у домъ свой довести найсиromашнїю дѣцу, и рекне имъ: Ево вамъ кошаръ пунъ хлѣбова; узмите свакій по єданъ! — Долазите свакій данъ амо, докле Богъ неда болѧ времена. Дѣца навале на кошаръ, и стану се грабити о найлѣпшій и найвећій хлѣбацъ. Послѣ многе тога ради свађе разиђусе, па забораве и благодарити. Само Евица, сирота но чисто обучена дѣвойка, стаяла є издалека, и послѣдня узме найманый у кошару заоставшій хлѣбчићъ, полюби благодарно Добротвора у руку, пакъ онда мирно и смѣрно отиде кући. Сутраданъ буду опетъ дѣца исто онако непристойна, па и сад' Евицы допадне найманя цыповчица, коя є у полакъ маня била одъ другихъ хлѣбова. Она донесе цыповку кући, и даде ю болной својој матери. Мати начне хлѣбчићъ тай, ал' изъ нѣга испадне нѣколико великихъ комада новаца. Уплашена мати рекне Евицы: Таки носи ове новце наtragъ, ёрь су безъ сумнѣ случайно у хлѣбъ умѣшени. Евица однесе новце наtragъ, но добротворный човѣкъ тай рекне јој: Не случайно, него съ намѣреніемъ самъ я новце дао у найманю цыповчицу умѣстити, да тебе тако наградимъ, добро дѣте мое. Буди свагда тако миролюбива и задовольна; пакъ ће те и Богъ благословити!

12. Слога.

Марія била є двѣ године старія одъ свое сестре Савке. Старія сестра ніє никад' помоћи хтѣла обући ютромъ млађу сестру свою, съ чега є често бывало свађе. Едаредъ у юту рекне имъ мати: Послушайте, дѣцо, да вамъ кажемъ єдну гатку о прстима. Али най-пре морате єдна другой помоћи обућисе, и поспремати све.

Брже болѣ све буде у реду, и мати почне приповѣдати: Кажипутъ метне єдаредъ на себе прstenъ, у комъ се драгій каменъ блистао. Тымъ се прстъ тай погорди, и не усхтѣвѣть выше палцу и среднѣмъ прсту помагати у писаню, шта юштъ выше, ни прекреститисе съ ньима по закону скупа ніє хтѣо. Накиѣній кажипутъ помысли, да є болѣй одъ свію другихъ прстію; но ту є было и нѣшто мало лѣности помѣшано. Шта велишь, Маріе, є ли то было лѣпо одъ кажипута? Марія очути на то пытанѣ, а мати продужи далѣ: Други се прсти нађу тымъ увређени, и помысле: Кад' было да было, мы ъемо теби требовать, ал' не ъемо ни мы теби онда помоћи. Послѣ нѣ-колько дана усхтѣвѣтъ кажипутъ цвѣтъ єданъ узабрати; но нити палацъ нити други прсти хтѣдоше му помоћи, и онъ мораде оставити цвѣтъ. Тако му се случавало, и кад' є трешаня съ дрвета брати хтѣо. Найпослѣ увиди и самъ, да безъ другихъ прстію не може

ништа учинити, па му сад' жао буде, да є тако горделивъ спрамъ свое собраће бью.

*Единство и слога свеза є тврда,
Та држи землѣ и народе свуда.*

13. Вечерня пѣсма.

Уморанъ самъ, покой тражимъ, да сномъ себе я оснажимъ. Боже, нека очи Твоє буду узаже мое! И у твоій силной руцы нек' почину сви сродницы! О Господи, и све люде о сачувай Ты одъ бѣде!

14. Чворакъ.

Старый ловацъ Станко имаћаше у своій соби чворка, кой є знао нѣколико рѣчай изговорити. Кад' є на примѣръ ловацъ рекао: Чворакъ! гдѣ си? одговорio му є чворакъ: Ево ме!

Сосѣдовъ малый Ранко имао є особиту радость со томъ птицомъ, и често є долазio къ ньой. Едаредъ дође у собу къ чворку, и не застане ту ловца. Счепа брже болѣ птицу, метне ю у джепъ, и усхтѣ съ ньомъ уклонитисе.

Но у тай истый махъ уђе на врата ловацъ, и желећи дѣчаку радость учинити, рекне по своме обычаю: Чворакъ! гдѣ си? а птица повиче изъ джепа, штогодъ є већма могла: Ево ме!

*Не може се краћа тако уташи,
Да почесто неће се чудно открыти.*

15. Птице пѣвачице.

Около пріятнога нѣкога сеоца бяше читава шума плодоносныхъ дрва. Пролећемъ цвѣташе војке те, и просипаше наймиліи мирисъ. На гранама ныховымъ и унаоколо по шушниарма пѣвале су и леглесе свакояке окретне птице. А у єсенъ высиле су тыма војкама све гране обтерећене богато ябукама, крушкама и шљивама.

Неваляла нѣка дѣца почну вадити яя птичія изъ гнѣзда, а сама гнѣзда разваливати. Птице се тымъ разплаше, и мало по мало нестане ихъ сасвымъ изъ тога предѣла. У вртовма и на полянама никаква птичица одъ тога доба запояла ніє. Свуда бяше жалостна тишина. Вредљиве гусенице, кое су пре тога птицама быле раана, сад' се тако умноже, да су сво и лисће и цвѣће сасвымъ прождрле. Дрва остану гола као у сред' зиме, и неваляла дѣца, коя су одпре найвкусніега воја изобилно имала, не имадоше одсад' ни једне ябуцице.

Птицы гнѣздо съ яйма кеаришь?

Са пѣванѣмъ воје губишь!

16. Благодарный медвѣдь.

Нѣкій човѣкъ, водећи медвѣда, ишао є съ дружиномъ својомъ по улицама. Два псета у чакширама и фраку съ нѣколико смѣшино накићеныхъ маймуна ишли су около намрго-

ћенога медвѣда, кой є мрмляюћи слѣдовао добошу и заповѣсти свога господара.

Медвѣдъ, медвѣдъ! повиче Веселинъ, и полети съ браћомъ и сестрами низъ степене. У тай махъ пси су свршили были све вѣштине, и славомъ увѣнчани одлазише изъ кола гледателя. Сад' дође редъ на кукавнога и уморнога медвѣда да започне свою нову игру. Удари добошъ, свирала зазвижди, али бѣдноме медвѣду не баше до игре. Лѣнштино јдана! повикне воћа, и подигне батину на уморнога медвѣда. Ужасно замумла медвѣдъ, исправисе, посртаюћи прође једаредъ по колу, и падне опетъ на земљу. — Срдито счепа га воћа за ланацъ, одвуче на страну, и остави предъ враты једне куће! — Уплашена дѣца разбѣгнусе куд'коє, но Веселинъ не хтѣде съ браћомъ својомъ и сестрама ни маймуне ни псе выше гледати, него стане са сажаленѣмъ сматрати кукавнога медвѣда, кой є дахтао и очевидно сасвимъ уморенъ предъ кућевнимъ прагомъ лежао.

Бѣдно животно! рекне Веселинъ, по васданъ га муче, па јоштъ мора ямачно и гладь да трпи! Знашь шта? приодода Божана, сестра му, да донесемо нѣколико ябука, то ће га опоравити.

Безъ страха протрче дѣца испредъ медвѣда и бразо се врате съ котарчицомъ пуномъ ябука.

На, јди, кукавно животно! повичу дѣца та радостно, котрляюћи смотрено предъ

медвѣда єдну по єдну ябуку, кое є медвѣдъ лакомо дохватао и прогутавао.

Смѣюћисе стаяше дѣца около нѣга, и мило имъ бяше гледати, како радо и здраво єде. Сад' приступи вођа, погледи жестоко на дѣцу, и покаже батиномъ медвѣду, да є прошло врѣме ести.

Медвѣдъ радо пође, бацы свое очи јоштъ єдаредъ натрагъ, и изгубисе у тишми.

Послѣ нѣколико дана пође опетъ вођа съ медвѣдомъ крозъ ту исту улицу. Медвѣдъ є врло добро запамтio био оно мѣсто, на комъ се онако добро наeo, па не хтѣде ни сад' съ мѣста тога маћисе. Лези лѣншино! продересе вођа, и тури га немилостиво на страну. Медвѣдъ се непримѣтно увуче у кућу успуже по степени горе, и нађе трагъ своихъ малыхъ благотвора у соби, гдѣ су они за столомъ своимъ радили.

Али тко ће описати ужасъ ныховъ, кад' се притворена врата отворе, и кудравый ныховъ се гостъ појви! — Медвѣдъ, медвѣдъ! уплашена повичу дѣца, и побѣгну за пењь, куд' у хитрости Веселинъ нѣколико столица довуче. Но кад' доброћудно животно са свакимъ умиљатости знакомъ на земљу легне, и очима своима све већма молити стане, онда се дѣца єдно по єдно извуку изъ заклона свога, и почну се и сама приближавати и умиљавати медвѣду. Као какво несташно маче валиосе тромый медвѣдъ испредъ ногу ныховыхъ тамо и амо, не марећи, што га дѣца гладе, чулаю и по кудравой кожи голицау;

шта выше, уза то све онъ се и самъ све већма умиљао дѣцы. Найпослѣ трпіо є и то, да весела и несташна дѣца посѣдаю на нѣга.

Најдаредъ уђу родитељи унутра, и пеизказаный обузме ихъ страхъ, кад' виде у соби медвѣда и на нѣму сѣдећу дѣцу свою. Устрављна мати усехтѣ полетити дѣцы у помоћь, но отацъ ю задржи, да не бы раздражила медвѣда и дѣцы опасность навукла. Тако стаяше за нѣколико тренутака у страшной неодважности забленуто и са очаяніемъ гледаюћи ту чудну гомилу. Срећомъ удари медвѣду добро познатый добошъ, и гласъ воћине свирале зазвижди. Текъ што медвѣдъ то чує, подигнese полагко исподъ дѣце, погледи жалостиво све унаоколо, и съ погнутомъ главомъ пође изъ собе, вукући ланацъ свой за собомъ, и отиде на мучный посао дневный.

17. Мое јагњиће.

Бѣло као снѣгъ јагњишће имамъ, кое пасе траву а и цвѣће; мирно є, и добро є, па то знамъ, да никоме досадити неће.

Цвѣће, траву мириставу тражи, те тымъ само младъ свой животъ снажи.

А када се довольно напасе, на травицу прућисе у хладу, те пландує; сномъ опорависе, животъ му се яко мили младу.

Кад' потера овце кући пастыръ, и јагњишће мое сред' стада є, блеи, скаче весело к' о лептиръ, хоће право у отбору да є.

Ал' милуємъ то мое ягнѣще, остате ми своя на нѣму срце; тко бы задао ягнѣщу том' яда, одъ мене се добру нек' не нада.

18. Крушка.

Стараць Радованъ сѣдне подъ велику кружку предъ своіомъ кућомъ, унуцы му не могу доста да се наѣду и нахвале сладкихъ кружака.

Дѣда рекне: Морамъ вамъ приповѣдити, како є ово кружково дрво дошло овамо. Пре петдесетъ и выше година стаяо самъ я овдѣ, гдѣ є онда празанъ просторъ био, и гдѣ сад' ово дрво стои. Я се потужимъ у оно врѣме богатоме моме сосѣду, како самъ убогъ и сиромахъ, и да бы сасвымъ задоволянъ био, кад' бы могао само до стотине талира дотерати.

Сосѣдъ, паметанъ човѣкъ, рекне ми: Ша то можешъ лагко, ако текъ узумѣшъ мудро започети. Ево видишъ ту на томъ мѣсту, гдѣ стоишъ, сакрывено є выше одъ сто талира. Гледай само, да ихъ извадишъ.

Я самъ онда юштъ младъ био и неразуманъ, и кад' се смркне, ископамъ велику яму, да извадимъ талире, но не наћемъ башъ ни једнога.

Сосѣдъ погледи сутраданъ ископану яму, и грохотомъ се смѣюћи рекне: О ты лудый човѣче! Та нисамъ я то тако мыслю: него ћути поклонити кружку младицу, те ю усади у

ову ископану яму, пакъ ће послѣ нѣколико текъ година изаћи талири на видикъ.

Я усадимъ младицу, коя ето тако красно нарасте, као што видите. Вкусно воће съ дрвета тога продаємъ одъ выше година, и већь самъ выше одъ стотине талира одтуда добио, а дрво є јоштъ капиталъ, кой богату лихву носи. Зато нисамъ заборавio мудру ону рѣчъ сосѣда мoga, а упамтите ю и вы:

То добро нека знаде свакъ:

Мударъ трудъ дае напредакъ.

19. Свѣтлость сунца.

О кад' бы сунце свагда сіяло! рекну лѣца єдаредъ, кад' є кишовитъ и немјо данъ быо. Желя имъ се наскоро испуни. За выше мѣсецій ни найманѣга облачка ніе было видити. Дуга суша много учини штете по нивама и ливадама. У врту увенуло цвѣће, трава се осушила, конопля, којој су се прелѣ особито радовале, єдва є са шаке нарастла.

Видите ли сад', рекне мати, да є киша исто тако нуждна као и свѣтлость сунчана? Но научитесе изъ те мудре уредбе Божіє той спасительной истини, да не бы ни за нась люде добро было, кад' бы све same радостне и веселе имали дане. Нуждно є, да одъ времена на врѣме и неповольни такође дани бѣде и страданя на васть наиђу, да тымъ начи-

номъ у мудрости напредујете, и као разумни одрастете.

*Не текъ сунцемъ или кишомъ
Благословъ намъ дає Еогз :
Радосћу и мукомъ нашомъ
Участници єсмо тог'.*

20. Ютреня пѣсма.

Прође ноћь, заплавила је зора, весело се пробудила гора; сви цвѣтови подизали главе, съњима и све друге нѣжне траје.

Умилно сви пѣвају славуи, шевинъ сладко, гласъ одозго зуи; на све стране све је весело то, хвали, слави Творца умиљато.

Узаврѣло пѣсомъ сво єстество, да прослави на небу Божество.

21. Срећанъ.

Нѣкій Краль имаћаше благайника, кой се одъ пастира на ово високо достоинство попео био. Благайникъ тай обтуженъ буде Кралю, да је благайнику Кралѣву покрао, и да украдене новце и драгоцѣности у особитомъ своду съ гвоздены враты подъ затворомъ држи и чува. Краль походи благайника; прегледи му обыталиште, дође до гвозденыхъ врата, и заповѣди та отворити. Но како ли се зачуди, кад' уђе унутра! Ништа ту друго не бяше, осимъ четыри

праздна зида, простъ столацъ и єдна сламна столица. На столцу су лежале пастырске двойнице са пастырскимъ штапомъ и торбомъ пастырскомъ. Крозъ прозоръ бяше погледъ на зелене ливаде и луговите плавнине.

У моіой младости, рекне благайникъ, пастыръ самъ быо кодъ оваца; Ты си ме, о Кралю, довео у твой дворъ. Овдѣ подъ овымъ сводомъ проводимъ свакій данъ по єданъ сатъ, съ радосчу се опоминяючи прећашнѣга мoga станя, и повтораваючи пѣсме, кое самъ нѣгда кодъ моихъ оваца у славу Божію пѣвао. Ахъ! допусти ми вратитисе у мѣсто рођеня мoga, гдѣ самъ врло срећно поживіо.

Краль се разгнѣви на клеветнике, загрли благодушнога свога благайника, и умомли га, да остане у служби нѣговой.

*Задовољство срећнима настъ твори,
А не богатство и сляйни двори.*

22. Два посленика.

При зиданю нѣке куће буде погоћенъ посленикъ каменѣ доносити. На гомили бяше и єданъ яко великий каменъ, кой є такоће валио му однести. Но посленикъ, кадгодъ до нѣга доће, обиће га, односio є ситніє каменѣ найпре. Мука спопадне посленика, кад' помисли, да и тай великий тежкій каменъ однети мора. Найпослѣ хтѣде и то учинити, ал' су

га лагши, кое є нерадо носіо, веъь утрудили
были, па сад' ніє ни снаге выше имао, но-
сити теже терете. Тако остане му великий
каменъ неоднешенъ, а будући є и овай у
надницу му погоћенъ быо, зато му се то
одбіє одъ наднице. И то право; єрбо ніє
све урадіо, на што є наймлѣнъ быо.

Другій посленикъ потражи найвеће ка-
менъ, и знаюћи, да иначе быти не може,
радо посодноси найпре то велико, премда му
є мучно было: али се ипакъ притомъ радо-
вао, да ће му послѣ лагше ићи посао са
ситнимъ каменъмъ. И заиста му лагшій
буде трудъ, єрбо є найтежій посао найпре
свршіо.

Коме посленику сте ради быти равни?
овоме, кой є найтежій посао до послѣдка
оставіо? или ономе, кой є съ найтежимъ
започео?

Свакій є почетакъ тежакъ. Посленику Богъ
помаже. Какавъ посао, онака и плата. Послу є
често горакъ коренъ, али сладакъ плодъ. Тко
не ради, нека и не еде. За свршенымъ посломъ
сладко є одпочинути.

23. Подковица.

Нѣкій човѣкъ иђаше са сыномъ своимъ
Давидомъ преко поля. Гле, рекне отацъ
идући, ено на пути парче подковице; по-
дигни га и метни у джепъ!

Та то, рекне Давидъ, не заслужує, да се човѣкъ тога ради сагне.

Ђутећи подигне отацъ гвожђе, и метне га себи у джепъ. У найближемъ селу прода то гвожђе ковачу за нѣколико фенига, и купи за ньи трешаня.

Обоица пођу дал ъ. Припека сунчана была є яка ; нигдѣ видити куће, нигдѣ дрвета ни извора. Давида є яка морила жећь.

Отацъ као случајно испусти єдну трешњу. Давидъ ю жељно подигне као да є златна, па одма съ ньомъ у уста. Мало затымъ опетъ отацъ изпусти єдну трешњу ; Давидъ се опетъ сагне, и скепа ю као и ону прву. Тако є отацъ и са свима другима трешњама радио, а Давидъ се за сваку сагибао. Кад' Давидъ и послѣдњу прогута, онда се окрене отацъ къ нѣму смѣюћисе, па му рекне: Видишь, да си се само єдаредъ за подковицу сагнути хтѣо, не бы се за трешњѣ толико путій сагибати морао. Признай изъ тога, да є добро и истинито, шта вели стара пословица :

*Тко презире мале какве ствари,
Мора послѣ за малѣ да мари.*

За добре трешњѣ пенѣсе човѣкъ високо. Лисица кад' спава, не ухвати пѣтла. Ако си радъ жнѣти, морашь и сѣяти. Тко не сїе, не може ни жнѣти. Мачка бы сла рыбе, али неће да кваси ноге. Тко хоће да изеде єзгру, мора орахъ разбити.

24. Вечерня пѣсма.

Хвала Теби, о Боже преблагій, што си намъ животъ дао драгій. Овай данаеъ Ты намъ даде данъ, даруй ноћасъ и миранъ намъ санъ.

Буди съ нама преко цѣле ноћи; ћръ безъ Тебе нема намъ помоћи. Буди кодъ насъ, к'о пастыръ кодъ стада·даню ноћу што є буданъ свагда.

Дай, да сутра уранимо здрави, Самъ све наше послове управи.

25. Богъ помаже.

Сирота нѣка удовица имала є петоро дѣце, а ни одкуда помоћи, како да ихъ раани и воспита. У лютой своій неволији сву свою надежду положи у Бога, тврдо вѣруюћи:

„Што є Богъ створіо, то ће и сачувати.“

У мѣсто дакле да тужи, прилѣжно се молила Богу, благодарна на помоћи Божіој, коју є и досадъ често искусила. Но ніе само на томъ остала, него є покрай тога и радила изъ све снаге свое, да бы што заслужити могла.

Пазила є, да јој дѣца прилѣжно училиште ходе, а кадъ одтуда кући дођу, повторавала є съ ньима училиштне задатке, па послѣ гледала, да свакоме по возрасту

нѣговоме посла нађе. Едаредъ у ютру рекне она дѣцы својој: Любезна дѣцо! немамъ вамъ сад' шта дати да єдете, немамъ ни хлѣба ни брашна ни єдног' єдинога яйцета у кући. Молитесе Богу, да намъ Онъ помогне, јеръ Богъ є богатъ и силенъ, а и Самъ говори: „Призовите ме у нужди, и Я ћу васъ избавити.“ Малый Богданъ, кой є ѕдва шестъ година имао, пође гладанъ и снужденъ у училиште. Идући покрай цркве, види отворена црквена врата, уђе унутра, и клекне предъ олтаремъ. Видећи, да никога другога у цркви нема, помолисе гласовито Богу: „Отче небесный! мы дѣца немамо шта выше єсти, мати наша нема ни хлѣба ни брашна ни єдног' єдинога яйцета у кући. Дай намъ што єсти, да съ нашомъ любезномъ матеромъ не помремо одъ глади. Да да! помози намъ Боже, Ты то можешь, а и Самъ си обећао.“

Тако се у дѣтинской својој простоти помоли Богданъ Богу, пакъ онда отиде у училиште. Кад' дође кући, опази на столцу великихъ хлѣбъ, пуну чинію брашна и котарчицу съ яима. Но, Богу хвала! ускликне радостно; услышао є Богъ молитву мою. Мати! єда ли є Ангелъ Божій то све крозъ прозоръ унео амо? Није, рекне мати, али ипакъ услышао є Богъ молитву твою. Кад' си ты предъ олтаремъ Богу се моліо, была є у цркви за стубомъ госпођа градоначалица, коју ты ниси могао смотрити, но она є тебе видила, и молитву твою чула; зато

намъ є ово све послала. Она є была Ангель, преко кога намъ є Богъ помогао.

26. Каянѣ.

Мала нѣка дѣвойчица, по имену Ружа, имала є прекрасну птицу канарію. Птица ова пѣвала є одъ ютра до мрака; жута є была као злато и на глави капораста. Ружа ѯой є давала конопљина сѣмена и хладне травице, кадкад' и по грумечакъ шењера, а свакій данъ по дваредъ свѣже чисте водице. Покрай толико нѣге опеть наєдаредъ почне птица невесела быти, и єднога ютра, кад' є Ружа воде ѯой дати хтѣла, осване у кавезу мртва. Мала Ружа стане яукати за својомъ миломъ птицомъ. Мати ѯой отиде, и купи другу юштъ много лѣпшу канарину пѣвачицу, као што є и она прва была, па ю метне у кавезъ. Дѣвойчица, кад' види ту нову птицу, почне юштъ већма плакати. Зачућена мати запыта ю: Драго дѣте! зашто юштъ и сад' плачешь, кад' самъ ти ево другу юштъ много лѣпшу птицу допела? Сузе твоє неће мртвой птицы животъ повратити. Дѣте одговори: Ахъ, любезна матери, я самъ сгрѣшила, и нисамъ птицы мојой све учинила, што є требало и што самъ могла ѯой учинити. Драга моя Ружо! одговори матери, та ты си ю увѣќъ съ найвећомъ бригомъ раанила и поила. Ахъ, нисамъ, нисамъ! башь предъ смртъ изела самъ сама груменъ шењера, кой си ми дала, да ньой заденемъ за

кавезъ. Щаюћи изговори то дѣвойчица, а матери нимало не буду смѣшни яди кѣрине, но радостно призна гласъ истине у срдцу дѣтенѣмъ.

27. Дѣте и ласта.

Дѣте. Ластавице моя мила! гдѣ си тако
дugo была? Тко ти каза, кодъ настъ да е сад'
пролѣће или шта є?

Ласта. У дальини Богъ ми каза, и коя е
амо стаза.

Дugo е ласта летила, докъ е амо приспѣла;
она доба башь погоди, кад' се овдѣ весна роди.
Ледъ и снѣгъ е истоплѣнъ, сунце якъ зракъ
уступлѣнъ, и мушице лете свуд', лагкъ е ласта
сада трудъ, здрава она и весела са ластићи
има ела.

28. Одлазеће и долазеће птице.

Готово све птице пѣвачице, кое намъ
пролѣћемъ и лѣтомъ оживляваю вртове,
одлазе одъ настъ предъ ёсень, кад' лисће на
дрвама постає жућкасто и црвенкасто, и
листвъ по листъ почне одпадати. Гдѣкое од-
лазе поеднице, гдѣкое по двоє, а гдѣкое
великимъ ятомъ.

Птице те не могу поднети зиму, хальви-
ница ныхова одъ перя врло е лѣтна и
лагка, па бы се смрзле, а и гдѣ бы све оне
подъ ледомъ и снѣгомъ наћи могле ягода,

гусеница, црвій и зrna, одъ коихъ живе? Кад' ютромъ сване, раде су ести, тако у полдне и у вече, а и између тога доба равнымъ начиномъ. Одкуда бы то зими могле имати?

И облацы бѣже одъ якихъ вѣтрова, као да лете, тако и найвећа часть птицица такође бѣже одъ зиме све далѣ и далѣ къ югу у топліє предѣле, гдѣ имъ є преблагай Богъ већь опетъ поставio трапезу. Оне одлазе тамо преко брда и долина, преко потока, рѣкій и самога мора тысућу и выше сатій далеко.

Нитко имъ не показує путъ, оне га и саме знаю наћи. Пре, него што пођу на тай далекій вутъ, было высиномъ по воздуху, или было ниже преко стрњника, нису веселе, лѣпрашајуће летећи тамо амо, скучијајуће старе и младе, пакъ послѣ стану јоштъ єдаредъ облетати около вртова и домаћа — и хушь! захуи имъ полетъ у далеку земљу.

Ласте и конопляри, славуи и чечетке, штигљице и жутовљке, вивцы и црвенмерке, зебе и дивіи голубови, те све птице одлазе у странне земље. Путемъ безъ сумниће се многой одъ ныхъ несрећа случи, али найвише ихъ срећно доће къ цѣли.

Кад' опетъ сунце кодъ насъ топліє почне сјати — гле! ето ихъ издалека опетъ къ нама Ласта наће свое старо гнѣздо подъ стрејомъ, славуй шушњиракъ свой, у комъ є прошло године пѣвао. Све опетъ свое

мѣсто нађу, гдѣ су и лане веселе быле, и изнова почну свое лѣпе умилне пѣсме.

Заиста је то одвећь дивно, нити икога човѣкъ истолковати умѣ, како то быва.

Кад' бы птичице говорити могле, заиста бы намъ то казале.

29. Промысао Божіј.

Преблагій Богъ свако дѣте види, и надѣ свакимъ отечески бди;

Молитве му слуша милостиво; пази на владање нѣгово;

Хлѣбъ насущный шалѣ нѣму съ неба и све друго, што му годъ треба. Управля све нѣгове кораке, и чува га одѣ бѣде сваке.

Каж'те свыма дѣцама, да есть Богъ, кои се брине, стара за сваког', и да чува благій Богъ сву дѣцу, као трепавице зѣницу.

30. Найболѣ зачине.

Нѣкога господина ухвати у проходаню буйна киша, те мораде склонитисе у найближу колебу.

У тай су махъ дѣца за столцемъ сѣдила, а предъ ныима бяшевелика чинія пуна сѣчене каше. Дѣца су ела лакомо, образи имъ се руменише као румена ружица.

Како је то могуће, рекне господинъ матери, да дѣца тако лакомо єду одѣ тога худога ела, а при томъ су бодра и здрава као свѣжій цвѣтъ?

Мати одговори: Томе су узрокъ три зачине, кое я ёлу прилажемъ. Прво гледимъ, да дѣца свой ручакъ радњомъ заслуже. Друго даємъ имъ ести само на уранку, у полдне и на вече, а међутымъ никада, па тако свагда донесу гладъ къ столцу. Треће навыкавамъ ихъ на довольство, нити имъ дајемъ, да могу и знати, шта су то посластице.

Найвкусніє ёлу даю свойство:

Радња и гладъ па ђоштъ и довольство.

Другій одсѣкъ. *)

31. Бадній данъ.

Драгутинъ и Смиляна сѣдише у соби и радише. Драгутинъ є писао прописъ, а Смиляна прела. На столцу стаяла є вечера, кою имъ є мати еготовила. Но они су посао свой найпре свршити имали, па тек' онда вечерати. Радили су прилѣжно, али су радећи кадkad' и помыслили, како ће имъ данасть сладко вечера пасти зато, што є боля одъ обычне ныхове вечере была, будући є бадній данъ био. Мати є отишла была у шуму, да накупи сувади за сва три дана праздника.

Нѣтко куцне у врата. Да ніє дошла вељь мати? упыта Смиляна. Драгутинъ брзо скочи наполѣ, и отвори врата. Ал' предъ враты стои дѣте укочено одъ зиме. На нѣму бяше танка халгиница, очи су му изгледале, као дз.

*) У єдно врѣме съ другимъ степеномъ єзыкословія.

хоће да рекну: Ахъ, пустите ме у собу, примите ме! гладанъ самъ и жеданъ, озебао самъ.

Драгутинъ се смилує, и уведе дѣте у собу. Смиљана разрогачи очи, кад' опази түнче. Но кад' му у лице погледи, буде као чаромъ нѣкимъ обузета. Узме дѣте за руку, одведе га къ пењи, и брже болѣ бацы мало сувади у пењь на жеравицу.

Хоћешъ ли, Драгутине, єсти твой меденякъ? запыта она, трчаюћи по соби тамо амо као у нѣкомъ особитомъ послу. Изѣди ты твой, рекне братъ, и тако си се мало пре тужила, да си гладна. Ахъ, Драгутине, одговори Смиљана, я не могу єсти, жао ми є овога сирочета, я ћу нѣму да дамъ мой меденякъ. То самъ и я хтѣо, рекне Драгутинъ, и ево ћу му я мой дати, а ты задржи твой. У томъ договараню, тко ће да даде свой комадъ сирочету, даду му обадвое, а сироче съ благодарносѹ прими обадва комада.

Сад' опазе, да иде мати, па весело истрче обадвое предъ ню. Немойте се башъ много радовати, рекне мати, ево самъ донела сувади ал' нисамъ донела ни ябука ни ораха. Добра наша госпоя кума не бяше дома, и касно ће кући се вратити. Само самъ нѣколико грошића за пређу примила и донела, но съ тымъ ћемо мучно моћи провести празникъ. А шта є оно тамо? запыта улазећи у собу; чи є то дѣте? — Ахъ, мати, ренке Драгутинъ, гладно є и озебло є кукавче, па самъ га я пустіо у собу. — То є лъпо одъ тебе, одговори мати.

Ту ѡе дѣте то заиште, да иде къ отцу
своме. Они му даду топлу хальиницу и капу.
Дѣте се на смѣши, и благодари. Драгутинъ
га испрати мало подалъ.

Кад' се врати онъ, мати имъ онда даде
по комадъ црнога хлѣба, кой имъ сад' слажій
буде, него найлѣпшій меденякъ.

Кад' се по полночи зачу звона на бдѣ-
ніе, Драгутинъ и Смиляна скоче съ постелѣ;
ал' имаю шта и видити: крозъ пукотину на
врати свѣтлисе нѣшто! кад' тамо, а оно у
куйни вертепъ кандилама освѣтлѣнъ, пунь
найлѣпшихъ ябука и ораха, а на вршку стои
звѣзда, коя као да бы назвати хтѣла: Хри-
стосъ се роди! будите весели!

Мати, мати! повичу дѣца ванъ себе одѣ
радости, и улете у собу натрагъ. Зачујена
устане мати и рекне: Шта вамъ є? што
ми покваристе сладакъ санъ? Дошао ми є
на санъ рођеный Іисусъ у небесной свѣт-
лости. Пружіо ми є любезно ручице, и —
погодите, у што є быо обученъ? — У ону
хальиницу, кою самъ юче ономе сирочету
дала. — Е да! рекне Драгутинъ, то дакле
сироче оно нитко другій ніє быо, него самъ
Спаситель Іисусъ. Послушай ме мати, рекне
брзоплетно Смиляна, и ноћасъ є быо овдѣ,
и донео намъ лѣпыхъ, лѣпыхъ стварій;
ходи само, да видишъ.

Како ли се зачуди мати, кад' види све!
Кодъ вертепа лежаше юштъ и друге ствари
замотане; хальине, обућа, књиге и свакояка
орудія за радњу. Мати и дѣца дигну скло-

плѣне руке и благодаре Богу. И докъ се они тако Богу молише, завири нѣтко крозъ прозоръ у освѣтлѣну куйну, пакъ онда га брзо нестане у помрчини. То є быво слуга сосѣднога землѣдржца, кой є случайно чуо быво за добро дѣло убоге породице ове, те юй є зато сад' учиню ову радость. Тако употреблюе Богъ благодушне люде, да преко ньихъ испуни волю свою.

Утѣшени подигнусе све трое къ св. цркви, весело зазвонише трећій путъ празнична звона, и пре, него што є свитати почело, заорисе изъ тысући уста: „**Г л á в а
в о в ј ш н и х з Б ó г 8 , ѕ на з њ м л ѹ м ј р љ :
в љ ч е л о в ъ ц љ х з в л а г о в о л є н ѓ .**“

32. Пустите дѣцу къ мени.

Чинивши добра дѣла цѣлог' дне, Спаситель Іисусъ предъ вече сѣдне, утруђенъ да се мало одмори, пакъ и опетъ добро свым' да твори.

Лѣчіо є, не жаліо труда, пролазећи учіо є свуда.

Предъ Нѣга сад' воде дѣцу, жене, да ихъ види, руку на ныи метне.

Дайте мира! рекоше имъ други, утруђенъ є васѣћо данъ дугій.

Жене ћуте, Іисусъ рекне любко: Нек' не брани то женама нитко; нека къ Мени приступаю дѣца, јеръ є за ныи спремлѣни рай одъ Творца.

33. Светый Поликарпъ.

Послѣ смерти Спасителя послѣдовательи
Нѣгови люто су были гонѣни са свію страна.
Но то ныні ніє могозабунити у распростираню
христіянске науке по свыма предѣлма. Славно
познатый христіянскій учитель быво є и св.
Поликарпъ Епископъ у Смирни. Видећи го-
ненія на вѣрне подигнута, уклонисе Поли-
карпъ са своимъ ученикомъ у самођу, премда
є вѣль у дубокой старости быво, и дотлѣ много
чиніо за распростиранѣ науке и цркве Хри-
стове, чега ради невѣрцы су на нѣга одвѣль
мрзили. Зато га сад' и уклонѣнога потраже,
нађу, и у намѣри убити га, обколо обитали-
ште нѣгово. Св. Епископъ ослонисе на Бога,
и нимало се не уплаши. Поведу га предъ судію,
а онъ пође спокоянъ и веселог' лица. Судія
се зачуди томе, и позове га, да се одрече свое
вѣре. Како бы я то учиніо! рекне онъ; цѣ-
лога саьмь живота Господу моме служіо, па
сад' у старости да Га се одречемъ? На то
повиче народъ: Ватру амо, па на ватру съ
нымъ! Дрва се донесу, запале, и народъ га
хтѣде счепати, да у ватру бацы. Но св. ста-
рацъ Поликарпъ рекне: Я се те ватре небо-
имъ, мени є Богъ снагу дао, вѣру христіянску
и смрѣу уватри исповѣдити. Спокойно скине
заогртачъ свой, свуче съ ногу обућу, и попне-
се на горећа дрва. Пламень га обузме, а пре-
ко главе му и ватре прелети бѣо голубъ, и
дигнese увысъ.

Вѣра є светоме мужу снагу улила, а
кевиность дала храбрость къ смрти.

34. Добаръ пастырь.

Іисусъ Христе пастыру добрый, благий! изъ
стада Твога свакій Ти є драгій. Любишъ Своє
стадо и сваког' изъ нѣга, пазиши и чинишъ, да
спасешь свакога.

Овчица ѿу дакле и я быти Твоя, буди ми и
Ты сва надежда моя! Гласъ Твой слушамъ, и
Теби слѣдуемъ радо, среѣно Твое я умножавамъ
стадо.

О Христе мой! помажи ми, Твой самъ сынъ,
води ме одсад' до вѣка, аминь!

35. Добрый отацъ.

Отацъ нѣкій отиде важныхъ послова
ради у престолный градъ. Мати съ дѣцомъ
остала є међутимъ у дальини кодъ куће.
Отацъ пошлѣ изъ града дѣцы много лѣпыхъ
стварій съ писомъ, у комъ имъ овако пише:
Любезна дѣцо! идите прилѣжно училиште,
и учитеся добро, слушайте матерь и учителя,
и будите богољубиви и кротки, пакъ
ѹу вамъ онда допустити, да и вы скорымъ
амо къ мени дођете. Радуйтесе; ёръ самъ при-
правio за васъ юштъ много лѣпшихъ поклона
у наймлѣномъ овдѣ обыталишту момъ.

У великой своїй радости рекну дѣца:
Ала є добаръ нашъ Отацъ, қад' намъ толике
чини радости! Башъ га одъ свег' срдца ми-

лусемо, само да намъ што пре доће. Заиста ћемо и мы нѣму радость чинити и онако се владати, као што у писму стои. О како се радуємо, отца опетъ видити!

На то рекне мати: Дѣцо любезна! као што отацъ съ вами поступа, тако чини Отацъ небесный съ людма. — Мы наравно не видимо благога Бога; но добыямо одъ Нѣга све: сунце, мѣсецъ и звѣзде, цвѣте, воће и плодове земне. Изъ свега тога дознаємо любавь Божію. Свете књиге есу писмо, у комъ намъ открива Богъ волю Свою, и обѣћава царство небесно. О, тамо на небу много настъ лѣпши дарови и много веће радости очекую, него што намъ овај свѣтъ дати може!

Малко сад' поћути мати, пакъ онда настави бесѣду:

Отацъ небесный зна, шта є нама потребно и нуждно; само валя да то одъ Бога молимо, и да оно чинимо, што намъ Онъ преко нашихъ старихъ и учителя заповѣда. Ђръ писано стои: Иштите, па ће вамъ се дати, куцайте, па ће вамъ се отворити.

36. Елисавета.

Кїи Андріє, краля унгарскога, зваласе Елисавета; мужъ ѹой є био Лудвигъ одъ Тирингна.

Елисавета є была сиротини рѣдка добротворка. Єдаредъ се догоди гладна година;

у страшной скупоћи страдаше многи люди, а гдјкои и поумираше одъ глади. Јлисавета даде млети и хлебъ пећи; дјелила је сиротыни и брашномъ и хлебомъ, а многе је тако угледала новцемъ, да су гдјкои помисили, да ће и она осиромашити. Найпосље приспѣ већь и доба жетве. Јлисавета зазове у свой дворъ све сиромахе, кои су за посао били, одјне ихъ, даде имъ српске, и пошлѣ ихъ на дозрѣле ниве съ овима речма: Идите, те радите; јеръ написано стои: Тко не ради, тай не треба ни да једе.

37. Краваръ.

Момакъ нѣкій чувао је говече, кое је у траву пасло покрай врта једнога. Дјранъ тай погледи горе на трешњу у врту, и опази, да су зарудиле трешње. Те су му се тако свѣтлиле, да се ніје могао уздржати него се попне на војку, да набере трешња, а говече остави само.

Млада крава, не видећи уза се кравара, прескочи у вртъ, и стане брсти по вольи цвѣће и зелѣ. А колико ли је јопштъ ногама изгазила!

Дјранъ, кад' то види, брже болѣ сићесе съ трешње, те за кравомъ у потеру. Вуја ју је и тукао толико, да је крава, трчаюћи тамо амо по врту, јопштъ много выше потрице починила.

Отацъ Дѣрановъ гледао є то издалека, дотрчи и самъ, погледи сына оштро, и рекне: За кога є тай бой, за тебе или за ту краву? Говече незна, шта є лѣво, шта ли десно. Зарѣ ты ниси исто тако за своимъ носомъ пошао, као и говече за своимъ? па сад' тако немилостиво судишъ крави, а не судишъ самъ својој памети лудој!

Дѣранъ се зарумени одъ стыда предъ отцемъ.

38. Отацъ пише својој дѣцы.

Човѣкъ нѣкій изъ Србије, путуюћи у Італію, и прешавши алпійске планине, приспѣ у Тиролску и Боценъ. Отуда пише кући дѣцы својој овако:

Я самъ сад' у средини Тиролске земље, и скоро ћу прећи велике Тиролске брегове. То су врло высоки брегови; на гдѣкоима одъ ныхъ има много снѣга. Прошао самъ и покрай стѣне, гдѣ оно царъ Максъ мало што ніе одъ глади умро. У Інсбруку у цркви подигнутъ му є споменикъ, кой самъ я видјо, и о комъ ћу вамъ приповѣдати, кад' кући дођемъ. Овдѣ у Боцну предъ нашомъ гостіоницомъ кодъ сунца толико се воћа продає, колико вы у животу вашемъ видили нисте: крушке, шљиве, грозје, ораси, смокве и друго воће у найвећемъ изобилју. Овдѣ већь починю смокве расти, јербо є земља ова јоштъ топліја него та ту наша. Скоро

ћу и тамо доћи, гдѣ поморандже и лимонови расту. О, да сте овдѣ са мномъ или да вамъ баръ могу послати котарицу оваковога воћа! Ал' бы ово красно воће иструнуло путемъ. И овдѣ већь има разнихъ крокова, као што ихъ по сказываню у Італіи има. По Тиролскимъ планинама има дивихъ коза, и я самъ ихъ гледао, како скочу; а у Інсбруку и јо самъ меса одъ ныхъ. Видјо самъ једно одъ ныхъ упитомљену, коя је за раанителькомъ својомъ, једномъ земљедѣлкомъ, свуда ишла. Свакій часъ о вами мыслимъ, и желимъ, да и вы кадгдь ову бреговиту землю видити узможете. И то ће моћи быти, само се добро учите, слушайте матеръ, и добро се владайте! Прилѣжно учите чертати, јеръ я врло жалимъ, да то не умѣмъ. Има овдѣ врло лѣпыхъ предѣла, и много водопада међу бреговы.

Свако одъ васъ да ми пише по двѣ, три врсте, а мати ће то све у свое писмо завыти и запечатити.

Будите ми здрави съ матеромъ и са свыма домаћима! Сад' је касно, и вы ћете ямачно у постельи быти. Добро вамъ спавати!

Скоро ћу изъ Італіје писати матери; она ће вамъ онда о момъ путованю выше приповѣдати.

39. Простирачъ.

Елена је была любезно, умилято дѣте, и само јој је једно добро оскудѣвало, па да буде

сва радость и утѣха своихъ родителя — то есть: стрплѣнѣ.

Ако є што имала учити, па ніє іой таки у главицу ушло, то є одма се разсердила, бацыла посао одъ себе и повикала: Ахъ, то нећу цѣлога живота мога научити!

Ако є отишла у воѣнякъ, лютиласе овако: Ахъ, та то претерано дуго трає, докъ сазру ябуке и кружке; то я ни дочекати нећу! Често бы узела мотку, и млатила незрѣло воѣе, ела га, и разболеласе.

Ако є валяло пређу мотати, па се концы мало замрсе; то є нестрпѣльиво трзала дотлѣ тамо амо конце, докъ ихъ ніє сасвымъ замрсила, пакъ онда матерь звати морала, да іой размрsei конце.

Тако є у свему радила, и мати се яко забрине тога ради.

Едаредъ донесе іой мати прегледаоницу за везъ и рекне: Елена! до четрнайстъ дана ће быти данъ рођеня отцу ти; навези му малый простирачъ по овой прегледаоницы. Ямачно ћешь велику радость учинити отцу.

Елена се врло драговольно прими тога посла. Но посао іой тай лагано пође за рукомъ, и она по обычаю таки првый данъ изгуби стрплѣнѣ, и хтѣде се посла сасвымъ манути. Мати ю узме за руку, и одведе къ сатджији. Кодъ овога на столу лежало є множество колцета, чивица и подобныхъ стварій.

Шта съ овымъ радишь? упыта Елена сатджију.

То ће быти сатъ, любезно дѣте, одговори онъ. Охо, рекне Єлена, то ће те и времена и муке стати, докъ ты то све посаставляши. Трпљенѣ яче є одъ свю тегоба, одговори сатджія, и ако си рада видити, како ће све за єданъ сатъ быти сложено, а ты постой за то врѣме кодъ мене, пакъ ћешь увѣритисе.

Єлена остане, да види, што ніє могла вѣровати. Сатджія узме своя орудія, пакъ онда стане колце по колце, чивицу по чивицу съ найвећимъ стрпљенѣмъ и тишиномъ саставляти. Што ніє могло на свое мѣсто добро сѣсти, то є онъ дотлѣ трпљиво пиліо и кушао, докъ ніє у све свой редъ дотерао. Ништа ніє прехитріо, него є радио тихо, смотрено и точно, па пре, него што є єданъ сатъ прошао, буде готовъ съ посломъ, навые га, и тикъ! такъ! тикъ! почне куцкати новый сатъ.

Ето видишь, любезно мое дѣте, рекне сад' сатджія, да стрпљенѣмъ све се може свршити. Тко хоће да паметно ради, нека претерано не хити.

Єлена ћути, ал' не заборави науку, коју одъ сатджіје прими. Кад' се съ матеромъ кући врати, дадесе сасвымъ прилѣжно у везъ простирача свога, и примѣти съ радиоску, да јој посао напредує свакій данъ выше и выше.

Како ли є весела была Єлена, кад' види, да јој є отцу врло міо био нѣзинъ даръ!

40. Весело дѣте.

Весело самъ дѣте, играмсе и шалимъ; но посао найпре свршити я волимъ.

Устаемъ са зоромъ волянъ пѣваюћи, а у вече лежемъ Богу се молећи.

41. Моли се Богу, ал' и ради.

Два просячета ишла су увѣкъ заедно. Обоица су била изъ једнота села. Једно одъ ныхъ, по имени Живко, имало є велику волю учитисе и радити; али га се нитко примити нехтѣде. Другоме се, по имени Сергій, допадало лѣнствовати и тумарати. Притомъ юштъ и Бога є Сергіја заборавio. Јутромъ устаяо є безъ молитве, а тако є и у вече легао. Отацъ му є, истина, юштъ живio, али му є мило было, што є Сергіју скинуо себи съ врата. Живко ніє имао ни отца ни майке. Често му є на умъ падало, да му є нѣгда мати говорила: Човѣкъ, кой се Бога не сѣћа, пада у свакояка невалаљства; а тко се Бога бои, и чemuгодъ научи, тога Богъ нигда оставити неће.

Едне ноћи спаваше обоица нѣгдѣ у тућој кошари на слами. Кад' се у ютру пробуде, рекне Живко: Сергіє! я самъ ноћасъ мою матерь саняо, коя ми рече, да се кодъ каквога землѣдѣлца наймимъ служити. Сергіја се продере: ніє већь юштъ шта? То чуе слуга землѣдѣлцевъ, па загледи у кошару. Видећи ихъ обадвоицу на слами лежећу, помысли, да су

дошли красти, и одведе ихъ предъ газду. У страху кажу они, да су текъ се склонили у кошару, да преноће. Требало бы, да радите, рекне землѣдѣлацъ, пакъ бы се онда имали гдѣ склонити. Я не могу нигдѣ посла да наћемъ, одговори Живко, па зато морамъ да просимъ. О, има кодъ мене посла, само тко є радъ радити, рекне землѣдѣлацъ. Живко то єдва дочека, и остане кодъ тога газде. Сергій буде мило, отићи изъ те куће, гдѣ се мора радити.

Живко се изъ све свое снаге упне, како да му газда съ нымъ задоволяњъ буде. Кад' овай опази, да Живко радо и чита, па и нѣшто пише, а онъ га онда почне шилјати училиште. И самъ Парохъ буде са Живкомъ задоволяњъ. Изъ Катихисма и библійске повѣстнице Живко є наиболѣ умѣо одговарати. Често є и Апостолъ читao. Парохъ га єдаредѣ запыта: Бы ли имао волю и латински научити? Ако ми мой газда допусти, одговори Живко. Газда му є био богатъ землѣдѣлацъ, и мило му буде, дати дѣте то и выше чему научити. Живко почне свакій данъ къ Пароху одлазити, и брзо напредує у толико, да є могао у латинско училиште примљенъ быти. Учіо є врло прилѣжно, и помоћу свога прећашнѣга газде и Пароха сврши и Богословију, постане Диакономъ, Свештеникомъ и Парохомъ. Кадгодъ му є парохијална служба допуштала, посѣштавао є свое добротворе, а обшини, којой є Парохомъ био, у свему є, што є честито и добро, давао одъ себе примѣръ и узоръ.

У томъ истомъ мѣсту была є тамница, а у ньой доста крадльиваца и убійца. Єданъ одъ овыхъ буде на смерть осуђенъ, и честный отацъ Живко къ нѣму позванъ, да му послѣдню духовну утѣху даде. Ал' кога види онъ у томъ осуђенику? Добро познатога Сергію! Овога є лѣнота на крађу намамила, а крађа на убійство. Ухваћенъ є, и сад' мора за своя зла дѣла да кави. Касно, ал' опетъ дође му покаяніе у срдце. Другу нѣговом' у младости пође за рукомъ, приволѣти га, призвати Бога, и свесрдно се покаяти.

Различни су путови, коима люди ходе. Тко є радъ путемъ добрымъ ходити, мора за младости юштъ нымъ поћи.

42. Добро употребљивы новацъ.

Нѣкій трудолюбивый столаръ, кой є многоноваца заслуживао, врло є мало трошіо на ёло, а на све и своихъ одѣло юштъ мањъ; другога пакъ излишнога трошка чуваосе сасвимъ.

Куд' дѣвашь толике новце! упыта га єдаредъ сосѣдъ стругаръ. Столаръ му одговори: Одъ части дугове плаћамъ, а одъ части даємъ подъ лихву. Шалишсе, рекнѣ стругаръ; нити ты имашь дуга нити подъ лихвомъ новаца.

Како да немамъ? рекне столаръ, и протолкує стругару стварь овако: Онѣ новце, кое су родителъ мои одъ онога часа, кад'

самъ се родіо, на мене потрошили, я сматрамъ као дугъ, кой морамъ вратити. Новце пакъ, кое я на мою дѣцу трошимъ, да ихъ чему валяноме научити дадемъ, сматрамъ као капиталъ, кой ће ми дѣца моя, кад' оstarимъ враћати заедно са лихвомъ.

Као што мои родитељи нису нимало штедили трошка, да ме добро воспитају, тако исто и я такође съ мојомъ дѣцомъ радимъ. Какогодь што я за мою сыновњу дужность почитујемъ, за благодѣјанія моихъ родитеља накнадомъ имъ благодарити; тако се и самъ надамъ, да ће и моя дѣца такавъ истый ныховъ дугъ мени ямачно вратити, као да су ми обвезаницу съ печатомъ сврху дуга тога свега дали.

*Колики су родитељски труди,
Дѣцу свою сву үсрекити!
Дѣцо света ваша дужностъ буди,
Родитељма дугъ тай вратити.*

43. Копачь блага.

*Тяше нѣга нѣкій говѣкъ, ко-
ме є мрзко было радиши. Томе
падне на умъ да му є баба нѣ-
гова ариповѣдала, да на извѣстномѣ
мѣсту има закопаныхъ новаца, и*

да се тии новцы само у полноћи
ископати могу, али се у копању
ни рѣчије проговорити не смѣ.

Слѣдуюће ноћи подигнese онъ,
отиде на оно мѣсто и стане у
рекено добра копати. Наезаредъ
опази близу себѣ ћѣше нѣкакво съ
френѣромъ. кое му рекне: Иша
то, лудо, копашь? нема ту за-
копанога блага, него ћи ти я
казати како ћешь се обогатити.
Иди кући, те ради одъ юстра
до мрака, такъ ћешь быти за-
доволѧнъ, нити ћешь икад' оску-
диче у новцу траити. Собѣкъ
тако и уради, и одъ тога доба
никад' ніе имао дулога вре-

мена; шта више, постане и
много здравіи, несо што є од-
прие быо.

*Новцы не чине свагда сређу.
Сиротыня ніє срамота. Има людій,
кои болу просити, него радити.
Ако юмо управо рећи, мы не мо-
жемо ништа своюмъ собствен-
носћу назвати; јръ свако наше
иманѣ одъ Бога налъ є позаймљено.
Свакій оно, што има, нека добро
употреби.*

44. Мое и Твое.

*Дѣти. Отаџ! донеси ми
крушка; тамо доле уснути има
нѣсколько дрва, све имъ се испре-
вяле гране одъ сильныхъ кружака.*

*Отаџ. Оно нису наше
кружаке, любезный Илья?*

2. А і та дрба стоеє па
пушу, а не у вршу или ниви.

О. Она нива, што є до
пуша, та ћа є, и оно мѣсто, на
котрь та крушкова дрба стоеє, спада
ко ниви той.

2. 10гє є Гоїко насбрао одъ
тихъ крушака; и каже, да муз
є газда тай, гіс су крушке до-
пустю насрати.

О. По може быти. Што
ніс наше, тымъ се ни послужи-
ши не слѣмо, а камо ли освои-
ши га. Ви дѣца мыслише, сва-
шта є слободно дирати и узети.
пакъ гините, као да сте сами ви
на сѣту. Мы нисмо ради, да
намъ та ко шта узме; не вали
дакле ни другоме узети.

2. А кад' што наћемъ?

О. Онда то яви, и сагубај, што си нашао, докъ дође онай ги є.

2. Кад' ли нећешь крушака да донесешь а ты бешь ли можда допустити да ју нашемъ бршуј ягода надеремъ?

О. По можешь, али не води поворку дѣцу са собомъ! Што є наше, то смѣши узети. кад' ти я допустимъ. Ако безъ мота знаня узмешь, или ако си лакомъ, то си онда већь на сномъ пушу, коимъ говѣкъ постас крадљивцемъ. Сви су крадљивци најпре били лакомци, пакъ отуда постали крадљивци. Не дирај у туђе, а своє гувай! И то упамти

добро, любезный мой Илія; люди, кои другога вараю, такође принадлеже међу крадљивце. Превара је осудитији начинъ краће. Нејраведно стегено ніс нигда користано; јръ тај нема Тожијега благословља.

45. Пѣтао, пасъ и лисица.

Пасъ и пѣтао опріятелъсе, и пођу у дружству на страну далеко. Ђаредъ стигне ихъ мракъ пре, него што су могли до какве куће допрети, те морадоше у шуми преночити. Пасъ опази шупаль растъ, гдѣ је за нѣга прекрасна комора за спавање била. Овдѣ ћемо преночити, рекне онъ своме другу. Пѣтао одговори: Добро; али я радо на высини спавамъ. То рекне, па узлети на грану, назове другу своме добру ноћь, и намѣстисе свавати.

Кад' зора заплави, стане пѣтао кукурикати; јрбо је мыслю, да је скоро врѣме, поћи далѣ на путъ. Близу раста тога баше лисичја язбина, и текъ што чује лисица кукуриканѣ, ето ти је на вратъ на носъ, да ухвати пѣтла. Но, видећи пѣтла високо надъ собомъ, помысли у себи: Овога ми ваља

лѣпыма рѣчма доле смамити; єръ се я тако
высоко не могу успентрати. Лія се привуче
врло понизно, и рекне: Добро ютво, дра-
гій мой сыновче! одкуд' вы тако? отдавна
васъ нисамъ имала срећу видити. А што сте
тако несгодно сѣдало изабрали? чини ми
се, да юштъ одъ ютросъ ни єли нисте!
Ако вамъ є повольно къ мени у мой домъ,
за честь ћу себи примити, послужити васъ
лепиньомъ ютросъ печеномъ. Пѣтао є по-
знавао матору ту притворицу, па не допа-
дне му се сићи са сѣдала, и поћи къ ліи у
госте. Кад' сте ми као што велите, стрыцъ,
съ драге волѣ ћу вамъ доћи на доручакъ;
но имамъ юштъ єднога друга, съ коимъ
путуемъ, а тай є затворіо врата. Хоћете
ли быти тако добри, да га пробудите?
пакъ ћемо онда сви заједно къ вама.
Ал' пасъ є већь био буданъ, и све є чуо,
што є лисица говорила, па се обрадує, што
ће моћи стару ту варалицу казнити. Изне-
нада снаће лію жива мука, кад' пасъ скочи,
ухвати ю за гушу, и удави.

Пасъ затымъ зовне пріятеля свога съ
высоке гране, и рекне му: Да си самъ био,
прождерао бы те овай злоба. Али ходи
брже, да изађемо изъ ове опасне шуме.

Ніе правый то пріяшель свакій,

Што се знаде улагивати.

Болѣ одма текъ єднога таки,

Него послѣ два и три имати.

46. Великодушіс лава у Бечу.

Године 1791. кад' су се у Бечу тымъ юштъ забаве чиниле, пуштати звѣрове, да се међу собомъ колю, пусте лава, да се бори съ великима псими. Текъ што се лавъ покаже, залетесе нањь четыри грудне псине; но три одъ ныхъ; кад' се приближе къ лаву, тргнусе натрагъ, и побѣгну. Само једанъ се усуди остати, и навалити на лава. Ал' овай не дижућисе са свога ложа, лупи пса шапомъ, и тымъ јднимъ ударцемъ по-свѣдочи му снагу свою. Пасъ се одма сгрува. Лавъ га привуче къ себи, метне на нѣга свою предню шапу, и поклопи га томъ тако, да се пса исподъ нѣ јдва мало текъ видити могло. Сви помысле, да є већь мртавъ, и да ће свакій часъ устати лавъ, да га пождере. Ал' не бы тога. Пасъ се стане мицати и трудити, да се искобеля, кое му лавъ и допусти. Рекао бы, да є лавъ пса самъ напоменути хтѣо, да се не упушта съ нымъ у рванѣ. Но, кад' се пасъ у бѣжанѣ даде, и већь доста измакао бяше, онда се лавъ срдитымъ покаже. Скочи дватриредъ, и до-чепа бѣжећега пса, кой є већь до ограде стигао быо и цыкао, да му се отвори. Пасъ є лава бѣжанѣмъ раздражио быо; сад' кад' се бѣловъ и у неволи наће, опетъ се лаву разжали, одступи нѣколико коракиј натрагъ, и почека мирно, докъ се псету врата отворише.

*Нишко ніє шако снажанъ,
Іошть снажніег' да нема ;
И докъ мыслишь, да си страшанъ,
Бѣда ти се веѣь спрема.
Не насрѣи, добро пази,
Небойшв су силни врази.*

47. Лѣпый растъ.

Пастыръ кодъ своихъ оваца сѣдне у хладъ подъ растъ, а нѣговъ сынакъ до иѣга. Троица одъ чуварныхъ помѣстныхъ войника доѣу, страшни у войничкомъ свомъ одѣлу са оружіемъ свѣтлымъ.

Стану кодъ раста, дивеїсе лѣпоти нѣговой. Лѣпо дрво ! рекне єданъ, да могу одъ нѣга угаль палити, мogaо бы се яко помоѣи. Па то може лагко быти, угляре, рекне пастыръ.

Да ми є огулити га, мogaо бы цѣлу годину имати луговине, рекне другій войникъ. — То є истина, майсторъ — тимаре ; ал' бы штета было овако краснога дрвета, примѣти опетъ овчаръ.

Да силна жира на овомъ расту, рекне треїй, да ли є моим' свиняма, па да вишь кобасица ! — Жиръ ёе, майсторъ — месаре, скоро се на лицитациі продавати ; доѣи, подай найвыше, па га не упусти ! рекне овчаръ.

Кад' отиду та три човѣка, онда проговори сынъ пастыревъ : Одкуд' ты, отацъ, познаешь те люде ? — Првый самъ ихъ путь

данасть видіо, рекне пастыръ, одкудъ бы ихъ познавао.

Е, упыта сынъ далъ, па како знашь, да є онай првый угляръ, другій тимаръ, а трећій месаръ? То се не може знати; єрбо су сва три у войничкомъ одѣлу.

По одѣлу наравно се не могу познати; али самъ ихъ я сву троицу познао по ньиховой бесѣди. Свакій човѣкъ радо говори о свомъ занату; а найрадіе о ономъ, чимъ му є напунѣно срдце. Тако говоре добри люди само о добру, а неваляли напротивъ издаюсе својомъ злобномъ бесѣдомъ, па ихъ отуда може човѣкъ лагко познати и чуватисе одъ ньихъ.

Болѣ в ногомъ посрнути, него езыкомъ. Треба много знати, али мало казати, и учтиво одговарати на свако пытанѣ. Мало говори и истину свагда; што купишь, плати, дужанъ не остани нигда. Држи сваког' за онога, што є, задрж' и самъ свагда свойство свое.

48. Велика липа.

Предъ кућомъ нѣког' земљедѣлца, по имени Петра, стаяше нѣгда красна липа. Лѣтосъ є особито лѣпо цвѣтала; на гранама нѣным' птице су живиле, и тысућама пчеле зуиле около цвѣта нѣнога, сисаюћи

изъ нѣга сладкій сокъ. Петровъ сынъ Марко често се играо са сосѣдовомъ дѣцомъ у хладу исподъ те липе. Едаредъ дође отацъ къ Марку и къ нѣговимъ друговма. Є ли добро, што преблагай Богъ дрвама расти дає? упыта онъ. Но вала се и о томъ старати, да се дрва све нова саде. Тко є ову овдѣ липу усадіо? запыта Марко. На то му одговори отацъ: Тай човѣкъ ніє выше живъ; єръ овой липи може быти веъ 100 година. Но да є тай, кой є ову липу усадіо, морао быти честитъ, видисе и данасъ юштъ, почемъ ніє само ову липу усадіо, него є и све готово воѣке у нашемъ врту посадіо. Изъ тога можешь видити, да дрво не чини само ономе радость, кой га є усадіо, него и потомству такође нѣговоме касніихъ година. Тко дрво сади и нѣгус га, тай чини добро; а тко дрво квари, и неда му расти, тай врло грѣши, и ямачно ће казнѣнъ быти.

Марко спопадне руку отчину, и рекне: то я чинити нећу; но садити ихъ и нѣговать хоћу, да буде врло много лѣпыхъ дрва, па да се у хладу подъ ньима и на ньима веселе и люди и птице, а и утруђени путници опоравляю. Є ли, отацъ, тако є то и Божія воля?

49. Совѣтовашъ.

Пази, да не прођешь, као овай врабацъ, што є другима птицама совѣте давао, а самъ

себи совѣтовати и одъ бѣде се сачувати ніє умѣо. Дивіи голубови начине гнѣздо на вы-
сокомъ дрвету, и излегу ту голубиће. Дову-
чесе подъ дрво то лисица, и стане претити,
да ће се на дрво попети, и све голубиће съ
гнѣзdomъ заедно скинути, ако му єдно го-
лубче доле не баце. Голубови се яко уплаше;
найпослѣ баце юй єдно голубче. Лисица га
дочепа, и отиде съ нымъ своимъ путемъ.
Кад' се она удали, онда врабацъ стане учити
и совѣтовати дивіе голубове овако: Ако бы
опеть дошла лисица, не дайте юй ништа,
него юй рецыте, да сте вы на свомъ гнѣ-
зду, а она, ако може, нека се къ вама
попне. Лисица дође и опеть, ал' по совѣту
врабчіем' не добыє ништа.

Лисица се досѣти, да є то врабчевъ
посао. У тай махъ сѣдіо є врабацъ близу на
трняку. Лисица се сврати къ нѣму, и потруди-
дисе, како бы га преварала, да га се дочепа.
Зато овако му почне говорити: Ала є то лѣ-
по, быти свободномъ птицомъ! Птица може
одлетити, куд' є нѣй драго и свуда се са-
крыти одъ ловца. Но само є то зло, што
се зими нигдѣ немате склонити. На то се
стане врабацъ хвалити: О, не боимосе мы
вѣтра, єръ, кад съ десна задува, мы забо-
демо главу подъ лѣво крыло; кад' одъ лѣве
стране дыше, а мы съ главомъ те подъ
десно крыло. Так' дакле не може нама ни
вѣтаръ ни зима никада досадити. Послѣ
дугог' таквог' тороканя врабчевога, при-
хвати рѣчъ лисица: Врло високо ми, врабче,

сѣдишь, па не могу да те резумѣмъ, а и наглува самъ, бы ли се хтѣо близу мене сиѣи? Наговори врабца, те слети доле. Сад' га лисица запыта, шта бы ради, да вѣтаръ задува сапредъ. Врабацъ тури главу међу ноге у перѣ, да лисицы покаже. У тай махъ прискочи лукава лія, счепа врабца и прождере га. Тако погине врабацъ, кой є другима знаю совѣте давати, а самъ себи ніє умѣо совѣтовати.

Мударъ совѣтъ тко не 'прима, том' помоћи сасвымъ нема.

Кад' совѣтуешь, к'о пужъ ради; а на посао штица буди!

Могу л' дѣца совѣтъ дати? дед' кушайте то чинити!

50. Загонетке.

1. Найпре є као снѣгъ бѣло, тад' зелено и незрѣло; послѣ быва сво црвено, дѣцы врло пріятно. Што є то? зна ли тко?

2. Тко га прави не треба му; тко га купи, тай га неће; коме треба, за нѣг' не зна.

3. Манѣ быва кад' дometнешь; веће быва, кад' одузмешь.

4. Богъ не види га никада, а Царь рѣдко; свакій данъ га види простакъ Велько.

Шта је готово, па опетъ се свакій данъ прави.

6. Колико зрна грашка иде у свакій ле-
нацъ?

51. Небо.

Надъ нама є небо сведено. Ту видимо свѣтла тѣлеса: сунце, мѣсецъ и неброене звѣзде. Кад' сунце сяє, онда є данъ. Кад' мѣсецъ и звѣзде сяю, онда є ноћь. Кад' дакле видимо сунце, мѣсецъ и звѣзде?

Свѣтлостъ є сунчана ясна и топла. Свѣт-
лость є мѣсечева само ясна, али ніє топла.
Одъ свѣтлости сунца засѣнусе очи. Сунце
неда дуго у себе гледати.

И сунце и мѣсецъ видимо као погачу
какву, сунчана є свагда ясна, а напротивъ
мѣсечева є часъ ясна часъ тамна. Мѣсецъ
и расте и опада. Кад' є мѣсецъ цѣо ясанъ,
онда се каже пунъ мѣсецъ. Послѣ єдно
четрнайстъ дана савъ є таманъ, и зовесе
новъ мѣсецъ. Кад' се само мало свѣтли,
онда изгледа као српъ.

Звѣзде, рекао бы, да су малене, но ва-
раю нась очи. У дальини свашта намъ се чини
манѣ, него што є. Колико има звѣздій на
небу, то самъ Богъ зна.

Колико є высоко, и докле се простире
небо, то никто измѣрити не може. Небо
се чини, да є грданъ сводъ, па се зато име-
нує небесный сводъ. Докле небо и землю
догледати можемо, дотле се простире нашъ

зрѣникъ. Часъ є сунце надъ нашимъ зрењикомъ, часъ подъ ньимъ. Сунце се рађа и заходи кад'? гдѣ? — Страна, съ кое се сунце рађа, зовесе востокъ. А коя се страна зове западъ? — одъ востока до запада видимо да сунце у нѣкомъ полукружјю прелази. Али кад' се сунце не види обданъ? — Кад' кодъ настъ сунце зађе, онда почне свѣтлiti другима земљама. Сунце не леже као мы. Кад' є свѣтлосъ и топлотомъ својомъ друге земље и народе обрадовало, онда опетъ намъ съ востока засвѣти. Сунце долази намъ опетъ у найвећој тишини. Свуда чини земљама и людма добро безъ свакога жубора. Увѣкъ весело иде своимъ путемъ одъ Бога си назначенымъ.

Планине и облацы, као да виде долазеће сунце, и као да му се радую, па наговѣшту долазакъ нѣговъ, и китесе румениломъ зоре; а тако исто се при заходу нѣговомъ красе вечерњомъ црвеню. као да бы му благодарити хтѣли.

Кад' зађе сунце, онда се указую мѣсецъ и звѣзде. Ове су и данъ и ноћь на небу, али є даню свѣтлость сунчана узрокъ, те не могу се видити. Послѣ сунчанога захода мало звѣзда найпре се види; мало по мало све ихъ є выше и выше, доклѣ се цѣло небо не оспе звѣздама. Међу ньима є и мѣсецъ. И овай и звѣзде иду путемъ одъ Бога себи предназначенымъ. Није ли дакле небо као каква велика, велика ливада, на којој златни яганчићи пасу? — Па тко имъ є пастыръ? Лѣпый мѣсецъ

са своимъ сребрнымъ рогомъ. Онъ є часть овдѣ, часть ондѣ, као овчаръ, кой свуда за стадомъ своимъ иде и чува га.

52. Колико є высоко.

Колико може небо быти высоко? Послушай, сад' ъу то казати брайко! Кад' бы ты као птица летіо брэо, у плаву се дальину узвысіо, па до лѣпе звѣзде найпослѣ дошао, и ондѣ самог' Ангела запытао: Колико може небо быти высоко? Ангель ѿе ти рећи, да то незна ни самъ, но да пыташь ону звѣзду юштъ там'; да не хитиши, рећи ѿе ти сбыля; ёръ дондѣ има текъ сто тысячій миля. Па кад', брайко, и тамо доспѣо будешь, чути, вѣруй, опетъ ондѣ то исто ѿешь. Одѣ звѣзде ты до звѣзде редомъ да летишь, све вышше и вышше ма кол'ко да ходишь; нитко теби то не ѿе моћи казати, и залудъ ѿешь кодъ сваке звѣзде пытати: Колико може небо быти высоко? ёръ Богъ то зна, другій на свѣту нитко.

53. Изброяно све.

Знашь ли, кол'ко є на небу звѣзда? и облакова по свѣту свуда? Господъ Богъ нашъ брои све и сва, юштъ лагше него люди: еданъ, два.

Знашь ли, колико има мушица? и колико у води рыбича? Господъ Богъ нашъ кад' имъ животъ даде, и имена онда имъ надѣде, па имъ рече осѣнти радость, колика є за ныхову слабость.

Знашь ли, кол'ко дѣце ютромъ ране, да проводе свое миле дане? Богъ на небу све ихъ има ради, люби и тебе юштъ младо.

54. Пастыръ.

У кога су найлѣпше овчице? У мѣсеца, што там' изъ кућице, кад' све леже и спавати иде, излази да га люди сви виде. Сву ноћь пасе онъ свое овчице, те на небу плавоме звѣздице; јеръ звѣзде су мѣсечево стадо, кое златанъ мѣсецъ чува радо.

Звѣзда звѣзди на жао не чини, но любесе свойски на высини; полетале све єдна до друге, кодъ свога пастыра безъ бриге.

55. Земля и воздухъ.

Есте ли кадгодъ съ высокога мѣста мотрили на предѣлъ около васъ? — Видимо планине, брегове, чотове, долове и равнице. Планине су найвышпе, брегови нижи, а чотови юштъ нижи. Есу ли вама познате планине, брегови и чотови? — Чимъ су обрастили?

Изъ землѣ истичу извори. Ови често саставляю потоке. Кад' се многи потоцы уедно састану, онда постану рѣкомъ. Рѣке се саедине, и начине езера? — Найвыше вода изливаю се у море. Дунавъ тече одъ Беча доле покрай Земуна. Коя одъ те двѣ вароши лежи ниже?

Съ мора и землѣ подижесе магла. Гдѣ сте вы видили, да се магла диже? — Магла є сиваста и влажна. Крозъ маглу не видисе далеко. Кад' се магла горе дигне, онда по-

стаю одъ нѣ облацы. Облацы выше у воздуху, и закланяю небо. Вѣтаръ често тера облакове тамо амо. Изъ облакова пада киша. Зими умѣсто кише пада снѣгъ на землю. Киша пада у капляма. Чимъ се чувамо одъ кише? — Снѣгъ пада наликъ на перѣ. Како изгледа снѣгъ? — Киша напаява землю, и прави ю плодовитомъ. Снѣгъ покрыва землю и угрѣва ю. Шта ради гледите: кад' пада киша или снѣгъ? — Зашто?

56. Воде.

Знапь ли одкуд' долази вода? — Та она изъ воздуха пада доле као киша или снѣгъ.

Ал' кад' нема ни кише ни снѣга? Зато опетъ има воде. Вода є у земљи, на земљи и у мору. Море є тако велико, да га нитко очима прегледати не може, па да бы и на сто миля далеко видити могао.

Изъ милости Божије могу животна и у води такође живити. Ту има неброеныхъ рыба, великихъ и малыхъ: окретна пастрма, коя у быстромъ шумскомъ потоку плива, шарани, штуке, сомови, смућеви, деверике, моруне, караси, гречи у рѣкама и барама. Рыбомъ се люди раане. У мору живе харинге, грудни китови, и друга велика морска животна. Текуће воде праве землю плодовитомъ; оне напаяваю ливаде и ниве, пое животна и люде. А како бы кували, прали и пиво пекли, да ніє воде? Кад' бы воде

нестало, и растѣпія и животна и люди —
све бы то изгинути морало.

Вода є добаръ и прилѣжанъ радинъ
такође. Она тера воденичарево коло на
воденицы, а не тражи зато наднице. Вода
носи на себи лагко и брзо лаће велике и
мале и одведе ихъ у стране земље далеко.

А каква ли є радость за дѣцу, кад' се
вода дубоко смрзне! Но онда добро треба
пазити, да ихъ кое не падне, или можда и
подъ ледъ не отиде.

Трећиј одсјекъ. *)

57. Вртаръ.

Нѣкій вртаръ усади узъ вртныј зидъ особито добре врсте дрво. Као што є дрвце то сваке године већма растло, тако му є и гранѣ ячало. Но вртаръ є свакога пролећа и свакога лѣта многе гране одсјцао; јербо су те гране дивіе и добрыма гранама вредљиве быле, кое су овима одузимале сокове и одбјаље зраке сунчане. Зато никда ніје вртаръ занемарio тай посао.

Дѣца вртарева нису могла постигнути, зашто отацъ ныховъ окресує дрва. Онъ имъ каже узорокъ, и послѣ нѣколико година виде, да дрвце плодъ носи. И што є оно веће и яче бывало, и плода є све выше носило.

И дѣца су као дрвца, а родитељи и учитељи вртари су. Богъ є дѣтету добре и лѣпe дарове дао: али се појавлюю у нѣима и нева-

*) У једно врѣме са трећимъ степеномъ јзыкословија.

ляле наклоности тако је, отуда пакъ постаю зле навыке, кое зауставляю одъ добра. Знате, да зла навыка квари добре нрави, па зато вала да свако дѣте опоменама родительскима радо слѣдуе.

58. Награђена честность.

Войвода изъ Брауншвайга буде єдада редъ у Млѣткама. Нѣко сироче замоли на улицы, да му што удѣли. Войвода му рекне, да нема кодъ себе ситныхъ новаца. Сироче му одговори: дайте амо, сад' њу я отрчати и размѣпти. Войвода се насмѣє, и пође далѣ. Но дѣранъ єднако за ньимъ, и Войвода, да га се текъ освободи, даде му дукатъ, и отиде съ тврдымъ увѣренѣмъ, да ће просяче ямачно цѣо дукатъ себи задржати. Но мало затымъ ето ти овога, гдѣ трчи за ньимъ, и носи за промѣнѣный дукатъ ситне новце. Войводи мила буде честность просячета тога, па му рекне: Задржи ты то све, па ходи за мномъ! Войвода се потруди разабрати све околице дѣчка тога, и, кад' чує, да му є мати пука сиротица, даде га на занатъ, те такимъ начиномъ дође съ временемъ до свога хлѣба, па прими и свою матерь къ себи, да ніе до гроба свога сиротовати морала.

Хлѣбъ, кой самъ себи заслужишь, вкусніи є одъ испрошенога. Честность дѣли богатства, ма да то иде лагано. Честность трає найдуже.

59. Кралъвъ гробъ.

У стара връмена бяше народъ, по имену Вестготи. Ови по ѡу преко Италіе у Африку. У путу напрасно имъ умре Краль Аларихъ, кога су врло любили. Вестготи, бо ёисе, да Римляни мртво тѣло ньиховога прелюбезнога Краля и Войводе не бы нашли, прокопаю рѣки другій правацъ, и на сред' рѣке на дну ископаю гробъ, и ту саране прелюбезнога Краля свога Алариха. Многе су драгоценности помећали съ ньимъ у гробницу, као што є онда обычай био чинити. Кадъ то све готово буде, заспу опеть прокопъ, и врате течай воде онуда, куд' є и пре ишао.

60. Три коняника.

1. Вѣтаръ душе по поляни хладанъ, снѣгъ сипа одавна по ваданъ.
2. Брезий потокъ замрзнесе цѣо; зецъ у снѣгу ништа ніє со. Гавранъ гаче по пустой улицы; бѣсне вуцы гладни по шумици.
3. Коняника три лагана єзде, конъма своимъ попуштали узде.
4. Не маре тїи, што є снѣгъ и зима; у градъ валя што пре доћи ньима.
5. Сиромашакъ првомъ рекне: Стани! па комози, одъ зиме одбрани!

6. Страшна гладъ е мени была отацъ, неволю ми даде майкомъ Творацъ. Угледай ме, ако можешъ, брате! да не гинемъ одъ те зиме люте!

7. Коняникъ се не окреће првый; а и другий Бога се не страви.

8. Трећий стане и рекне просјаку: „Новца немамъ, но хальину яку.“ Мачъ потргне, съче кабаницу, па просјаку дае половицу. „Узми, брате, у Божије име, сачувайсе одъ те люте зиме!“

Тко има двѣ хальине, нека једну даде оному, кой нема ни једне; а тко има јела, тако исто нека ради. (Лук. 3. 11.)

Тко милостинју дае, радо нека чини. (Римл. 8. 12.)

61. Гнѣздо.

Птица жутоволька направи у врту гнѣздо. Она је неутрућено съдила на ји, а мужакъ близу ње пѣвао на грани. Ћеца су често долазила гледати гнѣздо питоме птице, и доносила јој раане. Кад' се излегу птичићи, имала су ћеца нову пріятну забаву, гледаюћи, како својски и радо доносе и дају маторке раану својима птичићима.

Послѣ нѣког' врѣмена почне овима перѣрасти, и кад' нарасте сасвимъ, а они покушају летити съ матеромъ, кое имъ найпре мало мучно, но скорымъ врло лагко буде. До нѣколико дана оставе сасвимъ гнѣздо, и не вратесе выпије.

Дѣцы буде то жао, и за нѣко врѣме чесће су се разговарала о гнѣзду и птичијма. Свакояке свое о томъ мысли имала су, и казывала међу собомъ једно другоме, а сообщавала су ихъ и отцу своме. Особито су се дивила дѣца, како се птице брину излећи птичије, и съ коликомъ се любомъ послѣ стараю за ныи, доклѣ јоштъ сами себи не могу помоћи.

Та любовь, рекне отацъ, есть нагонъ природный, кой се доста цѣнити не може. Самъ є Богъ усадио нагонъ тай у срдце животинѣ; безъ нѣга бы найвыше ихъ пропало.

Кодъ животныхъ види се любовь та само дотле, докле немоћь порода ныховога трае. Прође ли то врѣме, то матори забораве свое младе, а ови не осећаю, да бы имъ валяло благодарнымъ быти спрамъ своихъ родителя. Ваше су младе птичије оставиле майчино гнѣздо, нити ће га игда выше походити. Па и ако се у тумараню свомъ срѣтну кадгодъ съ онима, кое су ихъ излегле и одрааниле, тешко ће имъ дати знакъ свое признателности.

Како є сасвымъ иначе и много лѣпше уредио Бодъ човѣчју природу! Кодъ людій трае једнако међусобна любовь, доклегодъ живе. Родители се радую, кад' су имъ дѣца срећна, и соучаствую у страданю ныховомъ у свако доба ныховога возраста. А дѣца опетъ не заборављаю родителъ свое, и, ма да су како далеко одъ ныхъ, съ радосћу и миљимъ уденћемъ мысле о родительской кући.

Трудесе, обвеселити родителъ добрымъ своимъ владанѣмъ и у старости ныховой награ-
ђую имъ бригу, кою су нѣгда носили за воспитаніе ныхово. А животно умире у шуми безъ сваке помоћи, нити му се икое одъ многобройне дѣце нѣгове приближує, да му послѣдня магновеня живота нѣговога олагша. Ни једно друго животно не тужи за нымъ. Човѣкъ пакъ оставля за собомъ споменъ своихъ добрыхъ дѣла, и дѣца нѣгова налазе радость у томъ спомену, па се на гробу родительскомъ завѣраваю, да ће и сама честита быти.

Кодъ овыхъ рѣчай уѹти отацъ. Срдце му є было тронуто. Божидаръ му падне око врата, и рекне: Я тебе, отацъ, никада заборавити, и никада те, любезный раанителю, разжалити нећу, па и кад' ты умрешь, опетъ ћу я и онда исто тако мыслити и радити, као да си ми ты юштъ живъ.

Добренъ загрли отца свога, а не рекне ништа; но у срдцу є свомъ и онъ тако мыслјо, као и братъ нѣговъ.

62. Конь.

Одг свију животныхъ найдабраніи є конь лбај и снајсанъ ствои онъ; поносно главу диже са лбај сведенымъ геломъ и носомъ;

мудро и добротудо погледа нась
округлыи, великии окомъ, кое
и изъ помриине зеленкасто сѣт-
ти; съ исправлѣнныи увомъ
и грае и прислушкує пазльиво.

Прси му сѣддиге, да є одвансанъ;
Вышка су му и гладка леђа, а о-
врату округло савыеномъ выси му
дуга гриба. Ноје су му окретне и
погуздано яке, а на ньима тврде
нерасуѣтлѣне копите.

Несправљивъ гека свога мы-
логъ господара; ржсе, предњимъ но-
гами землю копа.

Као холуя лети са своимъ
господаромъ преко широке равни-
це: а ноћу га по помриини носи
смотрено и безбрдно узкомъ ста-
зомъ мимо сваке пропасти.

У рату слѣдует мудро воѣди своме
и гласу штубе: у битку храбро
чада, и весело ржес за одржаномъ
побѣдомъ. Ако му є погинуто госа, и
онъ прође до крај мртвогъ нѣговога шѣ-
ла, а онъ саустши жалостиво главу,
рекао бы, да му сузе теку.

Лѣбо ши є видити парѣ коня,
кад' вуку красна кола кога господина,
ша касаю и корагаю јднако, иду,
сврћу, као што имъ уздица то каже.
А лѣбо є и мило є погледати и то,
кад' земљеблацъ крстине вуге у гумно
на свои коньици, кое управља дѣти
малено. Хоче конь и плуче да вуге,
изг лѣнога вола оре.

Кад' оматори, у двоколице
та пренжу, доке наѣзда не буде

говѣкомъ убіенъ, коме съ тако дуго и
вѣрно служю.

63. Патка.

И патка е єдна одъ оныхъ
тишица, кое могу аливати: за-
то найради живи край воде.
Прости сѹ іої на ногама којсомъ
за аливанѣ срастли, па іої слу-
жие као бесла. И иде и лепти
брло шенско. Истина, и нѣпо се
перѣ съ другимъ перѣмъ употреблює
за ачинѣнѣ постеля, али не греє
тако као гусгіс. Клюнъ паткинъ
широкъ е тако, да брло сегодно
свою раану схваћати може. У аеря
имъ е разлигна боя, а на краевы
крыла обыкно шарена и брло лѣбо
сѣѣла.

*Пашка се одраанює као до-
матче животино: єрѣ има здраво и
вкусно месо.*

64. Двѣ высибабе.

Два бѣлчаста пуполька дигнусе на зеленомъ стаблићу исподъ снѣга, кой се єдва вѣнь єдаредъ топити почео. Топлый южный вѣтаръ задува, и управо сад' съ дугог' путованя дошавша говедарка поздрави обое пролѣћне дѣчице, па имъ рекне: Срећно; сад' є врѣме! Пупольцы се уполакъ отворѣ, два се звонца промоле, и погледе у свѣтъ весело!

Но кад' настане ноћь, млада высибаба рекне други: Сестро, опетъ є ето застудило, мени є зима; да ми є само єданъ зелень листакъ, да се замотамъ.

Валя намъ трпити, одговори сестра; можда ће намъ допирити вѣтаръ листакъ какавъ или два три класа. Дай да будемо мирни!

Преконоћь яко стегне зима; предъ зору се ніє вѣнь могла трпити; смрзла се была и рѣка. Ахъ, сестрице, проговори опетъ єдна, морамо погинути; зашто се промолисмо тако рано изъ топле землѣ? Немогу выше трпити, вѣнь осѣњамъ, како самъ се

сва укочила и следила. Друга юй одговори: Трпити вала; неће тако одма зло быти;— ямачно ће доћи намъ помоћь.

Сване; небо облачно; сунце не про-дире крозъ црне и тежке облаке; падне нѣшто мало снѣга, и станисе овдѣ и ондѣ па и около пуполяка.

Ахъ, како ми се ухватio на лице студеный снѣгъ, уздане опетъ јдна: па јоштъ и хладанъ вѣтаръ душе; обадвѣ ћемо погинути.

Оставилise тога, сестрице, одговори друга; буди стрпѣљива, саме себи помоћи не можемо; помоћь намъ мора съ друге кое стране доћи, а то неће потрајти дugo.

Прође јданъ данъ, прође и другiй. Говедарка пролети туда, и повиче: Шта ће то да буде? Шева, коя є већь почела была пѣвати, ућути; жутоволька се нађе у чуду, и стане се лютити, да изъ шуме долазе гаврани, и односе сваку мрву хлѣба и свакiй комадићь меса, што се на полѣ бацы.

Најдаредъ явисе влажно али топло врѣме; киша се спусти тиха и блага, кора на рѣки пукне, снѣгъ као да си га одду-нуо, нити се већь выше врати. О, како є сад' прiятно, рекне јдна высибаба, сад' смо избављне и можемо быти веселе! Видишь, проговори друга, помоћь у сгодно долазиврѣме, и трпежъ є ячiй одъсвакога зла!

Бож'я помоћь је съть найближа,
 Кај' су зла намъ найштежа,
 Врѣме лѣчи све намъ ране,
 Нъимъ свако зло одлане.

Све на свѣту има свое доба, любовь Бож'я трає изза гроба.

65. Врѣме.

Врѣме одъ једнога новога лѣта до другога есть једна година. Година има 365 дана. Данъ има 24 сата. Сатъ има 60 минута.

Година има 12 мѣсецій. Свакій мѣсецъ има одъ прилике 4 седмице. Свака седмица има 7 дана.

Дани се именую: Недѣля, Понедѣлникъ, Вторникъ, Срѣда, Четвртакъ, Петакъ, Суббота.

Мѣсецы се зову: Януаръ, Фебруаръ, Мартъ, Априлъ, Май, Јуній, Јулій, Августъ, Септемберъ, Октоберъ, Новемберъ, Децемберъ.

На свако годишње доба долазе три мѣсека. Пролећни мѣсекы єсу: Мартъ, Априлъ, Май. Кои су дакле зимни мѣсекы?

Люди имају вѣшту справу, којомъ броје часове. То су сатови. Каквыхъ има сатова? — На што дѣвѣ сказальке на сатовима?

Не живе сви люди једнако дуго. Има возрастъ дѣтињскій, юношескій, мужескій,

и старачкій. Сва створеня живе нѣко извѣстно врѣме. Ползоватисе валя тымъ временемъ, да се за вѣчный животъ приуготовимо.

66. Дневно доба.

Данъ и ноћь се мѣняю єдно съ другимъ. Данъ є свѣтло; ноћь є мрачна. — Оно доба дана, кад' се сунце рађа, зовесе ютро. Кое се доба дана зове вече? — Међу ютромъ и вечеромъ есть полдне. Тако се зове оно дана доба, у коимъ сунце изнадъ зрѣника на найвышшемъ мѣсту стои. Кое доба дана дѣца найволу? — А зашто? — Данъ и ноћь не наступаю напрасно. Међу ньима су зора и сутонъ.

Тѣлеса, на коя сунце свѣтли, бацаю сѣнку. — Свако дана доба има своя собствена появљеня. У вече, н. пр. спуштасе сунце. Сѣнке одъ тѣлеса постаю дуже. Топлота попушта, захлађує. Све се већма приближує сунце къ западной страни. Зраци му постаю слабіи, и сунце зађе. Послѣ захода сунчанога распесе типина по цѣломъ естеству. И човѣкъ оставля посао свой, да одпочине, и спавањемъ за нове послове да се оснажи. Птице траже своя сѣдала. Друга животна, коя одъ ноћнога грабежа живе, излазе изъ своихъ язбина, те иду тражити, гдѣ ће што уграбити. — Коя появљеня имаю ютро? а коя полдне? —

У кое су дана доба сѣнке кратке? у кое пакъ дуге? — Зашто дѣца не знаю многе о появљенъма у ноћи?

67. Годишња времена.

Као што дневно доба, тако исто мѣняјуose и времена године једно съ другимъ. Четыри имамо годишња времена: Пролеће, Лѣто, Есенъ и Зиму. Кое празнике имамо у свакомъ годишнѣмъ времену? — Лѣто је најтопліје, зима најхладнїје годишње врѣме. Чему служе за прелазъ пролеће и есенъ? — Кад' су дани најкраћи? — Коя појављенja у свако годишње врѣме примѣчавамо? — Кое доба године дѣца најволу? А зашто? — Познаете ли оне послове, кое земље дѣлацъ предузима у тијма различнима годишњима временма?

68. Пролеће, Лѣто, Есенъ, Зима.

Пролеће! најлѣпше си врѣме ты, изъ Божје што имамо милости. Ты сад' будиши цвѣће изъ земљице, за сва стада наша и травице. Съ тобомъ ето скочу намъ яганцы, а пѣсне намъ шумски дижу пойцы. — О, вы люди! сѣћайтесе Бога, Кой пролеће шалѣ съ неба свога!

Лѣто топло, загрѣяло сунце; ал' Богъ хлади кишомъ земљи лице. Жетеоцу влаће дав

пuno, и кити му рааномъ гумно. -- О, вы люди ! признайте увѣкъ то : Даръ є Божій благодатно лѣто !

Есень есте пребогата, штедра ; много ли намъ сваког' чини добра ! Воѣкама є плодъ сагнуо грane, люди сладко плодомъ се тымъ раане. — О вы люди ! Едите одъ плода, и славите на небу Господа !

Зима снѣжну земљи да хальину, а стаду намъ топлу густу вуну, птичицама доста перя свыма, наудити не може имъ зима ; вами, люди, куће и огњишта, и милости сваке друге тушта !

69. Прозябенія.

Изъ землѣ расту прозябенія. Ова ничу понайвыше изъ сѣмена. У сѣмену се назази клица. Кад' сѣме у землю дође, клица се крене (вариво, воѣне костчице и т. д.). Прозябеніе тера свое жиле доле у землю. Горе тера стабла. Стабло тера грane. На гранима избіяю пупольцы. Изъ пуполяка се развија лисће и цвѣтъ. Нѣка часть цвѣта опадне. У цвѣту се замеће плодъ. У плоду є сѣме, а у сѣмену клица за ново прозябеніе.

Да то све быва, можемо одъ части и сами примѣтити ; али како то быва, то єданъ само Богъ зна. У естеству има много, чему се дивити морамо. У найвећемъ и у найманћемъ примѣчавамо силу премудрого Творца и бригу преблагога Отца.

Прозябенія красе и одѣваю землю. Коя прозябенія вы познаєте? И кажите, каква є тыма боя? какавъ обликъ? какву даю ползу?

70. Вртъ.

Любезный Отацъ, хоћешь ли и данасть ићи съ нама у вртъ? запытаю дѣца; у врту є врло пріятно, а и мы се тамо на поляни играти можемо.

Отацъ. Кад' сте преко цѣле седмице у училишту и кодъ куће добро се владали, онда ъемо сваке недѣлѣ послѣ полдне за лѣпог' времена у врту се кой сатъ пріятно забавляти. Кад' буду у врту, рекне имъ отацъ! Дѣцо! погледайте по врту; све ствари, кое изъ землѣ расту, раану изъ землѣ или воздуха сисаю, именуюсе прозябенія или растѣнія. Прозябенія та живе, ёрбо раану потребую и расту. Она часть прозябенія, којомъ се оно за землю држи, зовесе коренъ, овай привлачи раану изъ землѣ у себе. Ону прозябенія часть, коя є изъ корена изашла, и тера гране, лисће и цвѣтъ, именуємо стабло. Лисће є прозябенію врло важно. Лисће има многе ситне ямице, крозъ кое сиса у се влагу, а изъ себе испаренія наполѣ пушта. Зато се говори, да прозябенія крозъ свое лисће такимъ истымъ начиномъ дышу, као мы крозъ бѣлу джигерицу. Прозябенія, кодъ коихъ гране мало выше изнадъ землѣ изъ стабла израсћую, зову се дрва. Има и низкихъ

дрвныхъ прозябенія, коя таки надъ кореномъ гране тераю ; та се именую бокоръ. Коя дрва и бокоре вы познасте, што се овдѣ у врту налазе ? Бранко рекне : Рибизле, бодльиво грозђе, ружу, ябуку, крушку, шљиву, брескву, кайсію и трешню. Отацъ настави говорити : У ябука и крушака є сѣме, а у трешаня, бресака, кайсія и. т. д. есть костчица као каменъ тврда. Бранко : А како постаю тако лѣпа дрва ? Отацъ : Кад' се зрно сѣмена у землю метне, онда изникне тога рода растѣніе. У люски зринета има єзгра съ маломъ пупчастомъ точкомъ, коя се срдце зове ; изъ овога се управо заметне будуће прозябеніе. Нѣка частица єзгре те разтворисе, и буде клицы прва раана. Изъ тако мале єзгре може велико грдно дрво нарасти. Како то дивнымъ начиномъ быва ! Никаква човѣчія вѣштина не може такво што произвести. Дѣцо ! немамо ли и отуда довольно узрока дивитисе свемогућству и премудости Божій ? Но то дрво, кое є тако изъ костчице израстло, юштъ не носи сасвымъ благовкусно воће ; обычно є найпре дивяка, коју човѣкъ трудомъ своимъ облагородити мора. Бранко : Како быва то облагорођенѣ ? Отацъ : Вртаръ или разуманъ землѣдѣлацъ узме съ дрвета, кое носи вкусно воће, шибицу, урѣже дивяку, и метне у тай урѣзакъ ту шибициу, као што ћу вамъ ево показати ; то се зове каламити. Или се узме око са благородне гранчице, и метне подъ кору или

између коре дивјакинѣ; то се каже прицѣпљивати (окулирати). Тако се могу све наше дивјаке облагородити.

Другомъ приликомъ продужи отацъ говорити: Прозябенія, коя у мѣсто стабла имаю мегкану местнату стабљику, зовусе зелѣ, каквога мы овдѣ у врту доста имамо. Зелю понайвыше угине зими и та стабљика съ кореномъ заедно; а кодѣ гдѣкога зеля потрає коренѣ јоштъ двѣ године и дуже. Кћери моя! ты си чесће съ матеромъ у врту, гдѣ зелѣ расте; кажи намъ, кое є зелѣ овдѣ сађено. Єлка: Садилисмо блитву и мркву, шпарглу, кель, купусъ, ротку, дынѣ, краставце, спанаћь, салату, лукъ. Отацъ: Садисе и кромпиръ, кой є врло полезно растѣніе; садисе такође и грашкацъ, пасуль, бобъ, кои у маунама зрна носе, и та сва зовусе подъ једнимъ именомъ вариво.

Сад' да идемо јоштъ у цвѣћару, у којој се ты, любезна моя кћерко, тако радо бавишь. Кое є то цвѣће, кое таки съ пролећа цвѣта? Єлка: Мирисава любичица, лѣпа высибаба, Ѣурђица. Отацъ: У лѣто намъ се разцвѣтаю руже, лале, кринови, каранфили. У ёсенъ су намъ мили цвѣтлови: лѣпа ката, невенъ. Много намъ ползе, радости и веселя дає преблагій Богъ съ дрвама и другима растѣніјама, коя овдѣ у врту расту. Јбука, крушка, трешња, орахъ, бресква и друге воћке даю намъ вкусанъ плодъ. Дрво тихъ воћкій употреблюєсе за ватру или за грађу, или се одъ њега прави различно посуђе и орудіе. Съ многога гдѣкога бокора беремо сладке ягоде. Зелѣ намъ дає

многу раану. Выше зеля єдемо преко лѣта
и єсенни; гдѣко се даде и преко зиме сачу-
вати, па га можемо по вольи мѣняти.

71. Маје.

Ходи, Мајо, нека се дрва зелене, нека цвѣ-
таю любичице миришне! Ала намъ е то мило,
цвѣће гледати, и по зеленоме полю ходати!

Ходи, Мајо, нек' лѣпо опеть све цвѣта, па
да видишь веселога нашег' ята.

Донеси намъ са славуємъ и ружицу, не
зaborави ни синю кукавицу!

72. Цвѣће.

Тко измысли цвѣће и стави тако, да радость
съ нымъ мора осѣћати сватко? Жуто, бѣло и
плаветно и црвено, никад' лѣпше не мож' быти
составлѣно!

Цвѣће краси поля и вртове наше, а мало
пре жалостно и суво бяше. На єдаредъ сад' ето
изникну свуда, не може му на путь стати земля
тврда.

Тко сокове дає подъ земльомъ корену? тко
му росу шалѣ? тко зраку сунчану?

Тко имъ миришъ лѣпый и пріятный даде,
те се люди сви особито нымъ сладе?

Тко то дає? тко то неутрућенъ може? тко
то другій? но Ты, преблагій Боже!

73. Радость у полю.

Како є сад' красно у зеленомъ полю! сад' се
проћи тко не бы имао волю? Опростили сад' се
собе затворене, постояти на брегу, то су милине!

Драгій Маю! одкако си ты дошао, новый
животъ свакій є одъ насть нашао.

Дрва лѣпо цвѣтаю, легусе птице, гдѣкое су
већь дошле и ластавице.

Уздужъ ливада брежуљцы се блистаю: а
са свію страна пѣсне се слушаю!

74. Дѣчакъ и кокица.

Кажи мени, бубице, зашто си немирна, по
стаклету скакућешь за сло немарна? Весела си
сасвымъ была одпре у полю; па какви те саде
яди тежки то колю?

Дѣте мое любезно! на часть теби домъ твой,
у полю я желимъ проводити животъ свой, гдѣ
чистъ пири воздухъ, све се свуда зелени, съ
гране съ траве прелећемъ, што є радостъ мени.

Кажи мени, бубице, заръ то немашь овдѣ?
свѣжег' лиска метн'о самъ ено теби ондѣ, ста-
клену самъ кућицу купіо я теби, на сунашце
изнео, па ми ты не зеби. Съ кућомъ самъ те
носіо у гору и шуму; ето я ти, бубице, угађамъ
у свему.

Дѣте мое любезно! да ти є овако, даню
ноћу плакао бы ты све єднако; ма да чуварь
како добро съ тобомъ поступа, моліо бы ты и
покрай многог' одкупа, да свободу онъ пресладку
теби поклони, да отидешь међу свое; — то є и
мени!

75. Пчела.

Кад' пролећни вѣтрови тихо задуваю,
и цвѣтови развиятисе стану, онда зує пчеле
по ливадама и вртовма. На цвѣтове посѣдаю,

и брзо се увуку у ньи. А шта раде ту? Маломъ ныномъ кичицомъ сисаю изъ цвѣта медъ; прашакъ цвѣтный састругую, да имъ се на стражнѣ ноге прилѣпи.

Тако свака пчела по два, три, четыри цвѣта обиће, пакъ онда нагло се у кошницу врати, унутра се увуче, зида ту одъ цвѣтнога прашка саће и у нѣму ћелице, усисаный медъ исплює изъ себе, и остави га ту за оно врѣме, кад' већь выше неће быти цвѣта. Тысућама лете пчеле у кошницу и изъ кошнице, траже медъ и восакъ, враћајуose опетъ натрагъ, зидаю восчане ћелице, и у овыма оставляю найчистій медъ. И то све быва у наиболѣмъ реду; ни једна другой ніє на путу; једна другой се укланя съ пута, зидаю сложно, чисте обиталиште, чуваю стражу, и служе вѣрно, покорно и любезно својай кральици, својай обштой матици, коя влада ту у многопчелномъ кралѣству кошничномъ.

Само матица носи яя, и то за нѣколико седмица по много тысућай, изъ коихъ се послѣ младе пчеле излегу.

О домоводству трудолюбныхъ пчела дало бы се много писати и казывати, што є заиста свакога удивленія достойно. Но и томе ће быти врѣме. Сад' да једну пчелицу добро и точно посмотримо.

Ево једне мртве; убила ю грана вѣтромъ заошіяна. Тѣло јој се состои изъ три части: главе, прсію и стражнѣга тѣла. Свако одъ тыхъ частій урѣзкомъ є одъ друге разставлѣна. Пчела има шестъ ногу, спредъ

на глави рожчиће, коима пипа, съ лѣве стране прсю два крыла, или кад' се добро погледи, четыри крыла, два већа напредъ, а за овима два маня. Како є танка и нѣжна кожа на тыма крылцима! Прси су юй граорасте, а стражња часть тѣла есть мркне и готово вране бое.

Но кад' на увелиично стакло погледимо пчелу, онда намъ се пчела чини рапава и готово дивіја. Тѣло юй є пераємъ покрыто; на ногама има нокте и четкице, орудіја за струганѣ и чврсто држанѣ цвѣтнога прашка.

Пчела има оштро, опасно оружје. У стражнѣмъ тѣлу има жаоку, па кад' томъ убоде, онда у тай махъ пусти у раницу нѣкій сокъ, кой люто грызе. Убодъ нѣнъ великій болъ задає; месо около ранице отече, и доста дуго потрае боль.

Несташна и неразумна дѣца, коя су пчеле кодъ кошица узнемиравала, тако су кадкад' изујдана была пчеломъ, да су се одъ тога бола на смрть разболела.

76. Распра.

Куквица и магарацъ препирашесе, у пѣваню тко ће болѣ показатисе.

Куквица рекне: Я знамъ лѣпше пѣвати, пакъ и одма почне она свойски кукати. Ал' я умѣмъ болѣ, магарацъ сад' говори, па зариче, да се страшно свуда заори.

Лѣпо, сладко послушати сада то быя, кад' повичу тїи зајено: куку куку, і — а!

77. Животна.

Отиди тамо у полѣ, особито ютромъ и предъ вече, пакъ ћешь чути, како є живо међ' дрвама одъ птичієг' пояня. Међу ёлама у гостишу пѣва црвендаћь; финке и дрозге удараю; шумска шева свира до мркле ноћи, кукавица кука, гавранъ гаче. — И у полю, гдѣ нема дрва, живе птице. Польска шева, ако є ухватила црва на земљи, весело се у воздухъ горе пенѣ пѣваюћи, као да бы хтѣла благодарити Богу на раани; а препелица у житу свакій часъ прилѣжноме жетеоцу повикує: сагнисе, сагнисе! Узъ потоке веруга окретна говедарка, подъ и у стрејма угњѣздилисе врабцы и ласте. У вртама пѣваю финке и чечетке, а у шумарку чујесе кадкад' и славујакъ. Одъ свију птица у славуја є наймиліј гласъ.

По шумском' гостишу живе и многа четвороножна животна, ёленъ са свои' лѣпы' роговы, вытка срна, плашљивъ зецъ; по дрвама се вере китњаста веверица; а по ямуринаама обитава питомый зецъ, и вреба лукава лисица. Шумска животна не потребую човѣчіје руке, да имъ она обиталиште направи, као што потребую то домаћа животна. Нити є потреба, да ныхъ ради човѣкъ сје и жанѣ. Оне саме себи раану траже; но гдѣ много дивячи има, ту ёлени, кошуте и срне често излазе изъ шуме, и чине потрицу по усѣвма; а и гладанъ зецъ на врло

жестокой зими усудисе улѣсти у вртове и младо воѣ гулити. Лисица ждере младе зечиће и птичиће, а краде, ако ихъ се до чепати може, и саме кокоши, гуске и патке.

Но вы ямачно юштъ и друга животна познаете, шаренога врабца, трудолюбиву пчелу, муве, бубе и црве. Свуда на земљи, по воздуху и у водама кипи одъ силне животинѣ; све є то преблагій Богъ створио, и свако се радує, што живи.

Растѣніе за землю є као приковано, но животна се мичу на ньой. Животна живе: она су живећа створеня. Ньихово є мицанѣ различно. Коя животна могу летити? — Коя животна могу пливати? — Коя поска кую или управо скачу? — Коя гмижу и пузе? Коя животна имаю двѣ ноге? — коя четыри? А познаете ли и такова животна, коя выше ногу имаю него четыри?

Животыни нуждна є раана. За ту се преблагій Богъ постарао, па ју свако животно нађе. Коя се раане зрномъ? — коя животна раанесе месомъ? — Има ли животынѣ, коя другу животиню прогутава?

Животыни є нуждно и обыталиште такоће. Богъ се стара, да свако животно нађе мѣсто, гдѣ може обытавати и живити. Коя животна живе у води? — Коя живе по пећинама и язбинама у земљи? — Коя по шумама? — За обыталишта гдѣкој животынѣ човѣкъ се брине. За кое? — Има домаће животынѣ, коя се упитоми, и людма є на ползу. Дивія животыня живи слободна.

Избройте нѣколико птица редомъ по величини ныховой! — Шта знате казати о одѣлу животынѣ?

78. Избавлѣній цвѣтакъ.

Отидемъ проѣссе у шуму, опазимъ цвѣтакъ край друму.

Свѣтліо є као звѣздыца, лѣпъ као оча зѣница.

Ускинути хтѣо самъ цвѣтакъ; но онъ мени рече сладакъ:

Да увенемъ заръ я ускинутъ? зашт' ме метну судба успутъ!

Ископамъ га са жилицама, и однесемъ лѣпо дома.

Усадимъ га у вртъ кодъ куће, ту є сад' онъ лѣпо цвѣће.

79. Грмлявина.

Послѣ яке сунчане припеке навукусе предъ вече црни облацы. Вѣтаръ се великий дигне, и понесе прахъ као облакъ по воздуху. Драгиня уплашена стаяше на прозору.

Отацъ, рекне она, за цѣло ће быти грмлявине! — То и я мыслимъ, одговори отацъ, и башъ се томе радуємъ, јръ є грмлявина за све люде велико добро. — Драгиня се зачуди и призна, да се яко страши, кад' сѣваю мунѣ и пуцаю громови, све мыслећи, сад' ће грунтути, и ню убити. Отацъ умири уплашено дѣте.

Не бойсе, рекне онъ; одъ тысућу громова єдва єданъ сгоди у кою кућу, а кад' човѣкъ пази на себе, и тай, што сгоди, не може учинити штете. Осимъ тога мы имамо на кући справу, по којој се мора громъ безъ сваке штете у земљу да спусти; не треба намъ га се дакле нимало бояти.

Ахъ, одговори Драгиня, ма то и было тако, опетъ бы я волила, да нема тыхъ гадныхъ муња и громова!

Отацъ ућути, и стане крозъ прозоръ гледати мунђ, кое жуте и свѣтле по облакма тамо амо лѣтише. Позоріе заиста лѣпо и дивно! Сад' затутни громъ, а за ньимъ навали буйна съ неба киша. Узъ то јоштъ є и холуя бѣснила.

Драгиня се у той хуки буки сасвымъ устрани, и завуче у єданъ угљићъ.

Буря не потрає дуго, и кад' сасвымъ престане киша, одведе отацъ дѣте у вртъ.

Овдѣ се Драгиня развесели. О, како сад' лѣпо све свуда мирише, рекне она: како су се красно развиле ружице и сви други цвѣтови! Види, отацъ, како є све свѣтло; милина погледати! Ютросъ самъ была овдѣ у врту; онда є было све прашно, жалостиво и увело. — Па одкуд' та промѣна? упыта отацъ. — Одъ ове грмљавине и кишке, одговори Драгиня, одъ чега бы другог' была? — Видишъ, дѣте мое, рекне отацъ, да є и грмљавина за нѣшто добра и полезна, премда се теби чини страшна. Немой дакле никад' судити брзо-

плетно и несмыслено о премудрыма Божіима уредбама у естеству. Грмлявина, коя се теби тако страшна быти видила, опоравила є ньиве и учинила ихъ плодовитыма. Грмлявина та была є благословъ Божій. Драгиня се застыди, што є тако плашльива была, и мало по мало наўыкнese, безъ свакога страха гледати, кад' съва и грми.

80. Бое.

Врло велика баше врућина: гости облаци навукусе по полдне; съва, грми, пуца; киша се спусти. Кад' пређу облаци, засія сунце на опорављна дрва и цвѣће, и станесе огледати у неброеныхма капляма, кое се налисћу и травама находише. Ђѣца уђу у вртъ съ найстаріомъ сестромъ Босилькомъ, міо имъ баше разхладанъ воздухъ, мириসъ цвѣћа и птичје појанѣ по гранама. Сѣдну у съници и пустесе у разговоръ. Найпослѣ окрењу говорити о бояма. Ранко рекне: Текъ є мени црвена боя наймиліја.

А зашто? запыта Босилька.

То ћу ти я казати: Пре него што се сунце роди, небо є црвениломъ застрто, а исто тако и пре него ће сунце заћи. Црвена є боя у руже, найлѣпшега цвѣта на земљи; црвени су образчики у ябуке, кад' сазрѣ; найслађе трешни є црвене су. Ето зато ми є црвена боя наймиліја.

Владимиŕ рекне: Моя є наймиліја боя бѣла. Колика є то радость, кад' пада зими

снѣгъ, кад' се сва земля забѣли, па по свѣтлой бѣлой равнини саонице повуку! Бѣле су намъ воѣке у Маю; бѣо є мой наймилій цвѣтъ кринъ: првый цвѣтъ, кой за зимомъ у врту истера, бѣо є, а то є высибаба — о коїй отацъ вели, да звони, те поздравля пролеће. Ето зашто є моя наймилія боя бѣла.

Она є заиста царска боя. Кад' ономадне топови затутныше, и у вече се све куће освѣтиши. — Царъ є бью овдѣ — онда самъ я моима очима видіо, да су сви, кои су около Цара били, па и самъ Царъ, бѣлу имали горнѹ хальину. О како ли є то лѣпо было гледати.

А я опетъ зато хвалимъ зелену бою, рекне Миланъ. Каква ли є то за око лѣпота, погледати усѣве зелене! Зелена є сѣнколистна шума, зелене су ливаде, ловацъ носи хальину зелену у гаю, а я хоћу ловацъ да будемъ. Ето зато є моя наймилія боя зелена.

Како то и може быти, рекне Душанъ, да васъ ниједанъ не милує бою плаветну? Боя є плаветна найлѣпша одъ свијо. Плаветна є любичица, споменакъ, различацъ; плаветно є небо, на комъ сунце, мѣсецъ и звѣзде стое, а и наше матере очи плаветне су. Ето зашто є моя наймилія боя плаветна.

То ћете ми допустити, рекне другій, да є и жута боя лѣпа. Єсте ли што лѣпше видили него што є онај пространый усѣвъ ниже нашег' врта бью, кад' є пречетыри седмице цвѣтао, те се ту скупляше милиони пчела и бубица? Ова овдѣ жута пуна ружица не стыдисе сестре свое цреве-

не. А сѣтитесе, кад' оно лане съ отцемъ путовасмо, ніє ли жуту имао хальину поштанскій слуга, кой нась є тако брзо возіо, као да смо летили? — Это зашто є моя наймилія боя жута.

Сад' се почну дѣца препирати читаво полъ сата; свакій є наймилію свою бою браніо. Босилька, найстарія сестра, слушала є препирку ту мирно. Кад' се живлѣ почну препирати, проговори она: Ходите, да вамъ нѣшто покажемъ! Одведе дѣцу на сгодно мѣсто ванъ сѣнице, и обрати имъ пажню ныхову на врло ясну дугу, коя є, рекао бы, начинила изреданъ мостъ одъ землѣ на небо.

Ухъ, како є красна та дуга! повичу дѣца сва у гласъ.

А све су боє у ньой, рекн€ Босилька, па ето онда су текъ оне оку сасвымъ миље, кад' се све скупа саедине. Бы ли вы зажелили, да се ма коя одъ ныхъ изъ ове прекрасне дуге уклони?

Недао Богъ! рекну дѣца. Дуже су сматрали дугу, то мира знаменѣ, у радости и веселю.

81. Домъ Божій.

1. Гдѣ живи преблагій Богъ? — Погледай по том' небу плавомъ дивно, тврдо сведеноме, не мучисе залуд' твою главомъ, произнаћи све краєве томе; свѣтлыихъ звѣзды види миљоне, кое не видишъ, помысли и оне: то све домъ є преблагога Бога, Создателя свѣта васцѣлога, отуд' одсвуд' то Божіе око види люде и дѣло имъ свако.

2. Гдѣ живи преблагій Богъ? — Де, отиди у ту шуму густу, на найвышшу попнисе планину; види ону страшну стѣну пусту; грудныхъ дрва погледай высину; та шта свуда любко туда труби? шта са свію страна ясно зуп? деде, казуй, врѣмена не губи; ез' овако свуда одекъ бруи: Живи благій Богъ и у шуми той, не види Га премда око твоє, одъ Бога є и тай любкій задай, коимъ пои Онъ створенѣ своє.

3. Гдѣ живи преблагій Богъ? — Звона звоне, да иди у цркву, о како є приятно у храму! Есть приятно, но имай и страву, у Бож'ю си кућу дош'о саму; люди скупа Творца ту свог' славе, изишли су предъ Божіје лице, као душе христіянске праве, моле срећу одъ свете Троице.

4. Гдѣ живи преблагій Богъ? — Са ѿзвѣтъ єсте домъ преблагог' Бога, па се опетъ у люде силази; срдца чувай ты невиность твога, такво срдце Богъ Отацъ нашъ пази.

Четвртый одсѣкъ. *)

82. Домовина и отечество.

Община, у коїой смо се родили, есть домовина наша. Ту се учимо и играмо, ту много добра одъ родителя нашихъ уживамо: зато удимо за домовиномъ, кад' смо дуго одъ нѣ удалѣни.

Предѣлъ, у кой мѣсто рођеня нашегъ спада, называемо отачбина, или отечество. Ту живе пріятельи наши одъ младости, ту нась браны поглаварство, ту слушамо милый нашъ матерній езыкъ.

Не можемо на овой земли остати довѣка у домовини нашей и отачбини. Богъ є душама нашима спреміо у небу другу болю домовину и отачбину. Тамо ће се добра дѣца са своима родительми опеть састати, па онда навѣкъ съ ныма остати. Спаситель є

*) У једне врѣме са четвртымъ степеномъ езыкословія.

рекао: У дому Отца мoga многe су обyтельи, и Я идемъ тамо, да вамъ мѣсто приправимъ.

*Вѣруемо, да єсть царство небесно;
Побожнику надежда то є.
Свакій данъ се молимо срдечно:
Боже, да приїдетъ царство Твоє:*

83. Кирилъ и Методъ.

Кирилъ и Методъ была су два Бого-
боязльива брата. Обадвоица су дошла амо
изъ Грчке, да распростране законъ хри-
стіянскій.

Кирилъ се найпре именовао Констан-
тинъ Философъ, а име Кирилъ дано му є
послѣ, кад' є у монашескій чинъ ступіо. Ова
два брата проповѣдала су вѣру христіянску
Славенма друге половине деветога столѣтія.
Прва имъ є брига была, саставити азбуку
славенску, и превести св. Писмо на славенски,
да га могу Славени на свомъ єзыку
читати. Азбука та єсу данашня наша црков-
на писмена, зато се и зове Кирилица.

Кирилъ и Методъ наиболѣ су примлѣни
были одъ Моравскага Края Сватоплука,
кодъ кога су обратили у вѣру Христову и
Боривоя, Войводу Ческага. У Моравіи су
се найвышше бавили. Моравія и данъ да-
нашній слави ихъ као свете свое просвѣ-
тителѣ.

84. Домъ Божій.

Првый Краль Србскій быо є Стефанъ Неманя. Лѣпе є онъ роду Србскому оставио задушбине, кое свѣдоче да є быо побожанъ и благочестивъ. Сазидао є у граду Рашки цркву храмъ св. Великомученика Георгія; у Топлицы храмъ Светителя Отца Николая, великолѣпныи Монастырь Студеницу, гдѣ му цѣлокупно тѣло почива. У Луцы сазидао є домъ за сироте; подигао є два моста каменита преко двѣ рѣке.

У старость преда владу найстаріемъ свое сыну Стефану, а онъ се покалућери у свомъ монастыру Студеницы, и дано му буде у монашеству име Симеонъ. У Студеницы є живио као калућеръ двѣ године, пакъ онда отиде у Свету Гору, къ сыну своме Раствку, кой се такође покалућерio, и у монашеству Савва наименованъ быо. У Светей Гори купи одъ монастыра Ватопеда предѣлъ єданъ, на комъ сазида монастырь Хилендаръ. У овомъ є монастыру до смрти живио, гдѣ му є и тѣло нѣгово погребено было, а касніє св. Саввомъ у Србску лавру Студеницу пренешено. Православна наша црква слави споменъ св. Симеона 13. Фебруара сваке године.

85. Светиј Савва.

Сборъ сборила господа христианска
Кодъ те бѣле цркве Грачанице:

„Боже милый, чуда великога!
 „Куд' се деде Неманьино благо,
 „Седамъ кула гроша и дуката! —
 Ту се деси и Неманьић Савва,
 Па говори господи христианской:
 „Ой, Богъ вамъ, господо христианска
 „Не говор'те о момъ родителю
 „Не говор'те, не грѣшите душе!
 „Ни баба расковао благо
 „На наджаке ни на буздоване,
 „Ни на саблѣ ни на бойна копля,
 „Ни добрыма коньма на ратове.
 „Већъ є баба потрошіо благо
 „На три славна Србска монастыра:
 „Едну є онъ саградіо цркву
 „Бѣл' Хилендаръ насред' Горе свете,
 „Красну, славну себи задушбину,
 „Вѣчну кућу на ономе свѣту,
 „Да се нѣму пое литургія
 „И овога и онога свѣта.
 „Другу баба саградіо цркву
 „Студеницу на староме Влаху,
 „Красну, славну задушбину майки,
 „Своій майки, Царицы Ђлены,
 „Вѣчну кућу на ономе свѣту,
 „Да се и ньой пое литургія
 „И овога и онога свѣта.
 „Трећу баба саградіо цркву
 „Милѣшевку на Херцоговини.
 „Красну, славну Савви задушбину
 „Вѣчну кућу на ономе свѣту,
 „Да с' и нѣму пое литургія
 „И овога и онога свѣта.“

„У гласъ викну господа христянска ;
 „Просто да си, Неманьићу Савво !
 „Проста душа твойхъ родителя
 „Проста душа , а честито тѣло !
 „Што носили , свѣтло вама было !
 „Што родили , све вамъ свето было !“
 То рекоше Господа христянска
 На састанку кодъ те бѣле цркве
 Што се рекло , кодъ Бога се стекло .

86. Светый Симеонъ.

Св. Милутинъ є быво праунукъ Немања
 Стефана. Доброчинства нѣгова заиста су и
 по томе дивна, што се ни изброти не могу .
 На Синайской гори, у Єрусалиму и Цариграду
 зидао є цркве и монастире; за болнике и
 сиромахе болницае и домове. Многа су та
 зданія задржала и данъ данашњій име „За-
 душбина светога Краля.“ У Светой
 Гори нема ни једнога монастыра, кой ніје
 Краљемъ Милутиномъ богато одаренъ, а
 особито є онъ прадѣде свога монастыръ
 Хилендаръ снабдѣо, готово савъ наново
 подигао и найвеликолѣпніє украсио. Тако є
 по туђимъ земляма радио ; а по своме кра-
 лѣвству починѣна добра дѣла нѣгова могу
 се наречи права чудеса. За та добра дѣла
 нѣгова юштъ за живота свога добио є
 кодъ странныхъ име „Великога“ а кодъ
 своихъ „Милостилога.“

Православна црква наша слави споменъ
 светога, благочестнога, великога и Богонос-

нога Краля Стефана Милутина сваке године
30. Октобра.

87. Благодарный Царь.

Рудолфъ одъ Хабсбурга, кад' є юштъ као Графъ у Швайцерской живіо, имао є ратъ съ другимъ нѣкимъ Графомъ. Одъ непріятельскихъ войника насрне єданъ на нѣга, свали га съ коня, и Рудолфъ се као мртавъ сгрува на землю. Яковъ Мыллеръ изъ Цириха види то, залетисе међ' непріятелъ, дигне свога поглавара са земља, и метне га опетъ на коня. То му Рудолфъ никадъ незaborави. Едаредъ доће Мыллеръ у Майнцъ, и зажели свога нѣгдашића Войводу видити ту као Цара. Управо сад' држала се скупштина цѣлога Царства. Рудолфъ є сѣдјо на престолу, а около нѣга Великаши нѣмачкога царства. Царь опази Мыллера, и таки устане, те га поздрави пріятельски. Зачућени Князеви запытаю га, тко є тай човѣкъ у простомъ одѣлу, и зашто му толику честь указує? Рудолфъ приповѣди онай случай, и рекне: Я ћу свагда човѣка овога чествовати, кой ми є съ Богомъ помоћи животъ спасао. — Царь учини Мыллера Кавалѣромъ, и овай се врати весело кући, приповѣдаюћи посвуда за Цара, како и у найвышпой слави својој не заборавля сиромашне пріятелъ слове.

Рудолфъ є и као Царъ памтіо себи учинѣно добро. Быо є благодарањъ. Тко добротворе свое заборавля, тай ніє достоянъ быо, да му се добро учинило. Добро дѣте благодари родительма и учительма не само рѣчма, него и дѣломъ такоће. Благодарность є рѣдка добродѣтель. Неблагодарность є ческа него благодарность.

88. Любовь братска.

Царъ Албрехтъ имао є много непріятеля, зато ніє вѣровао людма, и држао є на свои' враты увѣкъ грднога пса, да чува узлакъ къ нѣму. Како бы се странъ кой къ вратма приближити хтѣо, таки бы скочио пасъ, и странъ бы морао гледати, како ће брже болѣ утећи.

Царъ Албрехтъ имао є два сына, Леополда и Фридриха. Старіи Леополдъ поће сдаредъ къ вратма; псето, кое га є познавало, стане му се улагивати, и младый Принцъ поглади га рукомъ, па послѣ отури па страну, да уђе унутра. Пасъ се разяри, стане режати и лаяти, и ухвати зубима Леополда за хальину. Принцъ се на то разлюти, и тако нѣкако несгодно удари тога вѣрнога пса, да се овай на махъ мртавъ на землю пружи. Леополдъ самъ се одъ овога дѣла уплаши, и побѣгне натрагъ. Цару буде явљено, да му є вѣрный чуваръ нѣговъ мртавъ. Разяренъ сазове Царъ све дворяне, и упыта свакога редомъ, тко му

е убіо пса. Млађій братъ Фридрихъ видећи, да Леополдъ дркће одъ страха, падне предъ отца на колѣна и рекне: Прости, отацъ! пасъ е на свакога насртАО, пакъ ако му се човѣкъ не може таки уклонити, мора се одъ нѣговыхъ зуба бранити. Лютито отацъ већь рукомъ замане; али Леополдъ, видећи любовь брата свога, притрчи и повиче: Стани, отацъ! не треба Фридриха казнити, но мене; єръ я самъ тога пса нашег' ударio зато, што ме ніє хтѣо унутра пустити. Казни ме, ал' се не срди на ме! Съ тыма рѣчма падне Леополдъ плачући брату своме око врата. Отацъ, видећи то, утишасе, и рекне: кад' се тако међу собомъ любите, нека ти буде опроштено. Домъ Хабсбурскій, такове имаюћи сынове, ге треба да се **непріятеля бои**.

89. Дунавъ.

Дунавъ се стане разметати, хвалећи се предъ Тисомъ, Савомъ, Раабомъ, Моравомъ, Енсомъ, Іномъ, и другима рѣкама, кое се у Дунавъ изливаю. Шта сте вы све, рекне Дунавъ, спрамъ оваке рѣке, као што самъ я? А рѣке му одговоре: А чимъ си ты тако силанъ постао? Та ниси ли ты воду твою одъ насъ добыю? Сѣтисе тога, да кодъ Улма ниси кадаръ пароброда понети, а кодъ Дунаво-Ешинга си поточићь, гдѣ ни за кесеге доста воде немашь.

90. Торань Стефанове цркве у Бечу.

Престолный градъ аустрийскага Царства есть Бечь. Найлѣпша црква є у Бечу Стефanova съ торнѣмъ врло высокимъ, выткимъ и одвеъ вѣшто сазыданымъ, и съ другимъ до овога юштъ недовршенымъ. Онай, кой є торань тай зидати започео, бью є, као што се прича, майсторъ Антонія Пилграмъ изъ Брна. Майсторъ Петаръ одъ Прахатицъ далъ є водіо зиданѣ то. Нѣговъ ученикъ, по имени Іованъ Буксбаумъ, морао є свако вече попетисе на скеле, да промотри, є ли све у реду, да не бы што холуя однела, ако бы се случайно родила. Майсторъ се мogaо на Іована сасвымъ ослонити; ёръ є то бью поузданъ радињ, и свагда є све точно извршio, што му є господаръ заповѣдio. Напротивъ тога калфа найстаріи бью є неваляю човѣкъ, и све є о томъ мыслю, како бы зиданѣ у передъ довести мogaо. Съ посленици непрестано се свађao. Іованъ му є бью трнъ у оку само зато, што є трудолюбивъ и уреданъ бью. Ђадаредъ предъ вече, кад' се мало смркавати почело, опази Іованъ старага калфу горе на скели. Попнесе брзо горе, да види, шта тай подозрителанъ човѣкъ тако касно тамо ради, и стане на высоку једну скелу. Најдаредъ стропопштајосе даске подъ нѣговимъ ногама. Срећомъ падне онъ на сламу доле, те се само мало убиє. Кад' повиче Іованъ, майсторъ дотрчи съ нѣколико

калфій на ту вику, и одведу Іована у собу. Старый калфа побѣгне, и никад' се выше не наће.

За кратко врѣме Іованъ се излѣчи, и буде майстору десна рука. Кад' умре майсторъ, примисе Іованъ Буксбаумъ зиданя на свою руку, и доврши грудный тайторанъ године 1433.

91. Царъ Максъ на Мартиновой стѣни.

Къ Аустріи принадлежи и земля Тиролска, у коїй се налазе врло высоке планине и красне долине. На найвышшимъ стѣнама живе тамо дивіє козе, кое су много на наше питоме наликъ. Има ловаца, коима є найвећа радость гонити и убјати те дивіє козе. Но то є врло опасно, као што ће се видити изъ ове повѣсти:

Године 1500. владао є надъ Аустріомъ Царъ Максимилиянъ, одважанъ юнакъ. Никакве се опасности онъ бояо ніє, и найвећа му радость бяше ловити козе по Тиролскимъ бреговма. Едаредъ ловіо є не далеко одъ Інсброка, гдѣ се кодъ села Цирла стрменита стѣна высоко подигла. Ову стѣну зову Тиролцы Мартиновомъ стѣномъ. Царъ се у великой своїй ватри, съ којомъ є ловіо, тако высоко попне, да већь ни напредъ ни натрагъ ніє могао. Кудгодъ около себе погледи, све саме найстрашніє пропасти. Нѣгови люди нису могли свуда за нымъ. Онъ ихъ види доле, и учине му се малени као

дѣца. Они су се свакојако мучили, попетисе къ нѣму; али имъ то сасвымъ немогуће бяше. Максъ проведе читавъ данъ и ноћь на той стѣни. Имао є у ловачкай торби текъ мало хлѣба и сира. О избавленію не бяше ни мислити, и онъ препоручи душу свою милостивоме Богу. Скуписе доле подъ стѣномъ множество людій, коима є положай любезнога свога Цара великій страхъ задао. Царь виче, ал' га нитко доле не чує. Узме оловнякъ и напишe на хартицы нѣсколько рѣчій, завые ову около єднога камечка, и баци доле людма. На хартицы было є написано: „Я морамъ овдѣ умрѣти; донесите свету тайну, па ми ю само покажите, да ми се душа за небо спремити може!“ То се уради, и савъ скупъ людій помолисе Богу за избавленіе Богобоязльивога Владателя. Али, кад' є неволя найвећа, онда є Божія помоћь найближа. Трећій данъ чуе Максъ у близу лежећемъ шумарку, да нѣшто шушну. Обазрѣсе, и види младића у простачкомъ одѣлу, гдѣ се къ нѣму успинѣ. Овай є са очигледномъ опасносћу довукаосе на стѣну, изиће предъ Цара пружи му руку и рекне: Не бойтесе, наймилостивій Господине! Богъ ће васъ избавити, ходите за мномъ! Максъ ухвати вођу за руку, и сићесе срећно доле. Скуплѣній народъ дочека га съ найвећимъ радости ускликомъ. Младић се изгуби у тишми, и нитко не знаде, тко бяше тай воћа, кой є као съ неба посланъ да избави Богобоязльивога Цара.

Максъ се опорави ёломъ и пићемъ.
Блѣдог' и сасвимъ ослаблѣног' подигну га
момцы на коня, и доведу опетъ у Інсбрукъ,
гдѣ се торжественно благодареніе Богу
принесе.

92. Добротворный Епископъ.

Пре єдно 200 година живіо є у Аустрії
Епископъ по имени Клонићъ, рођенъ изъ
Коморана у Унгарской. Ово є бью правый
пріятель човѣчства, особито у оно врѣме,
кад' су Турцы Бечъ обколили были. Онъ
отиде изъ свое Епархіє Бечко-Найштадске
у Бечъ, да ободрава войнике, надгледа ра-
нѣне и тѣши умируће! Турцы су врло
были свирѣпи, плячкали су свуда, а убіали
свакога; кога су ухватити могли, тога су
одвукли у робљ. Многа дѣца родителя
своихъ лишена, тепла су се тамо амо безъ
кровя, раане и одѣла. То гледаюћи Бого-
боязливый Епископъ, смирује на дѣцу.
Около 500 дѣце христіјанске доведе на колма
у Бечъ, и побринесе за ужитакъ ньиховъ
управ' отечески.

*Добра дѣла, срдцемъ чистымъ учинѣна,
Есу мртви, кој'но живе свагда.
Есу цвѣће, кое увенути не зна.
Есу звѣзде, што не залазе никда.*

93. Принцъ Евгенъ.

Прошло є већь 100 година, одкако є Принцъ Евгенъ умро. Родомъ изъ Савоена, а у Французкой є воспитанъ быо. Французи нису хтѣли за нѣга да знаду мыслећи, да одъ младога Евгена неће никада быти храбаръ войникъ. Зато отиде онъ у Бечъ, ступи у Царску службу, и касніє тако є храбро воєвао противу надувеныхъ Француза, да ови сад' сасвымъ друго мнѣніе о нѣму добио. Тако є онъ, као што самъ говораше, имао благодарити Італії животъ свой, Французкой славу свою, а Аустрији срећу свою.

Евгенъ є и противу Турака војевао, кои су онда Бечъ обколѣли были. Єдаредъ Турци мал' што не добыше битку; ал' ихъ Евгенъ са свои' войници сатера у једанъ тврдый станъ, около кога є широкъ шанацъ быо. Што видите да я чинимъ, чините и вы то исто, повикне Евгенъ на свое войнике. Скочи съ коня, спусти се съ ма-чемъ у усты' у шанацъ! и првый се успу-же шанцу на обалу. Войници поврве за-нимъ, нападну на Турке, и побѣде ихъ. — Исто є тако храбро надјачао Евгенъ Турке кодъ Београда, Темишвара, Великог-Варада и Сенте, и натерао ихъ къ миру у Карлов-цы' Сремски' и у Пожаревцу (1688 и 1718). Нашъ садашни царъ Францъ Јосифъ по-дигао є томъ славномъ войводи врло лѣпъ споменикъ у Бечу 1865. године.

94. Мали войници.

Дѣчице окретна! ходите овамо, да сад' сложно и заедно марширамо.

Сви пазите! да лагано; єданъ, два, три! єднакъ коракъ држи свакій, а не хитри!

Изъ оваке игре, и веселе шале, многе су се корысти многима дале.

Тко маршира зарана съ древномъ пушкомъ, лагше ће то послѣ съ гвозденомъ и тежкомъ!

Добавати знати, и чистъ быти юштъ неякъ, значи, моћи кадгодъ валинъ быти воякъ.

Покрай тога и ексерциръ тко юштъ добро знаде, тог' у воли оффициръ свакій имаде.

У младости учи свойски добавати, и окретно на ногама ексерцирати.

95. Малый музыкантъ.

У нашемъ царству су се многи музыканти родили. Найславни звао се Мозартъ. Онъ се родio у Салцбургу године 1756. Јоштъ као дѣте показывао є велику наклонность и любовь къ музики. „Што ће добаръ српъ да буде, већь се зарана савыя,“ тако вели пословица. Тко є радъ научити што, зарана вали да започне то. „Што Јоца не учи, то Јованъ не научи.“

Лѣпо є умѣти развеселитисе музикомъ и пѣванѣмъ. Пѣвати могу готово сва дѣца научити, нити имъ треба тога ради орудіє какво купити. Орудіје за свирање, на комъ се малый Мозартъ учio, био є клавиръ, а каснiјe

хегеда. Већ у четвртой нѣговой години почео га є отацъ нѣговъ учити клавиру. Мозартъ є тако у томъ бразо напредовао, да су му се сви дивили. Сад' му се већ не хтѣдоше ни игре дѣтињске допадати; пѣванѣ и музика била му є сва нѣгова радость. Пре, него бы легао спавати, пѣвао є свое мале пѣсне, за кое є самъ арије саставляо. У својој петој години већ є почеко правити ноте, и свирао ихъ є на клавиру.

Кад' му прође шестъ година, поведе га отацъ са собомъ на путованѣ. У Майнхену и Бечу свирао є малый музикантъ предъ много велике Господе, а и предъ самымъ Царемъ. Сви су га хвалили и дивили му се. По несрѣди умро є Мозартъ врло младъ; једва му є было 36 година.

96. Царъ Јосифъ.

Царъ Јосифъ био є сынъ славне Маріје Терезије. Едаредъ предъ вече проходаose онъ, просто обученъ, по Аугартну у Бечу. Ту нађе једну дѣвойку, коя є горко плакала. Зашт' плачешь, дѣте мое любезно? упыта Царъ. Дѣвойка га погледи, па пође далѣ, нити хтѣде једне рѣчи проговорити. Вальда є мыслила: тай човѣкъ ми не може помоћи. Царъ се сдружи съ ньомъ, и упыта ю јоштъ едаредъ врло любезно. Послѣ дугог' оклеваня одговори дѣвойка: Я самъ ћи официра, кой є умро, а мати ми є сирота. Јосифъ ю запыта: А зашто се не обратите

на Цара? — То смо мы чинили, али намъ люди нѣгови рекоше, да не може Царь свакоме давати. Іосифъ даде дѣвойцы три дуката, и рекне юй, да сутра у 10 сатій дође у дворъ, а онъ да има приступъ къ Цару, па ће говорити за ньи. Дѣвойка тако уради, и кад' сутраданъ веди Цара, падне предъ ньимъ на колѣна. Іосифъ ю любезно прихвати, подигне и рекне: Юче ти ниси хтѣла вѣровати, єръ нисамъ быво обученъ као данасъ: не треба никад' люде по лѣпымъ хальянама судити, кое носе. Царь Іосифъ поклони дѣвойки знатанъ даръ, и постарасе, да и мати нѣна добые довольный ужитакъ годишній.

97. Мати пише сыну.

У Пештанскомъ логеру добые войникъ єданъ писмо одъ свое матере. Царь Іосифъ догодисе у тай махъ близу тога войника, кад' є овай плачући писмо читao. Царь, видећи то, заиште писмо да прочита, у комъ є написано было ово:

Здравъ быво, любезный Милош! являмъ ти, да ти є отацъ умро, и да самъ сад'я сирота саморана удовица. Отацъ те є дао на занатъ; а ты си войникомъ постао. Покойный отацъ горко є и на самой сртной постельи плакао, и рекао: Остави Милоша кодъ Цара, єръ то є, као што сви люди кажу, врло добаръ Господинъ. Пипти Милошу, нека не за-

борави свою сироту матерь, па нека прилѣжно Богу молисе, и поштенъ буде. На то є, любезный Милоше, отацъ ти изданую, и я саде немамъ друге утѣхе, но само Бога и тебе. Гледай, да говоришъ съ Царемъ, кажи му, да га я лѣпо поздравлямъ, и да се отацъ юштъ и на сртной постельи за нѣга Богу молю. Кажи му, нека те пусти кући, како се буде умирило, да можешъ терати занатъ. Но ако юштъ дugo устрає ратъ, онда остани кодъ свога Цара, и борисе за отечество.

Остаемъ твоя вѣрна матери

Сара Шарчанска.

Кад' Царъ Йосифъ прочита то писмо, заповѣди таки, да се матери сваке седмице подукатъ милостињъ дас, а и за сыновлѣвъ се напредакъ постара.

98. Отечестволюбіе.

1. Године 1809. имала є Аустріа ратъ съ Французкомъ. Кад' непріятельи на Бечъ ударити хтѣдоше, поведу са собомъ нѣкога Аустрійскога землѣдѣлаца, да имъ ноћу путъ показує. Но землѣдѣлацъ успротивисе съ ньима далѣ ићи. Официръ французскій пружи му найпослѣ кесу съ новцы, ал' му ни то не поможе. Кад' дође Генералъ, Официръ му приповѣди, да се землѣдѣлацъ свай противи, показывати имъ путъ. Генераль дрекне на нѣга: Или казуй правый путъ, или ћу те таки

дати пушкарати! — Па добро, баръ њу умрети као честанъ подданикъ, а издаица отачбине нећу быти. Зачућенъ пружи му Генералъ руку и рекне: Честитый човѣче; вратисе ты кући твоюй, а мы ћемо и безъ вође потражити путь у Бечъ.

2. У то врѣме владао є Царъ Францъ у Аустріи. Онъ є првый приміо насловъ Аустрійскога Цара. Царъ Францъ живіо є у Бечу у свомъ двору; подданици нѣгови многе су му доносили поклоне, да ихъ употреби на обрану отечества. Єдаредъ доће и єданъ сасвымъ простъ землѣдѣлацъ у дворъ, и заиште да га пусте предъ Цара. Царъ га любезно упыта, шта жели. И я самъ нѣшто донео, рекне онъ, и метне кесу съ новцы' на столъ. Како ти име? и одкуда си? запыта Царъ. То неће знати нитко, одговори землѣдѣлацъ накратко, и удалисе.

Цару то бываше на радость и удивленіе, па пошлъ смѣста свое люде за землѣдѣлцемъ, да га юштъ єдаредъ пытаю, одкуда є и како му име? Али землѣдѣлацъ смѣюћисе одговори: како можете и мыслити, да њу Вама казати, а Цару нисамъ казао?

99. Добаръ примѣръ.

Царъ Францъ бавіосе преко лѣта године 1832. у Бадну. Често се предъ вече проходао съ єднимъ само пратіоцемъ. Єда-

редъ срѣтне Царъ четворицу, кои носише мртваца на гроблѣ. Царъ стане вртити сѣдомъ своіомъ главомъ, и рекне своме пратіоцу: Тай покойникъ мора да є быво пукъ сирота; нигдѣ ето никога, кой бы га жалио. Я самъ отацъ отечества како сиромаху тако и богатоме; ходи да одпратимо ово мртво тѣло до гроба! Царъ побожно одкрыве главу, и, идући за мртвацемъ просякомъ, тихо се Богу моліо. Што су далѣ ишли, то є све већа бывала пратня; ёръ се люди, видећи гологлава Цара за мртвацемъ, све выше скупляше.

Три године за тымъ умре и Царъ Францъ такође, ожалѣнъ одъ свю народа свога великога Царства. Ёштъ и данасъ једнако се пѣва лѣпа она пѣсма:

*Боже! храни Франца Цара,
Нашег' доброг' Цесара!
По доброти и мудrostи
У славе є јевѣтности.*

*Любовь наша берет невенъ
Да оплете јевѣтно зеленъ
Вѣнацъ Францу свом' Цару,
Нашем' добромъ Цесару!*

100. Любовь Материя.

Силный ратоборацъ, по имени Наполеонъ, постане у години 1804. Французкимъ Царемъ. Наполеонъ се ожени съ Мариомъ

Луйзомъ, кћерю аустрійскога Цара. Тымъ поводомъ чинѣна су у Паризу, престолномъ граду Французке, велика торжества. Аустрійскій посланикъ Князь Шварценбергъ даде сяйну часть, гдѣ се много играло. Ту є била и Княжева сная Павлина са свое дѣвѣ кћери. Саала є била завѣсама многима украшена богато, и премноге свѣће су ту гореле. Служитељ єданъ буде несмотренъ са свѣћомъ, и завѣса єдна букне у пламенъ, кой за тилый часакъ обузме све завѣсе и украсе по саали. Сви се узбуне, и стану тамо амо трчати; свѣћници поспадаю; сводъ саале срушише доле, и препречи пролазъ. Яукъ са свію страна! Многи се избаве, а гдѣкой, међу коима и княгиня Павлина са своима кћерма, не нађоше излазка. Ёдна кћи съ матеромъ продре доле крозъ ватру. Мати у несвѣтицы запыта наполю за дѣте, кое се нигдѣ ніє могло видити. Мати виче кћеръ, али бадава. Учини юй се, да чує кћеринъ гласъ; насрне натрагъ крозъ дымъ густъ, да избави свое дѣте. Но у дыму и пламену нађе любовь материна гробъ, а дѣте є пре тога човѣкъ єданъ срећно избавио. Сутраданъ се нађе у гару тѣло благодушне Княгинѣ, кое се текъ по драгоцѣностма златными и бисерными разпознати могло.

Любовь матерња тако є силна, да се ни' са-
ме смрти не бои. Чимъ могу дѣца любовь ту вра-
тити?

101. Слога.

Нѣкій землѣдѣлацъ имао є седамъ сынова, кои су се често завађали, а тога ради и посао занемарили. Шта выше, гдѣкои неваљали люди употребляли су ту неслогу ньихову на свою користь, и потрудесе, да одъ браће те, кад' имъ отацъ умре, наследно иманѣ освоє. То дотује отацъ, па сазове једаредъ свы' седамъ сынова, метне предъ ньи седамъ поякихъ уједно свезаныхъ прутова, и рекне: кой васть овай снопъ прућа сломіє, тай часть ћу му дати стотину талира.

Свакій се одъ ньихъ редомъ изъ све спаге упиняо, па пайпослѣ свакій рекао: То ніе могуће учинити!

А ніе ништа лагше него то, одговори отацъ. Разрѣши снопъ, и изломи прутове једанъ по једанъ безъ велике муке. Е! повику сынови, тако є лагко, то бы и свакій дѣчакъ могао.

Отацъ рекне: Што є съ овымъ прућемъ, то є и съ вами такође, сынови мои! Доклѣ се годъ сложно и тврдо држали будете, нитко васть неће надячати моћи. Одрѣши ли се пакъ свеза слоге, коя васть треба да веже, то ће онда и съ вами быти, као и съ прућемъ овимъ, кое овдѣ на земљи сломљено лежи.

У којој кући неслога влада,

Кућа мора та да пострада.

А јединствомъ цѣпо сећаш се храни:

Одъ пропасти слога настъ браки.

102. Поглаварство.

Преблагій Богъ заповѣдіо намъ є, почитовати отца и матерь, да дugo поживимо на землъи. Дѣца треба да су у свему родительма своима покорна, єръ то є благоугодно Господу Богу.

У којој кући има много дѣце и служитеља, ту не може сватко чинити, што хоће. Домаћинъ и домаћица мораю кућомъ управљати, то јесть, мораю дѣцы и слугама казати, шта ихъ кое валя да ради: мораю да се стараю за домаће потребе, и да препирке и свађе расправљаю и таложе, кое бы се можда догодити могле. Што у кући отацъ и мати чине, то подобнымъ начиномъ чини у читавомъ предѣлу поглаварство, а добри грађани подпомажу га.

Отацъ, мати и дѣца састављаю једну породицу. У једномъ селу или вароши, уобщте у общини једной има много породица. У држави многе су общине састављене. Породица има свога отца, община представника, а држава свога поглавара. У нашој землъи есть Царъ поглаваръ. Царъ има совѣтнике и чиновнике.

Поглаварство мора уређивати, шта свакій, кой у држави живи, къ благостоянію ове приносити, шта чинити мора, и шта не смѣ чинити, да се немаю узрока други на нѣга тужити. Поглаварство се мора о томъ бринути, да буде редъ у држави, и да може у

ньой свакій безъ сваке бѣде и нападаня живити. Судіе пресуђую препирке између грађана. Родительи имаю право, дѣцу за ныхове погрѣшке казнити; а и поглаварству пристои право, казнити грађане, кои противу закона раде.

Мы као подданицы треба да поглаварство почитуємо, и покорни му будемо, єрбо свака є властъ одъ Бога. У св. Писму читамо: Свакій да се покорава поплаварской власти; єръ нема власти, коя не бы была одъ Бога, и она власть, коя постои, одъ Бога є поставлѣна. Тко се дакле поглаварской власти противи, тай се противи Божій уредби; а кои се овой противе, тіи навлаче на се проклетство.

*Отечество, отечество драго, —
Нека намъ є то найвеће благо!
Ты се твердо, брате, држи ића,
Цѣни већма одъ живота свога!*

*Вѣрну любавь до мог' гроба
Теби вольно жертујемъ,
У свако самъ готовъ доба,
Да животъ мой положимъ,
Отечество мое мило,
Кад' бы теби зло св сбыло!*

103. Човѣкъ.

Човѣкъ се состои изъ тѣла и душе. Тѣло є видимо и смртно. Душа є невидима и бессмртна. Тѣло има орудія, коима осѣѧ. Има и удове. Душа има наклоности и способности. Чувства и удови тѣла могу се высити и снажити; наклоности и способности душевне могу се развијати и изображавати.

Зато треба да дѣца прилѣжно уче, и у свему се, што є добро, упражняваю, да све способнія и совршенія буду. Не треба никад' да забораве ону златну пословицу: Молисе Богу и ради! Првымъ се снажи душа, а другимъ тѣло.

Тѣло є у човѣка горе исправлѣно. Човѣкъ може дизати очи на небо. Права є наша домовина у небу. Кад' умре човѣкъ тѣло му се земљи преда, а душа се врати къ Богу, Кой ю є по образу Своме створіо.

104. Удови наши.

На тѣлу разликуємо три части: главу, трупъ и удове. Трупу су два пара удова прирасѣена: руке и ноге. И ове и оне имаю по три чланка: у почетку (рамена, мышице, руково), у среди (латкове, колѣна), на краю (дланове, стопале). Шта є цѣль тыхъ чланкова? — На рукама су прости, а тако и на ногама. И прости имаю чланкове, а и покте

за обрану. Петъ прстю у ноге сви су у реду; на руцы є палацъ одъ друга четыри разставлѣнъ.

Тко руке нема, не може пѣсницу склопити.

Животна немаю руку. Рожный край ноге у коня зовесе копита; а расцѣплѣна копита у овце, козе, свинчeta зовесе папакъ. — Птице имаю двѣ ноге. Шта имъ є умѣсто предныхъ ногу дано? — Има животныхъ и са шесть, осамъ и выше ногу; а напротивъ тога гдѣкоя су сасвымъ безъ ногу, и мораю да пuze или гамижу.

Ноге намъ мораю тѣло съ мѣста на мѣсто да пренашаю, и тко є добаръ на ногу, томе не требаю кола и конъи. Добра, равна стаза пѣшака є врло пріятна, и, гдѣ бы преко пѣска и блата газити морао, ту радie обићe, ёрь добрымъ се путемъ не обилази. — Путь крозъ животъ есть такоће често рапавъ и нееднакъ, кадикадъ наилази мука и страданѣ. Неваляли люди ради су нась кадкадъ на странпутице намамити; ал' онда намъ се увѣкъ валя правца држати, и ни за єданъ прстъ не сићи съ пута, кой нась къ добру води.

Руке намъ прибавляю раану изъ землѣ, одѣваю намъ хальинама тѣло, зидаю намъ куће и цркве съ высоки' торнѣвы. Оне ваде руде изъ мрачныхъ дубльина планинскихъ, рыбу съ морскога дна, свалюю птице изъ воздуха; оне упитоме неукога коня и груднога слона. Но найпремора разумъ рукама да каже, како имъ у свему томъ поступати валя.

Шта држишь ты о томъ, кой бы очи свое еднако затворене, или уши свое запущене имао? — Не ради болѣ ни онай, кой свагда съ прекрщеныма рукама сѣди. Истина, посао є съ почетка труданъ, али упражненіемъ иде одъ руке, пакъ онда намъ чини животъ сладкимъ. Дуго врѣме мучи човѣка, и лѣпа рука прави га сиромашнымъ. — Дѣца наравно не могу юштъ хлѣбъ свой заслужити, али могу родительма своима у послу на руцы быти, а и другой дѣцы помагати. Тымъ радость чине родительма, а и друга дѣца ньима опетъ радо помажу; єръ „єдна рука другу пере.“ — У училишту употребляваю дѣца руке свое за чертанѣ и писанѣ: ако се потруде, брзо науче читко и лѣпо писати. — Дѣвойке уче свакояке ручне послове, као: плести, везти, шити. „Рука вѣшта учини тушта.“ Дѣчацы, кад' поодрасту, уче можда занатъ. Ако се онда свойски труде, и не забораве Богу се молити, ићиће имъ напредакъ. „Молисе Богу и ради!“ то нека имъ буде свакога ютра прва мысао.

На зла дѣла не валя употребити руке. Простачки є то и гадно, кад' тко кавгу задѣва, и можда и готовъ є тућисе. Безбожно є быти дугачкихъ прстію; таквога ће послѣ свако зло и несрећа снаћи.

Свака вѣрна рука не зна шта є мука.

105. Глава.

На глави се налазе најважнија наша губства.

Часци су нѣне лице и теме, зело и пошиљаки. Подъ kostaganимъ и косматымъ теменомъ лежи мозакъ. Овоме и треба тако яка заштића; јрбо є врло нѣжанъ, и повреда нѣгова врло лакко може смртъ или лудило навући.

Има глава и безъ носа, ушију и очију. — Нитко радо не пада на главу. Никоме ніе мило, да га лудомъ главомъ зову; а ніе ни то гестъ, шврдоглавъ се звати. — Кога називаю люди тако?

,,Колико людій (глава), толико ћудій.“ Ни једанъ говѣкъ не мысли ниши разсужђує као другій.

Пко главу врло високо носи,
може латко пасти. Кой училиш-
ти не свое ствари заборавля. тога
треба послати кући. „Што није
у глави. то мора да буде у по-
сама. Пежко ногама под људомъ
главомъ.“

Цар је глава Царства. Пе-
мишвар је главнији град Вой-
водства. Тога је главнији град нашег
Царства.

Кад' глава боли, осећају и таре
сви у доби тѣла.

106. Чувства.

Видъ.

Очи намъ леже у шупљини. Ту се миче
округла зѣница.

Очи су орудије, коимъ видимо. Виде ли
сви люди? — Слѣпъ је човѣкъ несрећанъ.

Я видимъ бою стварій очима, то єсть, є ли што црвено, зелено, плаветно и т. д. (Бр. 80.) Видимъ и ликъ стварій. Спомените нѣке ствари или предмете, одъ людій направлѣне, и кажите, какавъ имаю обликъ! — Видимо и величину стварій такоће. Коя су н. пр. растѣнія высока? а коя су низка? — Кой є торань одъ свію вами познатыхъ найвышшій? — Можемо и правацъ стварій разликовати. Можемо видити, є ли повука (линія) права или крива. Повуцыте на табли двѣ єднако а двѣ неєднако текуће повуке: єданъ угльићь, и єдну поодвѣстну повуку!

Кад' ясніє видимо ствари? — Шта употребляю люди, кои не виде добро? — Предмете, кои су врло далеко удалѣни одъ насть, не можемо догледати. Што се вышише пенѣмо, тымъ далѣ можемо видити. У долу скученъ є погледъ.

Безъ свѣтlostи се не може видити. Тко на помрчини чита, тай квари очи. Очи и цѣло лице валя чисто држати. Чистота є украсъ младости.

Слухъ.

Тко не може чути, тай є глувъ. Мы чуємо звукъ и гласъ, кой предмети одъ себе издаю. Но треба се тыхъ дотакнуть и у движеніе ихъ поставити. Стакло звѣчи, кад' се ножемъ о то куцне. Звукъ тай послѣ доће намъ у наше у во.

Звукъ се различно именує; бичъ пуца, врата шкрипе, вѣтаръ зуи, дѣте плаче, смѣєсе,

дересе. Конь рже, краве и волови муче, гавранъ и гуска гачу, попацъ цврчи. Кои се други гласови одъ животинѣ чую? — Како се каже, кад' є пуцанѣ бича, зуянѣ вѣтра и т. д. юче или прекюче было? — Шта раде потокъ, грмлявина, кола, ланацъ, сувая и т. д.?

Звуци могу пріятни или непріятни быти. — Какво намъ веселѣ може дати слушаниѣ? — Учитель се радує, кад' дѣца чисто изговараю рѣчи, и тако ясно одговараю, да ихъ сва дѣца у училишту чути могу.

Што смо ближе мѣсту, на комъ быва звукъ, тымъ яснѣ и вѣма га чуемо. Шта є нуждно на то, да другога ясно разумѣмо?

Гласови могу слаби, высоки или низки быти; могу дugo или мало траяти. Коя орудія познаете, коя се у музики употреблю? — За пѣванї нису никаква художествена орудія нуждна. Гласъ нашъ вали сами да изобразимо.

Мирисанѣ.

Носомъ миришемо. Ружа, каранфиль и друго цвѣће издаю пару; зато се добро каже: Цвѣће мирише, мирисаво є, има мирись. Гдѣкоя животна могу врло оштро осѣтити мирись. Псето може по мирису трагомъ свога госу наѣти. Чиста вода нема никаквога мириса.

Вкусъ.

Окусити можемо езыкомъ и небомъ у усты. Хлѣбъ и ябуке тврда су тѣлеса,

која имао вкусъ. Чиста вода є безвкусна. Шта є сладко, кисело, горко? — Сладость шећера дѣцы є пріятна. Гдѣкоје су ябуке киселе или накиселе, а друге су мало сладке или сладе. Горки лѣкови често врло помажу. Вода у мору удара на слано. Месо се соли, да се не поквари, не усмрди. Паприка горе и уеда за єзыкъ и уста. Што на улѣ удара, има ульный вкусъ. Незрѣло воће ніе здраво.

Пипанѣ (осѣћанѣ)

Шта човѣкъ ради, кад' хоће да зна, є ли пећь врућа или хладна? — Бы ли могао човѣкъ са затвореныма очима увѣритисе, да є површность стола гладка или рапава? — Съ краевма прстію можемо опипати (чувство пипания).

Осѣћамо, кад' є воздухъ хладанѣ, кад' нась штогодъ тишти или грызе: рука намъ осѣти свако додиранѣ: осѣћамо цѣломъ тѣломъ (чувства осѣћания). Тврде частице тѣла н. пр. нокти немаю чувства.

Есу ли два јднако тврда тѣла свагда и јднако тежка? — Како се може дознати, є ли тѣло тежко или лагко? — Измѣрити на руку или на ваги. — Цента има 100 фунтій, фунта 32 лота, лотъ 4 квинтла. Колико дакле квинтлова иде у 5 лотова? — Е ли дрво лагше него гвоздје? — Коя тѣлеса пливаю на води? — Коя тѣлеса могу у воздуху высити?

Лѣти осѣћамъ врућину, зими зебемъ. Како се можемо одъ тога одбранити? — Кои се

предмети именую тврди, и кои мегкани? —
Каква може быти површность стварій?

Видомъ, слухомъ и мирисанѣмъ
могу я о стварма штогодь дознати, ако самъ
и удалѣнъ одъ ныхъ. Ако хоѣу осѣка-
нѣмъ или вкусомъ штогодь о стварма
да дознамъ, то мораю оне површность мое
коже или мой езыкъ (орудія за обадва та
чутства) непосредствено додирнути. Най-
различнія и найважнія примѣчанія чинимо
видомъ и слухомъ.

Колико даکле има чувства човѣкъ? Коя
су му орудія за та чувства?

107. Око.

Очи животинѣ разликуюсе одъ нашихъ
у многомъ. У животынѣ готово свагда стое-
очи у глави са обадвѣ стране, шта выше,
има нѣка рыба, у кое су обадва ока съ
єдне стране. — Птице имаю двѣ трепавице,
као и мы; али у ономъ углу ныховомъ има
юштъ єдна кожица, кою оне могу на страну
до срѣде ока навући, та се кожица зове
мигавица. У слѣпе зміє прелази тѣлесна
кожа и преко очію такоће. Пауцы имаю
по вѣйой части осамъ очію. Има животынѣ,
коя очи свое носе на маломъ држчију.

Очи (али такве, кое не могу видити) на-
лазимо и на другима стварма: на кромпиру,
дрвама и бокорма, у сиру, шуплькастомъ
хлѣбу, на шесть страна коцке, на месной
чорби, и на самымъ нашимъ ногама.

Око є наше врло нѣжно и осѣтливо. Но свемогућій Богъ брани све, што є слабо; Онъ чува мало дѣте, слабога старца; и нашем' оку є различне заштите дао. Метнуо га є у срѣду међу яке кости у шупљину очну, гдѣ му ударъ или бодъ неможе тако лагко досадити. Обрве задржаваю знай, кой съ чела тече, и одводе га на страну; трепавице хватаю прахъ, да не падне у око, и како каква мушица полети или оштра зрака удари у око, тай часъ се трепавице затворе, и веле: Далѣ одатлѣ, не дирај у око! А уђе ли ипакъ трунъ у око, таки долете сузе, па га квасе и перу дотлѣ, докъ не испадне.

Тако бываю очи наше сачуване, и мы ћемо зато благодарни быти милостивоме Богу. Та видъ очио есть драгоцѣнныи даръ Божій, тко га нема, и свагда у помрчини сѣди, тай мора бѣданъ много радостій да се лишава. Не може развеселити срдце свое погледомъ зеленыхъ ньива и цвѣтаюихъ дрва; плаветнило неба и трепетна свѣтлость звѣздій нѣму радость учинити не може; нѣму се не блистаю боє у миловидной дуги; нѣму не тиня ютреня и вечерня црвенъ; нѣму не свѣтли вѣрно око матере и пріятеля! — — Кратковиду и слабыма очима може се, истина, наочарама помоћи; но сасвымъ є друго то, кад' човѣкъ безъ наочарій чисто и ясно видити може.

Окомъ не добыямо само радости и увеселенія, но и свакояка знаня такоће. Дѣца треба да само очи отворе, и да свашта добро и точно мотре, па могу постати мудри и па-

метни люди. Много путій чине дѣца то, као кад' н. пр. слона или камилу съ маймуномъ или што друго чрезвычайно гледе, што само по себи у очи пада. Но кад' читаю или што преписую, онда често очима на страну звѣраю.

Очима не само да видимо, него и говорити очима можемо. Говорѣ очю наравно не можемо чути; али га опетъ разумѣмо. Добро дѣте родительма на очима види, шта они же-ле, а и строгъ, мркъ оштаръ погледъ отчевъ исто тако добро разумѣ, као да бы отацъ устма говоріо. Безобразанъ или смѣранъ, продрзльивъ или боязльивъ, погледъ каже, шта човѣкъ мысли и осѣћа. Пркосъ и лѣнность, веселость и жалость вире людма изъ очю; и какво є кое дѣте, може му се изъ очю читати, као да є у ньима написано. Кад' коме шта кажемо или приповѣдамо, и онъ очи яко отвори, то вѣнь знамо, да се чуди. Кад' тко очи доле обори, то є често знакъ, да се стыди; но кадкад' быва то изъ жалости. Слабо, упало и мутно око свѣдочи о болести, туги и бриги, или о нечистой и злой совѣсти.

Знашь ли, шта найболѣ помаже, да ти се прозорчики твои врло чисто, ясно и весело свѣтле? — Кад' свагда добро чинишь, иувѣкъ Бога предъ очима и у срдцу имашь.

Имамъ два ока, два ува, а єдна уста; валя выше гледати и слушати него говорити.

Чесће видишь трунакъ у туђемъ оку, него у свомъ брвно; вѣма мотришь туђе погрѣшке, него свое собственне.

108. Два прозорчика.

Прозорчика два на великой кући; крозъ ныи свакъ види, не треба му ући.

Живописацъ ту сѣди, вѣшто черта — землю, небо, и на ныима све и свашта.

И домаћинъ што мысли, жели, ради, начерташи то све вѣштакъ се труди; свакъ то може на прозору читати, и подиуно све то реду дознаши.

Е л' весео домаћинъ или тужаниъ, вѣштакъ черта сѣрно, не остає дужанъ: бисерне каилѣ на прозору пише, и каже свакомъ, како се ту дыше?

На лѣпомъ є времену прозоръ слянъ; кад' є срѣме ружно, онъ є укалянъ.

Мора ли домаћинъ, да већь почине, онда и смрть свѣтку кућину устрне, прозорчиће застриши она ступа, и та окна на ныима, ахъ! разлупа.

109. Благодарный мышъ.

Игралосе нѣколико несташныхъ мышева на дрвету, подъ коимъ є у хладу лавъ спавао. Ђданъ одъ ныхъ зло скочи, те падне лаву на леђа. Лавъ презне лютъ, и счепа

устравлѣнога мишића. Ахъ, господине лаве, рекне мышъ, будите милостивъ, поклоните ми животъ! Я ћу вамъ зато увѣкъ благодаранъ быти. Лаву буде срамога, снагу свою противъ тако слабачке животынъице употребити, и рекне: Я ћу те зато пустити, єръ ніє пристойно, да якъ у слабота дира; и благодарность твоя ніє ми нуждна, єръ ми не може помоћи. Мышићь отрчи весео, што є тако прошао.

Послѣ нѣколико дана зачуесе у шуми ужасно урликанѣ; сва животна се устраше. Но мышъ позна гласъ лавлѣвъ, па цотри тамо, одкудъ се рыканѣ чуло, и наће лава ухваћена у мрежи, коју є ловацъ разапео био за нѣга. Колико є якъ лавъ био, опетъ ніє могао онолико силно плетиво раскинути. Но мышићь му рекне: Не бойтесе, господине лаве! оштри су у мене зубићи, я ћу васть освободити. Тай часъ латисе посла, и почне ужета једно за другимъ прегрызати. Како се лавъ мало одушке дочепа, нестрпљиво надре туда, а друга ужета лагко томъ нѣговомъ наваломъ попуцаю и сама.

Кадъ се у свободи наће, стресесе, и рекне: Не треба се одвећь много уздати у свою снагу, нити мале пріятель презирати. Данасъ самъ видіо, да и найманъ ій такође може насть изъ неволѣ избавити.

Лавъ буде одсадъ цѣлога свога живота добаръ пріятель мышу, а мышъ опетъ лаву.

110. Два пса.

Много се прича о вѣрности паса. — Землѣдѣлацъ нѣкій отиде са своя два пса у шуму, да накупи буковыхъ лѣшника, изъ коихъ се вкусно улѣ цѣди. Попнесе на букву, коя є богато родила была. На несрећу пукне трула грана, и онъ сиромахъ съ дрвета падне међу рапшлясте гране тако несрећно, да се ніє мogaо искобеляти. Висio є кукавацъ о дрвету четрдесетъ стопа высоко одъ землѣ. Оба пса по свой прилици дуго су стаяла подъ дрветомъ чекаюћи, да имъ се госа сиће. Нашлисе послѣ ясни трагови, како су се залуд' трудили скочити на дрво; овоме є кора свуда изгребена была. Исподъ дрвета су земљу са жила одкопали, и дрво свуд' унаоколо изгрызли, као да су хтѣли свалити дрво, да избаве госу свога. Землѣдѣлацъ є обѣћао своима кодъ куће, до полдне се вратити. Ђданъ одъ паса отрчи кући, и стане ту урлати и яукати. Бѣсомучно трчао є тамо амо по дворишту и нигдѣ мира ніє имао. Залуд' му се ести дає; онъ є једнако къ вратма трчао, па опетъ се къ дѣцы и жени враћао, урлајући скакао є узъ госиницу и дѣцу нѣну, као да ихъ є намолити хтѣо, да за ньимъ пођу. Найпослѣ немиръ тай псета наведе ихъ на ту мысао, да се можда отцу несрећа каква догодила. Сви пођу за псетомъ, кое є сад', радостно лајући, напредъ къ шуми

трчало. Кад' су га успутъ пытали: гдѣ ти є госа? започиняо є пасъ тужно урлати. У шуми виде другога пса, гдѣ кодѣ дрвета стражу чува; овай, како друга свога опази, таки притрчи къ овоме весео. Сви полете къ дрвету; али сад' касно вељь баше. Несрећный землѣдѣлацъ ніє живъ био.

111. Слѣпчевъ пасъ.

У Риму живіо є просякъ слѣпацъ, кога є повеликій пасъ свуда по улицама пратіо. Псето ово госу є свога тако водило, да га є одъ сваке опасности чувало. Знао є пасъ тай не само све улице, него юштъ умѣо є и сваку кућу разликовати, у којој є госа нѣговъ сваке седмице два- триредѣ милостынью добывао. Ни једну улицу пролазіо ніє, докъ не бы изъ сваке куће, коя є обычно свагда госи му удѣлила, дотлѣ стаяо, доклѣ се или милостыня изнесе и даде, или одрече. Докъ слѣпацъ проси, пасъ легне, да се одмори; а текъ што се госи удѣли, или одрече, таки пасъ скочи самъ безъ заповѣти или другог' каквог' знака, и пође предъ друге куће. — Люди су се чудили, и радо гледали, како пасъ, кад' се слѣпцу новацъ крозъ прозоръ бацы, мудро и пажљиво тражи, гдѣ є новацъ пао, устма га дигне, и слѣпцу у капу метне. И самъ удѣленый хлѣбъ ніє добрый пасъ єсти хтѣо, осимъ што му госа одъ тога даде.

112. Ражъ.

Нѣкій отацъ отиде са своіомъ дѣцомъ, Станимиромъ и Вукосавомъ, у Неделю по полдне на ньиву. Видити є хтѣо, є ли сазрѣло жито. Дѣца су трчала напредъ и пѣвала:

Хайд' весело у полѣ, гдѣ вѣтрики дуваю, ту є лѣпо за дѣцу, гдѣ различцы цвѣтаю! Да беремо различакъ, да вѣнацъ правимо, да га дамо матери, радость іой чинимо!

Лагано, дѣцо, викне отацъ. Знате ли, како се именую прозябенія, коя на овымъ ньивама расту? Да како да знамо, рекне Вукосава; ово овдѣ съ три листка зовесе дѣтелина, оно тамо кромпиръ. А ово овдѣ? упыта отацъ. То є жито, одговори Станимиръ. А знате ли и то, да има различнога жита? Међу жита принадлежи: зобъ, пшеница, раЖъ и єчамъ. То се све сѣ нарочито збогъ своихъ зrna, коя раану даю. Видите, у овомъ влату има много таквыхъ зrna, одъ коихъ се хлѣбъ прави. Зrna се у сувачи самелю; брашно се даде мешаи, овай умѣси тесто, и испече га у пећи. Како се именує тесто по своіой разлики? —

Кад' се врате кући, рекне отацъ дѣцы: Знате ли, шта чини милостивый Богъ дотлѣ, докъ жито на ньиви нарасте? — Погледайте ово зrho жита! Не мичесе, нити є хладно ни-ти вруће, па опетъ има у себи живота. Подобно є ясту. Кокошъ излеже яе нѣномъ то-плотомъ, па послѣ нѣког' врѣмена измили изъ нѣга пиленце. И зринце мора найпре имати

гнѣздо у нѣдры землѣ, а сунце га пробуди у животъ. Хоћете ли да видите живу клицу, коя у зрицету дрема, а вы идите, метните зрице у землю; или погледайте кад' е землѣдѣлацъ ньиву свою посѣяо. Већь за нѣколико дана изађе сакрывений животъ на видило. Клица се попочне мицати, коя у зрицету дрема, кад' землѣдѣлацъ ньиву посѣє. За нѣколико дана већь изађе сакрывений животъ на видило. Клица се стане мицати; расцѣпи зрно то сѣмена, поеде бѣло то млеко, кое га је као брашно обколојало. Богъ је клицу люскомъ одѣнуо, да не прозебе.

Кад' зрно сѣмена нѣколико дана у тами землѣ подрѣма, и кад' добро сачувана клица млеко свое потроши, онда разбіје свою люску, протеглисе и пружи, па избіје два врха: перца и жилице. Жилица се доле спусти у земљу, јеръ ту нађе раане. Напротивъ листићъ се горе диже, па тражи воздуха и сунџане свѣтlostи. Све је то Богъ тако премудро уредио.

Жилица се у земљи све већма шири; влага и топлота дају јој напредакъ. Зелени травни листићи дижусе весело надъ земљомъ, и добијају чланковите стабљике; свѣтlostь и топлота кувају у стабљичнима цѣвма сладакъ соќъ, коимъ се растѣње то раани. Горе на стаблу израсћује влатъ, а соќъ за раану прави брашнава зрица. Знате, какво су велико благодѣјање за наасъ люде та зrna. Многи люди уживају благодѣјање то, а често заборављају, преблагоме Створителю благодарити на томъ.

113. Воденица.

Ако си добаръ на ногама, па се не сусташешь лагко, а мы ћемо отиѣи єдаредъ у воденицу, коя на быстромъ потоку лежи близу зелене ливаде. Издалека већь се чує жуборъ воденичнога камена и хука воденичнога кола. Коло є то много веће одъ точка на коли, и много се спори є окреће; али никад' не стои, осимъ недѣльомъ и праздникомъ, кад' воденичаръ у цркву иде. У воденицы доле стои корыто, у кое пада брашно самлѣвено. Одъ брашновог' праха сви ту побѣле, воденичаръ, воденичарка и момакъ воденичаревъ пакъ и ты, ако си любопытанъ, те се корыту томе приближишь. Близу корыта, у кое самлѣвено брашно пада, стое и вреће, изъ коихъ воденичаръ жито вади, па засыпа у великий дрвений лѣвакъ, кой горе надъ корытомъ за брашно стои. Тамо се жито мелѣ, самлѣвено брашно воденичаръ у врећу сыпа, на товари на кола, пакъ носи пекару. — Има и ручныхъ воденица, вѣтреняча, парныхъ воденица, кашикара, рѣкавица и сувача.

114. Шта быва обично са суетнымъ и незадовольнымъ?

1. Мало дрвце у шуми стаяше, и то на свакојакомъ времену; мѣсто лисћа игле имаћаше све до горе одздо у высину. Додијаше дрвету иглице, па заплаче тужно немилице:

2. Сви другови листъ имаю мои, ныи све краси лисће то зелено; а на мени свакъ се трня бои, кло-

ни ме се, к'о да самъ паклено. Ахъ, да смѣмъ я одъ срдца желити, желіо бы златанъ листъ имати!

3. Кад' се смркне, заспи дрвце одма, а у ютру има шта видити: на нѣму є златнога лисћа тма! и станесе лудо поносити. Сад' се гордимъ, рекне само себи; као я дрвета никад' не бы'.

4. А кад' опетъ мракъ и вече дође, сва створења кад' спавати иду, онда просјакъ єданъ прође, златанъ листъ му представисе виду. Просјакъ пуни тымъ свој торбице, пакъ остави и безъ листка дрвце.

5. Люто тужећ' дрвце проговара; яо, златно лисће кое! гдѣ си? свакій другъ ће да ме оговара, да су томе узрокъ мои грѣси! Шумска дрва сва зелена, красна; а я желимъ листъ одъ стакла ясна.

6. Кад' се смркне, заспи дрвце одма, а у ютру има шта видити: на нѣму є стакленог' лисћа тма! Па сад' стане 'вако говорити: Весело самъ и радостно яко; ни єдно с' дрвце не свѣтли тако!

7. Ужасна се сад' холуя диже, за ньомъ ето съ грмљавиномъ туче; све покрши, јръ потраја дуже; кад' покрши, онда се одвуче. Да шта ли є одъ нашег' дрвцета, што се хвали лисћемъ одъ стаклета?

8. Жали, плаче дрвце наше люто: Стакло, мое, гле, на земљи лежи; шумско лисће ено стои круто. Боже, такво и мени привежи!

9. Кад' се смркне, заспи дрвце одма, а у ютру има шта видити! на нѣму є шумског' лисћа тма! Па се стане 'вако сад' хвалити: Я зелено имамъ сада лисће, па ми нитко завидити неће.

10. Ал' ето ти однѣкуда ярца, да потражи за раану си лисћа, нема мира листакъ ни травица: съ ярцемъ брести и стадо ярића; одкидаю и гранчице танке, одламаю читаве огранке.

11. Дрвце опетъ остале безъ лисћа, само себи овай совѣтъ дає: Не зна нитко, шта є права срећа, воля у свемъ Божјија нека є! Да су мени мое старе игле, толике ме не бы тузе стигле!

12. Жалостно заспа наше дрвце, и жалостно сутра се пробуди. Кад' огране сутраданъ сунашце, погледисе, смѣе своій ћуди. И дрвама свыма смѣшно буде; нека, рече, она тако гуде.

13. А зашто се смѣе дрвце наше? зашто ли се смѣю и сва дрва? Што преко ноћь то съ нымъ опетъ бяше, бодљу доби, као юштъ исправа. Сад' га гледай, али га не дирай — єрбо боде, па га се ты чувай!

115. Лисица.

Гонѣна лисица утече на єданъ зидъ, да се съ друге стране сгодно сиђе, скочи срећно на трнякъ, само што се люто избоде. И то су ми жалостни помагачи, рекне лисица, кои не могу помоћи, а да у једно и не увреде.

Тко ми помогне, томе ћу и я помоћи. Другом' никоме? — Мала дѣца не могу сама себи помоћи, ныима треба дати помоћь. У чемъ дѣца једно другоме не треба да помажу? — Има и таке помоћи, коя є другом' на штету. Штетомъ се човѣкъ опамети. Тко є у штети, запоругу нека се небрине. Коя се дѣца зову штеточинѣ? — Тко крушке бере, а гранѣ ломи, штету прави дрвету.

116. Доброчинства.

Имашь ли ты вѣдѣга добротвора међу животными, неголи нась? упыта пчела човѣка.

Имамъ да како, одговори овай.

А кога то?

Овцу! єръ вуна ми є нѣна нуждна, а
медъ ми є твой текъ пріятанъ.

Каменъ и дрво нуждна су у зиданю кућа.
Есу ли челична пера за писанѣ нуждна? —
Прави пріятельи помажу намъ, кад' смо у нужди.
Нужда ломи гвозде. — Коя су намъ домаћа животна полезна? — Коју намъ ползу она приносе? — Добро се ползуй твоимъ временемъ!
Корыстолюбивый само се за себе стара. Што не приносе ползе, то є бесполезно. — Пѣванѣ и музика єсу намъ пріятна. Пролеће има многе пріятности. Лѣпе живописе радо гледамо.
Дивимосе красоти осутога звѣздама неба.

117. Загонетке и пословице.

1.

Одъ живота є, само нема живота,
Па свакоме опетъ одговара тушта!

2.

Горе шилясто, доле широко,
Сваке сласти пуно є яко;
Тѣла бѣлог' хальине плаветне;
Дѣцы чини велике милине.

3.

Быстру воду я доносимъ
 Са жуборног' извора;
 Добрымъ пивомъ я украсимъ
 Столъ, на коме є совра;
 Одатъ, улѣ, вино примамъ,
 И уливамъ и изливамъ.

Пословище.

4.

Ма се како танко прело,
 На видило излази:
 Дуго иде ссудъ на врело,
 Найпослѣ край налази.

5.

Отацъ вели: Брзо, сынко, —
 Не оклевай васданъ тако!

6.

Што данасть ты можешь урадити,
 Немой то до сутра ты одлагати!
 Врѣмену ты не затварай врата;
 Скуплѣ є врѣме одъ самога злата.

7.

Трудъ хлѣбъ доноси,
 Лѣнъивъ туѣ проси.

8.

Учтивость є сваком' драга;
 Неучтивом' зла су многа.

9.

Тко лаже, самъ увѣкъ себе вара;
 За исправу нису лѣта стара.

10.

Прилика чини крадльивцемъ;
Зао доброме быва квасцемъ.

11.

Болѣ дваредъ пытати, него єдаредъ заби.

12.

Болѣ є чистъ быти, него скупо одѣвенъ.
Човѣка найлѣпше дычи она хальина, у коіой
ради.

13.

Што ниси радъ, да теби другій учини,
Пази, па ни ты то другоме не чини!

14.

Не стыдисе признати погрѣшку, ако си
кою учиніо!

15.

Покорисе караню отчиноме, и заповѣсть
материну послушай.

16.

Добро почети есть срећа;
Свршити добро юштъ већа,
Мудрости є почетакъ и махъ:
Предъ Господемъ Богомъ дѣтскій
стражъ!

Єзыкословіє.

(Єзыконаучни почетцы и прва писменна упражненія.)

Првый степень.

Звукови.

§. 1. У рѣчма: радъ, церъ, миръ, вукъ, высь, домъ, судъ, гаръ, ренъ, сиръ, дымъ, сынъ, топъ, вино, сувъ, има 7 различныхъ чистыхъ звучића (самогласна): а, е, и, і, ы, о, у.

У рѣчма: дай, хей, єкъ, лѣкъ, пій, крый, мой, куй, югъ, якъ, има 10 нечистыхъ звучића (двоегласна): ай, ей, є, Ѣ, ій, ый, ой, уй, ю, я.

У рѣчма: єй, сѣй, клюй, сяй, има друга 4 нечиста звучића (троегласна): єй, Ѣй, юй, яй.

§. 2. Разликуйте та 3 рода звукова у овомъ што слѣдує:

Долетише птичице преко морске водице; изъ высине гледаше, свойски свуда пояше: Дао си намъ одѣло, дай намъ, Боже, и єло. Сайно сунце огрѣй насъ, врѣме южно то є

красъ! Поймо бруйно Творцу свом', выймо
пъсме преблагом'!

Научите то наизустъ! — Кажите рѣчи са
чистымъ, нечистымъ, съ троегласнымъ звукомъ!

§. 3. Кодъ свио другихъ звукова: б, в,
г, д, ж, з, к, л, м, н, п, р, с, т, ф, х, ц,
ч, ш, Ѣ, лъ, нъ, Ѫ — юштъ се нѣшто чує,
зато се и зову согласна.

Одъ овыхъ простыхъ согласныхъ
звукчића треба разликовати сложене: *кс*
(Ксенія), *пс* (пси), *пч* (пчела), *шт* (штета).

ин (странный), *ад* (подданикъ), *аш* (оттрг-
нутъ) и пр. есу согласна сугуба: *аа* (раана) есть
сугубо самогласно.

§. 4. *з и ъ* есу безгласна съ томъ само
разликомъ, што ово послѣднѣ умекшава *л*
и н (метиль, ньива).

§. 5. По писменма познасе значай рѣ-
чий: гадно *е*, съ дѣцомъ се бити; лѣпо *е*
са свакимъ у любови быти. — Раана
намъ *е* нуждна, да можемо живити. Рану
треба одма лѣчити, докъ се ніе на зло дала.
— Жарко иде овце пасти, ал' не мотри
предъ ноге, па ће лагко пасти.

§. 6. Не вали свашта тако писати, као
што просто люди изговараю: часни пось
(частный постъ); люцки (людски) сѣди;
шицки (шидскій) учитель; српска општина
(србска общтина); опкопъ (обкопъ) и мн. др.

Люди, кои у једномъ предѣлу живе, по
већой части говоре једнакимъ нарѣчіемъ.
Србскихъ нарѣчіја има выше, али јзыкъ,
коимъ се пише, нека є свуда једнакъ. Томе вали
да се учимо, разумѣти га, говорити и писати.

§. 7. Напишите рѣчи, кои се по вашему нарѣчію другчіє изговараю, неголи у книжевномъ єзыку!

Родъ.

§. 8. У србскомъ єзыку рѣчи су одъ три рода: мужкогъ „тай“ женскогъ „та“ среднѣгъ „то“.

Домъ є высокъ. Звѣзда є свѣтла. Сунце є найсвѣтліє.

Каменъ,	улица,	гумно,
Зидаръ,	праля,	масло.

§. 9. Напишите б рѣчій мужкога, б женскога и б среднѣга рода!

§. 10. Зидаръ, праля, теле, свѣћникъ, свѣћа, бреме, зецъ, коза, говече, орахъ, ливада, сѣно, хлѣбъ, вода, прасе, оспа, домъ, училиште.

Кажите, каквог' рода єсу ове рѣчи!

§. 11. Прозоръ, кућа, човѣкъ, домаћинъ, врѣме, жена, господинъ, госпоя.

Додайте овима рѣчма, каква быти могу, н. пр. добаръ човѣкъ, лѣпа кућа и т. д.

§. 12. Напишите 10 рѣчій са „лѣпъ“, 8 са „широко“, 5 са „дебело“, 4 са „танко“, 2 са „дugo“ и 1 са „люта“!

Едноброй и вышеброй.

§. 13. Пастыръ — пастыри. Потокъ — потоцы. Домъ — домови. Брой — броеви. Орао — орлови. Шума — шуме. Рыба — рыбе. Орао є велика птица, — орлови су велике птице. Широкъ листъ, — широки листови.

§. 14. Напишите слѣдуюће рѣчи у вышеброю: Раствъ, дѣвойка, дѣте, краставацъ, лубеница, окно, плотъ, дыня, ягнѣцъ, Срблинъ. Србкиня, училиште, орахъ, кошуля, бисеръ, быкъ, крава, теле, пасъ, мачка, штене, рчакъ, веверица, полѣ. — Ясанъ данъ, тамна ноћ, мокро уже. Ясанъ мѣсецъ, мрачна соба, влажно зданіе.

Наименованія.

§. 15. Напишите крштена имена нѣколико дѣце, коя су вамъ позната!

§. 16. Ловацъ є занатлія. Напишите юштъ кое занатліе!

§. 17. Напишите имена градова, вароши и села, коя су вамъ позната!

§. 18. Именуйте различне хальине!

§. 19. Кое су ствари начинѣне одъ дрвета, и кое одъ коже?

§. 20. Коя орудія познаете, и кой се занатлія тима служи?

§. 21. Напишите по имену животна и прозябенія, коя познаете!

§. 22. Кое цвѣтове познаете? Напишите имъ имена!

§. 23. Напишите имена свакога воћа, кое радо єдете!

§. 24. Напишите изъ читанога броя 2 рѣчи, кое означавају ствари или предмете!

§. 25. Прочитайте юштъ єдаредъ брой 4 и попишите напаметъ рѣчи, кое означавају лица!

Слогови и ныхова одлука.

§. 26. Данасъ ћемо учити опетъ нѣшто о нашемъ материјмъ језику. У овомъ изреченю има 9 рѣчій. У свакой одъ прве двѣ рѣчій могу дваредъ стати. Да-насъ ће-мо. Свака дакле та рѣчь има 2 слога, трећа рѣчь има 3 слога, а за овомъ оне друге редомъ скака колико?

§. 27. Ако вышесложна рѣчь на крају врсте нема доста мѣста, онда се разстави онако, као што се говори. Ево овако: зва-ти, чув-ство, раз-ста-влѣнъ, сѣ-сти, выш-шій, сре-бро, из-да-ти, ош-таръ.

(Написати на табли рѣчи, да ученици ясно слогове ныхаје покажу.)

Главни и узгредни слогови.

§. 28. У рѣчма: опроштай, страшно, боятисе — можемо себи нѣшто представити; ове 3 рѣчи значе нѣшто, а значай тай лежи у прош-, страш-, боя-. Те составне части зовује слогови и то главни и коренни слогови, а други се, кои напредъ или острагъ стое, зову узгредни слогови. У „опроштай“ предњій є слогъ „о“ — а задњій „тай“ безъ значая, и на обадва се слабіје удара гласомъ.

У „страшно“ єсть „страш“ коренни слогъ, — „но“ задњій слогъ. Но кад' се рѣчь разставити мора, онда то по изговору слогова (као што є речено у §. 27.) учинити ваља.

Заднии слогови.

§. 29. Ратъ, домъ, миръ, якъ, гроздъ, насть,
слабъ, сна, глувъ.

(Одъ овыхъ едносложныхъ рѣчій начините
рѣчи вышесложене!)

А дъ: юнадъ, теладъ, прасадъ, бурадъ.

акъ: прутакъ, држакъ, вршакъ.

анинъ: Вршчанинъ, Аннинъ.

аль: ватраль, педаль.

ля: праля, шваля, преля, везилая.

ань: локвань, тутань, бубань.

аръ: писарь, ратарь, воденичаръ.

ара: кошара, овчара, млечара.

атба, итба: удатба, вршитба.

ацъ: страдалацъ, кvasацъ, Сомборацъ.

ачъ: копачъ, ткачъ, простирачъ.

бина: отачбина, родбина, судбина.

ежъ: грабежъ, сврабежъ, крпежъ, трпежъ.

ель, елька: бранитель, учителька.

етина: баретина.

иво: вариво, естиво.

икъ: ученикъ, видикъ, ведрикъ.

ика: стабльика, водньика, шиблъика.

ило: солило, вратило.

инъ: воинъ, байнъ, радиинъ.

ина: ратина, подина, телетина, палѣвина.

иѣль: хлѣбиѣль, звуциѣль, растиѣль.

ица: царица, голубица, ябуница.

ишъ: густишъ, быстришъ.

иште: боиште, огњиште, училиште.

ыня, иня: милостыня, богиня.

ыръ, иръ: пастыръ, точиръ.

ость: радость, младость, тайность.

овина, **евина**: домовина, брестовина,
пиревина, жетевина.

ство: Войводство, множество, чувство.

някъ: мравнякъ, трнякъ.

рина: водурина, кућерина, дрварина.

яръ: свиняръ, пияръ.

яра: волуяра.

улякъ: брежулякъ.

че: голубче, врабче, пасче.

шина, **штина**: трбушина, баруштина.

§. 30. Потражите юштъ рѣчій съ тымъ заднимъа слоговма:

§. 31. Напишите рѣчи са заднимъа слоговма: аръ, акъ, ель, ина, ость, ство, ра, ца!

Предни слотови.

§. 32. **На**: наставакъ, навлака, народъ.
над: надвысити, надячати.

по: постава, покровъ, пологъ,

поиз: поиздолазити, поизносити.

про: пронось, протакъ, провлакъ.

под: подпись, подбадати.

при: присѣнакъ, пригрѣвица.

без, **бес**: бездна, беспосленъ.

уз: узбити, уздати.

о: обрана, остава.

об: обликъ, обноѣь, обданъ.

од, **от**: одзывъ, отпадникъ.

из, **ис**: изданакъ, извода, исподъ, истећи.

с, **со**, **са**: спадати, соборъ, саставакъ.

раз, **рас**: разбой, растопити.

у: убой, улазъ, утрина.

§. 33. Напишите рѣчи съ предньима словома: на, по, под, без, о, об, от, од, из, са, раз, у!

§. 34. Напишите рѣчи, кое имаю предѣ и заднѣ слогове, н. пр. пред-ставникъ!

Другій степенъ.

Имена суштна.

§. 35. На прозору налазесе: окна, крыла, ћерчиво, чепови, и т. д.

§. 36. Именуйте части стола, ножа, траве, села или вароши.

§. 37. Нѣмцы, Славяни, Србљи, Грци, Романи, Італіанцы, Шпанцы, Французи, Енглези, Турци, Мађари єсу различни народи.

§. 38. Бечъ, Прагъ, Олмуцъ, Линцъ, Грацъ, Інсбрукъ, Триестъ, Загребъ єсу вароши.

§. 39. Коя се имена налазе у повѣстма, кое смо читали?

§. 40. Кажите имена домаће животыња! Кое се ствари у кујни налазе?

§. 41. Оне рѣчи, кое означаваю лица, животна, предмете (ствари), зову суштна имена.

Качественна имена.

§. 42. Крвь є црвена. Любичица плаветна. Какво є: злато, бакаръ, сумпоръ

углѣнъ, яє, токъ потока, масло, ледъ, игла, медъ? — (В. бр. 160.)

§. 43. Рѣчи, кое показую качества лица и стварій, зовусе качествене рѣчи.

§. 44. Сребро є бѣо металъ. Прозори имаю прозрачна окна.

Напишите изреченія, у коима слѣдуюћа качества извѣстныма лицма или стварма приложете: сладко — горко, тврдъ — мегкань, чистъ — нечиста, штедльивъ — раскошанъ, высока — низка, лагка — тежко, узакъ, узка, узко — широкъ, широка, широко.

Качествена имена зовусе и приложна.

§. 45. Еленъ и зецъ брези су. Зецъ, ежъ и лисъ дивіи су.

Лавъ є якъ и храбаръ. Овца є питомо и полезно животно.

Напишите овыма подобна изреченія!

§. 46. Тко много новаца има, тай є богатъ. Тю врло ёде и пїє, тай є неумѣренъ или лакомъ.

Напишите подобна изреченія?

§. 47. Препишите изъ Читанке бр. 39. правило, па подвуцьте имена суштна!

Глаголи.

§. 48. Шта ради мо мы училишту? Читамо, пишемо, чертамо, поимо.

Сва створеня мораю ради: Мати преде, сестра везе, кројачь шїє, книговезацъ веже книгие и обрѣзує хартію, пекаръ пече хлѣбъ, вртаръ залива купусъ, и друго зелѣ; пауцы хватаю муве, пчеле купе медъ.

Я ходимъ, ты ходишь, онъ ходи — ко-
няникъ яше.

Мы ходимо, вы ходите, они ходе — ко-
няницы яшу.

Радня быва у времену: я пишемъ (сад'),
я самъ (юче) писао, я ъу (сутра) писати.

Таке рѣчи се именую глаголи. Но они
означаваю и станѣ, и. пр. онъ сѣди, спава,
и проч.

§. 49. Ратаръ оре ньиву, конъи ржу,
голубови гучу. Тко рани, а тко раани?
Шта тече, дува, сяе, расте, пламти?

Кажите за лица и животна, шта обычно
раде?

§. 50. Служкиня ложи у пењь; пењь
се грѣє. Конъи вуку кола; конъма се вуку
кола. Жито се жанѣ. Трава се коси. —
Прести, пудати, чистити, клати, хватати и
проч.

§. 51. Помоћни глаголи.

Врѣме садашнѣ.

Я єсамъ, самъ,	бывамъ,	хоеу,	ъу,
ты єси, си,	бывашъ,	хоешъ,	ъешъ,
онъ єсть, є,	быва,	хое,	ъе,
мы єсмо, smo,	бывамо,	хоемо,	ъемо,
вы єсте, сте,	бывате,	хоеете,	ъете,
они єсу, су,	бываю,	хое,	ъе.

Пр o п a в ш e.

Я быхъ,	бывахъ,	хтѣдохъ,
ты бы,	быва,	хтѣде,
онъ бы,	быва,	хтѣде,
мы бысмо,	бывасмо,	хтѣдосмо,
вы бысте,	бывасте,	хтѣдосте,
они быше,	бываше,	хтѣдоше.
Онъ ѿе — быти — бывати — хтѣти.		
Онъ е — быо — бывао — хтѣо.		

§. 52. Спрезанъ.

a) Изявный видъ;

Я карамъ, оремъ, учимъ	карахъ, орахъ, учихъ
ты карашь, орешь, учишь	кара, ора, учи
онъ кара, оре, учи;	кара, ора, учи;
мы карамо, оремо, учимо	карасмо, орасмо, учисмо
вы карате, орете, учите	карасте, орасте, учисте
они караю, ору, уче.	караше, ораше, учише.

b) Наклоненіе неопределено: карати, орати, учити.

c) Страдательный видъ: каранъ, орана, учено.

§. 53. У Маю садашнъ есть: Воѣке цвѣтаю. Трава расте. Лисъе тера. Птице пѣваю. Кукавица кука. Шума се зелени. Дѣца се играю у полю. Дѣвойке беру цвѣѣ.

Што е у Маю прошавше (прошло), есть: Снѣгъ се истопіо. Ледъ се искршіо. Люди су оставили зимне хальине. Дѣца су сао-нице склонила. Землѣдѣлацъ с ниву посѣяо.

Што ће у Маю (скоро) быти, єсть
Виняге ће цвѣтати. Съно ћесе косити.
Кромпиръ ће терати стабльике и цвѣтати.
Жито ће влатати.

§. 54. Напишите, што сте пропавше
седмице, или юштъ пре, видили или радили!

§. 55. Надежи.

Едноброй.

Тко? Тай чокотъ има лозу. Та лоза
попеласе узъ дрво.

Чій? чія? чіє? Тога чокота лоза
доста є высока. Те жене кѣи врло є добра
дѣвойка. Тога дрвета гранѣ выси до землѣ.

Коме? чему? Томе човѣку умро юче
сынъ. Той ватри треба дрва или сламе.

Кога? или шта? Тога пріятеля валя
чествовати. То незрѣло воће не валя ести.

Кимъ? чимъ? Тымъ се пріятелѣмъ
помози! Томъ рукомъ (лѣвомъ) пишешь?

Вышеброй.

Тіи люди већь косе ливаду. Те жене
уране, па преду. Та дѣца добро се уче.
Ты хъ дрва листъ и зими є зеленъ. Ты ма
дрвама треба подкрасати гране. Те люде и
те жене валя посовѣтовати, да та дрва пе
дираю. Ты ма людма и ты ма женама ура
дисе савъ посао.

Едно дѣте заиће у врту єднога Княза.
Обућа єднога дѣтета. Онъ пружи єдноме

дѣтету руку. У пролѣће видесе многе дѣвойке и многа дѣца у играню. Хальине Павла, Ранка, Смиляне, Marie, Марте и Стане; величина Беча.

§. 56. Разликуйте падеже у слѣдуюћима изреченија: Звѣзде ясно свѣтле. Адамъ и Ева были су први люди. Болестникъ потребує лѣка. Ваља отачбини да служимо. Станка су књиге чисте. Марку је дао учитель свѣдоочбу о прилѣжанју. И Милку је явно похвалio. Српомъ се жанѣ, а косомъ коси.

(Упражненія по броевма Читанке.)

Суштино име съ приложнимъ.

§. 57. Оштаръ вѣтаръ, — оштрога вѣтра, — оштроме вѣтру, — оштаръ вѣтаръ, — оштрымъ вѣтромъ.

Оштри вѣтрови, — оштрыхъ вѣтрова, — оштрыма вѣтровма, — ошtre вѣтрове, — оштрыма вѣтровма.

Еданъ оштаръ вѣтаръ, — једнога оштрога вѣтра, и проч. — једни оштри вѣтрови, и проч.

Мой оштаръ ножъ, — мoga оштрога ножа, — моме оштроме ножу, — мой оштрый ножъ, — моимъ оштрымъ ножемъ. — Мой оштри ножеви, — моихъ оштрыхъ ножева, — моима оштрыма ножевма, — мое ошtre ножеве, — моима оштрыма ножевма.

Излазеће сунце. — Свѣтлость излазећега сунца. — Ясна свѣтлость трепѣућихъ звѣзда.

Нашао є бреково дровъ плодъ носеће на краю брега, исподъ брега, подъ брегомъ. Еси ли ты чуо кадгдъ урланѣ дивіхъ звѣрова? Каюћемсе злочинцу кадкад' се опрости одсућена казнь.

§. 58. Скланяйте (найпре устменно, пакъ онда писменно) слѣдуюће рѣчи у једно-брю и вышеброю:

Мое око, мое мастило, мое перо.

Овай брегъ, ова ливада, ово брдо.

Твой покойный отацъ, твоя Богобояз-
љива мати, твое велико повѣренѣ.

Тай разгранатый орахъ, та палећа ко-
прива, то сочно ёло.

Еданъ разгранатый орахъ, јдна палећа
коприва, јдно сочно ёло.

Хладни, кишовити дани. Лѣпа дугачка
кућа. Пространо гумно.

Трећій степенъ.

Изреченія.

§. 59. Братъ мога отца мени є стрыцъ,
а я самъ нѣму сыновацъ, моя сестра му є
сыновица. — Братъ мое матере мени є ујакъ, а
нѣгова жена ми є уйна, я самъ пакъ ньиховъ
нећакъ, а сестра имъ моя єсть нећака.

Бечъ є престолный градъ у Аустрии.
Будимъ є градъ у Унгарской. Дѣтелина є
прозябеніе. Е ли столица орудіе? — Врата
и прозори єсу части собе.

Напишите, шта су лица или ствари!

§. 60. Голубъ има двѣ ноге. Єдна птица има два крыла. Све птице имаю крыла. Дрва имаю гране. Руже имаю бодлѣ. Свако створенѣ има свое опредѣленіє. Колико имашь прстію? Имамъ —

Напишите, шта имаю лица или ствари!

§. 61. Углѣнъ є црнъ. Трешнѣвъ цвѣтъ є бѣо. Є ли одтокъ потока правъ? Злато є тежко; олово є тежко. Злато и олово тежко є. Овца є питома; овца є полезна. Овце су питоме и полезне.

Напишите, каква су лица или ствари!

§. 62. Мы осѣѧмо сладость шећера. Землѣдѣлацъ жанѣ зрељо жито. Вртаръ креще дрва. Рчакъ живи у язбинама. Путникъ пыта путъ. Учтивъ каже му путъ. — Шта радишь одъ времена, кад' се пробудиши, до обѣда? и т. д.

Напишите, шта (обычно) лица раде!

§. 63. Кад' се о лицу ком' или о ствари који што каже, онда постає изреченіє. Изреченія содржаваю мысли.

Знацы изреченія.

§. 64. Дунавъ тече крозъ Аустрію. Рѣке се уливаю у море. Облацы выше высоко о воздуху. Рука руку пере.

Како се зове поглавита варошь у Ческай? — Какавъ є то Царь безъ землѣ? — Коя лѣпа кућа нема ни дрвета ни камена?

Остави кодъ мене? ходите съ нама? Приповѣди ми што о Рудолфу Хабсбуржскомъ!

Упамтите.

Мы читасмо изреченія. Кад' се изговори єдно изреченіе или мысао, онда се на краю гласомъ одпочине. Кад' се изреченія напишу, онда се на краю свакога изреченія метне знакъ (,).

Кад' се о лицу комъ или о ствари којој (н. пр. о Дунаву и проч.) изрекне што, онда се на краю метне точка (.). Ако ли се пыта, онда се метне знакъ питаня (?). Иште ли се пакъ што или се зове тко, онда знакъ звания (!) мећесе. Има юштъ и другихъ знакова, но те ћемо касніе познати.

Свако изреченіе, кое послѣ ова три знака слѣдує починѣсе писати великимъ писменемъ.

Учитель казує (диктира), а ученицы пишу проста изреченія изъ бр. 62, 69 и другихъ.

Скопчана изреченія.

§. 65. Патке радо пливаю на води. Патка принадлежи къ пливаюћима птицама, и зато найрадије живи на води.

Дунавъ тече покрай Беча. Дунавъ, кой мимо Беча тече, узима одтицай свой къ востоку. Знашь ли вароши и села, коя кодъ Дунава леже?

Гуска е врло полезна птица. Она има перѣ, кое се употребити може, широкъ клюнъ и двѣ ноге. Она врло добро може пливати, али не може добро летити. Нѣне су ноге кожомъ за пливанѣ врло удесно снабдѣвене, и служе юй умѣсто весала на води. Пера одъ гуске служе намъ за писанѣ и за пунѣнѣ постельныхъ подглава. Нѣно е месо врло приятна раана.

Упамтите.

Една и та иста мысао може се изѣ выше одъ єднога изреченія состояти. Скопчана изреченія обычно се разставляю запятомъ (,).

Кад' се чита, онда валя пазити на знакове, и никад' не заборавити, кодъ запяте мало се зауставити. Кодъ точке валя се юштъ мало веѣма одморити, а найвыше кодъ знака пытаня и званя.

(§. 66. Напишите изреченія точно са знаковма изѣ §. 64! — Диктиранѣ изѣ Читанке.)

§. 67. Гвоздѣ принадлежи међу металла. Оно се у земљи налази. Найяче е одъ свио металла; изгледа црнкасто плаветно. Кад' се изѣ земља ископа, онда се у якой ватри растопи. Изѣ тога топива правесе гвоздене шибке, одъ коихъ послѣ ковачи праве, што желе.

§. 68. Препишите то, па научите наизустъ!

§. 69. Кад' то тако урадите, а вы га онда препишите у вашу записну книжицу, и то са потребныма знакма!

§. 70. Коя се орудія праве одъ гвозда? И тко ихъ прави? — (У простыма изреченіяма то кажите!)

§. 71. Препишите бр. 59—63 точно, и не заборавите знакове!

§. 72. Лопта є округла. И тане є округло. Лопта є лагка. Она се може высоко бачыти. Игратисе лопте, то є дѣчина радость. Лопта, одъ коже сашивена, зовесе кожна.

§. 73. Єдна столица има 4 ноге. Столице имаю наслоне. Столице служе за сѣденіѣ. Нъи прави столяръ, и обычно се само изъ дрвета состоє. Еси ли веъ видіо столицу съ наслономъ? Има такође столица, коихъ є сѣдиште одъ морске трске оплетено.

§. 74. Горня хальина има рукаве, дутгмета, джепове и яку. Оне се праве одъ различне бое. Праве се пакъ найвыше одъ чое. Кроячъ ихъ прави. Зими носе многи люди и на горнью хальини юштъ єдну хальину или огرتачь.

§. 75. Ёла є высоко, лѣпо дрво. Она умѣсто лиска има шильке, и преко цѣле се године зелени. Нѣна є кора често смоласта, єрбо смолу на зной тера. Ёлово дрво добро горе, и често га употребляю столяръ и дрводѣлацъ. Сѣме овога дрвета лежи у люскама, кое су крлюштне.

§. 76. Препишите §. 72, 73, 74 и 75 точно и чисто!

§. 77. Опишите у тыме изреченіяма, што знате о: стаклу, колама, пећи, ножу, точку, сату, трешињвомъ дрвету. Не заборавите знакове за изреченіяма!

§. 78. Покушайте описати єданъ торанъ: гдѣ стои, какавъ има ликъ, шта се на нѣму примѣчава и проч.!

§. 79. Напишите, што знате, о познатомъ животну: какавъ му є строй, какву ползу приноси, шта радо єде и проч.!

§. 80. Кад' имамо што казати ономе, кой ніє кодъ насъ, онда му пишемо писмо.

Любезна Мати!

Дѣда поклоніо ми є на мой именъ данъ выокицу са боіомъ. Выокица є та модрикаста, и има 2 реда бое. Налазе се у ньой и двѣ кичице. Сад' могу моловати. Врло самъ се обрадовао. Дођи намъ скоро! Мы смо сви здрави.

§. 81. Опишите у једномъ писму оно, што сте нѣгда добыли! — Препишите безъ погрѣшке бр. 38 и 97!

§. 82. Прочитайт јоштъ једаредъ по вѣсть бр. 36 и напишите нѣшто одъ те!

§. 83. Приповѣдите што изъ библійскѣ повѣстнице!

§. 84. Напишите што наизустъ о сунцу, мѣсецу и звѣздама! (бр. 51.)

Примѣта. Я, ты, онъ — мы, вы, они (§. 59.) есу (лична) мѣстоименія. Старіма се (обычно) каже „Вы“ а не „Ты“. Дайте ми! — Я ти даемъ. Я Вамъ даемъ. Вы и Вами пишесе съ почетка великимъ писменемъ. Сравни съ бр. 45, и §. 48.

Четвртый степень.

Гласоударанѣ на рѣчма.

§. 85. Петао, глава, торба, свила, душа, створенѣ, познанство, довольство, противность.

Упамтите: У єдной рѣчи стои само на єдномъ слогу главный гласъ, и то по правилу коренному слогу, ёрбо є онъ найважній. (Упражненія.)

§. 86. Одъ гласоудараня врло много за-
зыси то, да и сами добро разумѣмо, што читамо, и да насъ другій разумѣ, коме читамо или говоримо. Мы smo лане врло лѣпо лане (ягнѣ) имали на Ускрсъ. Горе є пенятисе узъ планину горе, него силазитисе доле. Дуга є у облаку, а дуга на бурету. У мос є сестре врло дуга коса.

Знате ли юштъ кое такве рѣчи, коихъ значай само се по удараню гласа разликує? Кажите ихъ!

Гласоударанѣ на изреченіяма.

§. 87. Съ рѣчма у изреченію тако исто-
быва, као и са слововма, то есть: єдна рѣчь

понайвыше има главный гласъ, н. пр. Юче га нисамъ видіо (него данасъ). — Мога брата юче нисамъ видіо (али мою сестру єсамъ). — Мога брата нисамъ видіо (него твога); и проч. Смысао є другій, кад' є гласъ другій. Зато много одъ тога завыси, издиже ли се гласомъ ова или она рѣчъ. Ударите гласомъ н. пр. у слѣдуюћима изреченіяма на различне рѣчи: Вашъ є отацъ данасъ лѣпу книгу поклоніо млађемъ сыну. Чувайтесь добро и одъ малыхъ погрѣшака. Гдѣ ће онъ животъ проводити? Еси ли ты Мирка данасъ топрвъ познао?

Мала искра вељъ є доста путій велику ватру начинила (мало и велико єсу једно другомъ противна изреченія). Способанъ човѣкъ нађе свуда свой хлѣбъ.

Кад' тко јднакимъ гласомъ чита, не слуша га нитко радо. Не треба далеко јднако гласъ држати. Као што є Учитель напредъ прочитао. тако валя да и дѣца за нымъ читаю. Мораю пазити на содржай изреченія, и никада не заборавити, на краю тога мало престати.

§. 88. Отезанѣ.

1. Отегнуто изговарамо: глава, рука, путь, овца, благость, вѣрность, двойка, ружа, Творацъ, драгій, само, брана, квасацъ, добра, пали, яви и т. д.

2. Отегнуто говоримо и пишемо усугублѣну букву самогласну (*a*) у рѣчма: раана, Авраамъ.

3. У многима рѣчма означавамо отезанѣ са слѣдуюћимъ писменемъ *x*, н. пр. страхъ, махъ, орахъ.

§. 89. Отезанѣ се дакле или не означаве ничимъ (1) или усугубљеннымъ писменемъ самогласнымъ (2) или писменемъ *x* (3).

§. 90. Затворите књиге, и напишите правило нѣколико рѣчій са отегнутыми словома!

§. 91. Изпишите изъ читанке бр. 88. рѣчи, кое имаю отегнуте словове!

§. 92. Оштро ударанѣ гласа.

a) Оштро изговарамо: лоза, плева, яма, брига, яворъ, стадо, домъ, громъ, окно, увс, гадъ, Дунавъ.

b) Но често се означава оштро ударанѣ гласа усугубљеннымъ согласнымъ писменемъ: странный, Савва, законный, невинный.

§. 93. Напишите нѣколико рѣчій, кое имаю оштро самогласно у коренному слогу!

§. 94. Коя се согласна усугубляваю? — Обично се та усугубляваю у страными рѣчма: металъ, новелла, баллада и т. д.

Поєдина писмена.

§. 95. Сад' овай часъ иди копай садъ. Кад' употреблявашь кадъ, да очистиши воздухъ у соби, не дыми яко. — Кад' дође ласта, мало затымъ и виноградъ ласта. Я

самъ самъ бью съ ньимъ. Купити за новце, и купити по шуми шишарке. Дуга на небу лѣпа є, а дуга на бурету по среди є пупчаста: ова ти се седмица дуга учишила. — Вода є врло велика, а онъ вода конъ покрай Дунава. — Није ни пытати, да ли є дужность материна питати свое дѣте. Мы смо, истина, обѣдовали, али ми се чини, нисамъ ситъ. Ты прилѣжно учишь, али ти є тешко упамтити. (Сравни §. 88—92.)

§. 96. *д, ћ, прудъ, прутъ, радъ, ратъ, трудъ, трутъ, дерати, терати.*

§. 97. *з, с, коза, коса, отезати, отесати, застава, састава.*

§. 98. *ж, ћ, теже, теше, ложе, лоше, дуже, душе, пуже, пуше.*

§. 99. *б, ћ. Србъ, српъ, сиба, сипа, рыба, рипа, тебе, тепе, бои, пои.*

§. 100. *г, к, х, прагъ, прахъ, лугъ, лукъ.*

§. 101. *ф, в, хв, Стефанъ, форинта, хвала, а не: Стеванъ, воринта, вала или фала.*

§. 102. Сродство рѣчій.

Сѣдимъ, сѣдишь — сѣдохъ, сѣдіо самъ. За-, от-, по-, со-, на-, при-, у-, об-, про-, сѣсти. У-сѣсти. Пре-сѣдити. У-сѣдитисе.

Сѣденѣ. Сѣдало. Сѣдиште. Сѣдло. Сѣдница. Засѣда. Предсѣдатель. За- и сосѣданіе.

§. 103. Примѣри.

Кад' хоћу да сѣдимъ, морамъ найпрѣ
сѣсти. Сѣднемъ на столицу, па онда сѣ-
димъ. Засѣо ми власданъ. Обсѣо ме са свио
страна. Просѣло му се кодъ мене. Осѣдю
сѣдећи. Усѣо на коня, па одсѣо кодъ Ми-
лоша. Епископъ Бачкий сѣди (живи) у Но-
вом-Саду.

§. 104. Напишите сродство рѣчій, одъ:
дати, купити, ходити, носити, пасти, стаяти,
и одъ другихъ глагола!

§. 105. Начините читава изреченія о
поєднаныма рѣчма!

Содржай.

Первый одсѣкъ.

У єдно врѣме са првымъ степеномъ єзыко-
словія.

	страна
1. Богъ и родительи	3
2. Братъ и сестра	5
3. Ютреня пѣсма	6
4. Житно влаће	—
5. Смиреность высоко се пењъ	7
6. Вечерня пѣсма	8
7. Капа	—
8. Одзывъ	10
9. Орахъ	12
10. Дѣте и слонъ	14
11. Буди миролюбивъ и задоволянъ	15
12. Слога	16
13. Вечерня пѣсма	17
14. Чворакъ	—
15. Птице пѣвачице	18
16. Благодарный медвѣдъ	—

	страна
17. Мое ягнѣще	21
18. Крушка	22
19. Свѣтлость сунца	23
20. Ютреня пѣсма	24
21. Срећанъ	—
22. Два посленика	25
23. Подковица	26
24. Вечерня пѣсма	28
25. Богъ помаже	—
26. Каянѣ	30
27. Дѣте и ласта	31
28. Одлазеће и долазеће птице	—
29. Промысао Божій	33
30. Найпослѣ зачине	—

Другій одсѣкъ.

У едно врѣме са другимъ степеномъ
езыкословія.

31. Бадный данъ	35
32. Пустите дѣцу къ мени	38
33. Светый Поликарпъ	—
34. Добаръ пастыръ	40
35. Добрый отацъ	—
36. Єлисавета	41
37. Краваръ	42
38. Отацъ пише своій дѣцы	43
39. Простирачъ	44
40. Весело дѣте	47
41. Молисе Богу ал' и ради	—

страна

42. Добро употреблѣный новацъ	49
43. Копачь блага	50
44. Мое и твое	52
45. Пѣтао, пасъ и лисица	55
46. Великодушіе лава у Бечу	57
47. Лѣпый растъ	58
48. Велика липа	59
49. Совѣтованѣ	60
50. Загонетке	62
51. Небо	63
52. Колико є высоко?	65
53. Изброяно све	—
54. Паstryръ	66
55. Земля и воздухъ	—
56. Воде	67

Трећий одсѣкъ.

У једно врѣме са трећимъ степеномъ
езыкословія.

57. Бртаръ	69
58. Награђена честность	70
59. Кралѣвъ гробъ	71
60. Три коняника	—
61. Гнѣздо	72
62. Конь	74
63. Патка	77
64. Двѣ высибабе	78
65. Брѣме	80
66. Дневно доба	81

	страна
67. Годишия времена	82
68. Пролеће, лѣто, єсень и зима	—
69. Прозябенія	83
70. Бртъ	84
71. Май	87
72. Цвѣће	—
73. Радость у полю	—
74. Дѣчакъ и кокица	88
75. Пчела	—
76. Распра	90
77. Животна	91
78. Избавлѣній цвѣтакъ	93
79. Грмлявина	—
80. Бое	95
81. Домъ Божій	97

Четвертий одсѣкъ.

У једно врѣме са четвртымъ степеномъ
єзыкословія.

82. Домовина и отечество	99
83. Кирилъ и Методъ	100
84. Домъ Божій	101
85. Светый Савва	—
86. Светый Симеонъ	103
87. Благодарный Царъ	104
88. Любовь братска	105
89. Дунавъ	106
90. Торань Стефанове цркве у Бечу . .	107
91. Царъ Максъ на Мартиновой стѣни .	108

		страна
92.	Добротворный Епископъ	110
93.	Принцъ Евгенъ	111
94.	Мали войницы	—
95.	Малый музыкантъ	112
96.	Царъ Іосифъ	113
97.	Мати пише сыну	114
98.	Отечестволюбіе	115
99.	Добаръ примѣръ	116
100.	Любовь матерня	117
101.	Слога	119
102.	Поглаварство	120
103.	Човѣкъ	122
104.	Удови наши	—
105.	Глава	125
106.	Чувства	126
107.	Око	130
108.	Два прозорчика	133
109.	Благодарный мышь	—
110.	Два пса	135
111.	Слѣпчевъ пасъ	136
112.	Ражъ	137
113.	Воденица	139
114.	Шта быва обычно са суэтнымъ и незадовольнымъ?	140
115.	Лисица	141
116.	Доброчинства	—
117.	Загонетке и пословице	142

Езыкословіе.

Первый степень.

	страна
Звукови	145
Родъ	147
Єдноброй и вышеброй	—
Наименование	148
Слогоови и нъихова одлука	149
Главни и узгредни слогоови	—
Задныи слогоови	150
Предныи слогоови	152

Другий степень.

Имена сущна	152
Качественна имена	—
Глаголи	153
Помоћни глаголи	154
Спрезанѣ	155
Падежи	156
Сущно име съ приложнымъ	157

Трећий степень.

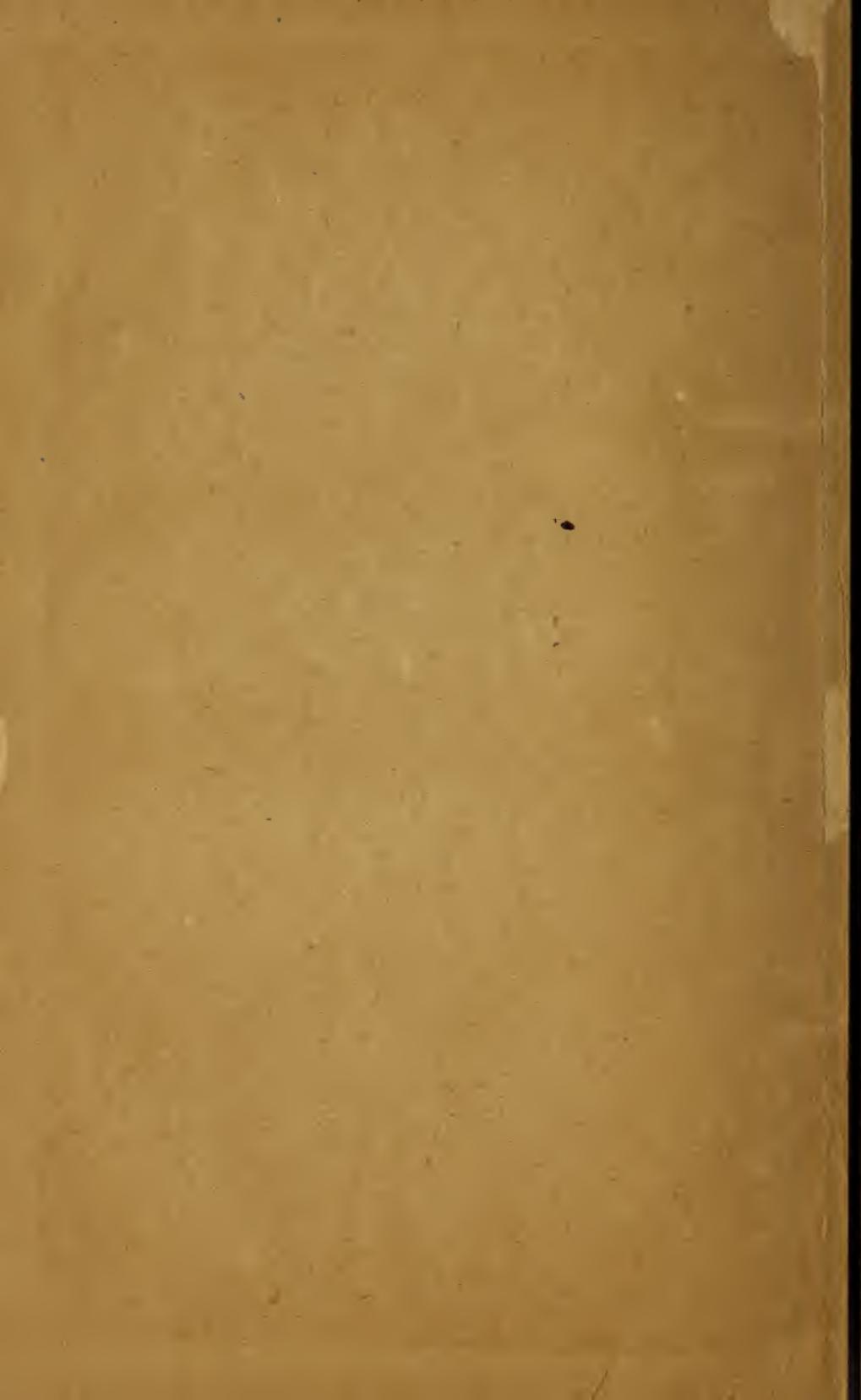
Изреченія	158
Знацы изреченія	159
Скопчана изреченія	160

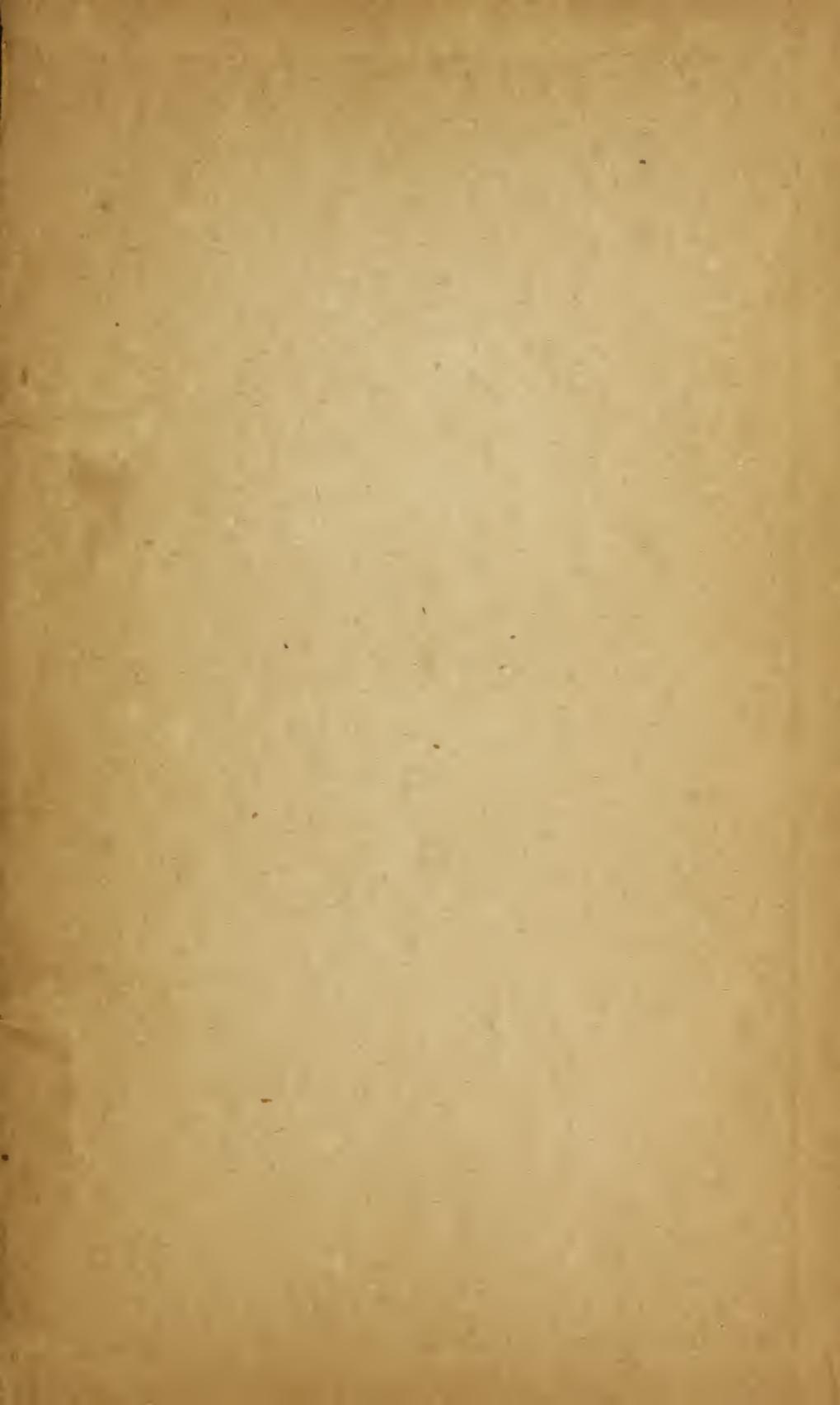
Четвртый степень.

	страна
Гласоударанъ на рѣчма	164
Гласоударанъ на изреченіяма	—
Отеванъ	165
Оштро ударанъ гласа	166
Поедини писмена	—
Сродство рѣчій	167
Примѣри	168

Печатано кодъ Карла Горишека.

LIBRARY OF CONGRESS

00026389604

